T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER (İKTİSAT)
ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

STRATEJİK RİSKTEN KORUNMA TEORİSİ VE KÜÇÜK ÜLKELERİN DIŞ POLİTİKA ROLÜNÜ GELİŞTİRMEDEKİ ETKİSİ: BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NİN İRAN POLİTİKASI ÖRNEĞİ

Hasan ALSHAGHEL

2501211081

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Muharrem HİLMİ ÖZEV

İSTANBUL – 2023

ÖZ

STRATEJİK RİSKTEN KORUNMA TEORİSİ VE KÜÇÜK ÜLKELERİN DIŞ POLİTİKA ROLÜNÜ GELİŞTİRMEDEKİ ETKİSİ: BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NİN İRAN POLİTİKASI ÖRNEĞİ

Hasan ALSHAGHEL

Bu çalışmada, stratejik riskten korunma teorisi ele alınmaktadır. Teori, temel olarak riskten korunan ülkenin, katılım ve ekonomik işbirliği gibi bazı politikaları uygulayarak büyük bir ülkeden beklenen tehditlerden kaçınmasına ve o ülke ile eşit olmayan bir çatışmaya yol açacak davranışları benimsememesine dayanmaktadır. Çalışma, BAE'nin küçük bir ülke olarak, kuruluşundan bu yana, düşman olarak sınıflandırdığı İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uyguladığını kanıtlamaktadır. BAE, uluslararası savunma ve siyasi ittifaklar kurarak askeri gücünü güçlendirmiş ve aynı zamanda İran ile güçlü ekonomik ve diplomatik ilişkiler kurmuştur. BAE, stratejik riskten korunma teorisini uygulayarak İran'ın tehditlerini en aza indirmeyi ve olası bir çatışmadan kaçınmayı başarmıştır. Bu sayede BAE, iç yapısının ve özellikle ekonomisinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Ayrıca, BAE yurt dışında aktif ve etkili olabilmek için dış politikasındaki temel faktörleri etkin bir şekilde geliştirmeyi başarmıştır. Çalışma, stratejik riskten korunma teorisinin BAE'nin dış politikasının etkinliğinde önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Ayrıca çalışmada, bölgesel bir ülke olan Suudi Arabistan ile BAE'nin dış politikası karşılaştırılmıştır. Çalışma, stratejik riskten korunma teorisinin, gerekli koşullar sağlandığında küçük ülkelerin dış politikasını canlandırmak için etkili bir araç olabileceği sonucuna varmıştır.

Anahtar kelimeler: Stratejik riskten korunma teorisi, BAE politikası, BAE-İran ilişkileri, İran.

ABSTRACT

THE THEORY OF STRATEGIC HEEDING AND THE IMPACT OF SMALL COUNTRIES IN DEVELOPING THE ROLE OF FOREIGN POLICY: THE EXAMPLE OF THE UNITED ARAB EMIRATES' IRAN POLICY

Hasan ALSHAGHEL

This study explores the concept of strategic hedging, a contemporary theory in international relations. The theory suggests that a hedged country can protect itself from anticipated threats from a major country by implementing policies such as economic cooperation and participation and avoiding actions that could lead to an unequal conflict. The study confirmed that since its establishment, the UAE, a small country, has been utilizing the strategic hedging approach towards Iran, which it considers an adversary. The UAE successfully reduced threats and prevented direct confrontation and conflict with Iran by establishing international defense and political alliances, strengthening its military power, and building strong economic and diplomatic relations with Tehran. The UAE successfully strengthened its internal structure and economy by minimizing potential conflicts and risks. This approach also allowed the country to improve its foreign policy to become more influential in global affairs. The study confirmed that the concept of strategic hedging played a significant role in shaping Emirati foreign policy and enhancing its effectiveness. Moreover, the study compared the foreign policy of the UAE to that of a regional country, namely Saudi Arabia. The study concluded that small countries could revitalize their foreign policy by utilizing the theory of strategic hedging, provided that certain conditions are met.

Key Words:Strategic hedging theory, UAE policy, UAE-Iran relations, Iran.

ÖNSÖZ

Çalışmamda bana yön gösteren, destek ve emeklerini esirgemeyen, beni yüreklendiren, gu zaman her olmaktan öğrencisirur duyacağım tez danışmanım Doç. Dr. Muharrem Hilmi beni boyunca Hayatım sunarım. teşekkürlerimi sonsuz Özev'e asla haklarını destekleyen,ödeyemeyeceğim annem ve babama şükranlarımı arz ederim. İlham ve sevinç kaynağım kızıma teşvik beni sözleriyle yüreklendirici ve ve sabır katkılarıyla, anında her hayatımın eden,anlayışlarıyla çalışmalarımdaki başarımda büyük katkısı olan yol arkadaşım eşime sonsuz ederim. teşekkür herkese esirgemeyen yardımını büyük veya küçük sırasında Çalışmamşükranlarımı sunarım.

Hasan ALSHAGHEL

İSTANBUL, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **ii**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **iv**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **vii**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **ix**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK ÜLKELERİN DIŞ POLİTİKA STRATEJİLERİ1

1.1. Küçük Devlet Kavramı 2
1.1.1. Küçük Ülkeleri Ölçmede Nicel Ölçüt (Nüfus ,yüzölçümü) 3
1.1.2. Küçük devletleri belirlemede nitelik ölçütü 6
1.2. Küçük Devletler İçin Dış Politika Stratejileri 9
1.2.1. Tarafsızlık stratejisi 10
1.2.2. İttifak Stratejisi 12
1.3. Stratejik Riskten Korunma (Hedging) Teorisi Tanımı 16
1.3.1. Riskten Korunmanın Hedefi 25
1.3.2. Riskten korunma stratejisi ile denge stratejisi arasındaki fark 29

İKİNCİ BÖLÜM

İRAN KARŞISINDA BAE'NİN RİSKTEN KORUNMA STRATEJİSİNİ UYGULAMASI

2.1. BAE'de Stratejik Riskten Korunma Teorisini Uygulama Koşullarının Mevcudiyeti 33
2.2. İran'ın BAE'ye Yönelik Tehdidinin Kaynakları 35
2.2.1. Küçük Tunb, Büyük Tunb, Ebu Musa Adaları Üzerinde Anlaşmazlık 36
2.2.2. BAE'nin İran Ve Müttefiklerinden Gelen Güvenlik Tehditlerine Maruz Kalması 37
2.2.3. BAE ile İran Arasındaki Askeri ve Lojistik Yetenek Farkı 39
2.2.3.1. Nükleer Program 39
2.2.3.2. İnsansız Hava Araçları 41
2.2.3.3. İran Devrim Muhafızları 43
2.2.4. BAE İle İran Arasındaki Bölgesel Farklılıklar ve BAE'nin İran'ın Yayılmacı Dış Politikası Karşısındaki Duruşu 44
2.2.4.1. Yemen'de BAE-İran Çatışması 47
2.3. ABD kuvvetlerinin Orta Doğu'daki güçlerini azaltması 50
2.4. BAE'nin İran'a Yönelik Riskten Korunma Stratejisini Uygulaması 53

2.4.1. BAE'nin Bölgesel Ve Uluslararası İttifakları 54
2.4.1.1. BAE-ABD İttifakı 54
2.4.1.2. Körfez İşbirliği Konseyi İttifakı 58
2.4.1.3. BAE-İsrail İlişkilerinin Normalleşmesi 61
2.4.2. İran İle Dostane İlişkiler Kurma 65
2.4.2.1. BAE, İran'a Yaptırım Uygulamaması 65
2.4.2.2. BAE'nin İran İle İstikrarlı Diplomatik İlişkilerini Koruması 66
2.4.2.3. İran-Irak Savaşı 67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAE'NİN RİSKTEN KORUNMA STRATEJİSİNDEN KAZANIMLARI

3.1. BAE Dış Politikasını Oluşturan Temel Faktörler 70
3.1.1. Güçlü Ekonomi 70
3.1.1.1. Enerji Kaynakları 71
3.1.1.2. Dış Ticaret 72
3.1.1.3. Hizmet Sektörü (Turizm ve Gayrimenkul) 74
3.1.2. Bölgesel Ve Uluslararası Ülkelerle Savunma Ve Siyasi İttifaklar Kurmak 76
3.1.3. Askeri Güç 77
3.1.4. Yumuşak Güç Diplomasisinin Uygulanması 78
3.2. BAE Dış Politikası (Riskten Korunan) İle Suudi Dış Politikası Arasında Karşılaştırma 80
3.2.1. Suudi Dış Politikasını Oluşturan Temel Faktörler 80
3.3. BAE ve Suudi Arabistan'ın Dış Politikalarının Etkinliğinin Karşılaştırılması 86
3.3.1. Libya 86
3.3.2. BAE'nin Sudan Politikası 89
3.3.3. BAE'nin Afrika Boynuzu'ndaki İzi 91

SONUÇ 93

KAYNAKÇA 98

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1: BAE ve İran arasındaki askeri yeteneklerin karşılaştırılması..... 39
Tablo 2: Suudi Arabistan'a askeri yetenekleri..... 61

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Orta Doğu'da konuşlandırılan üslerin dağılımı ve ABD güçlerinin sayısı 52

KISALTMALAR LİSTESİ

KİK : Körfez İşbirliği Konseyi

BAE : Birleşik Arap Emirlikleri

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AWC : Hava Müşterek Harp Merkezi

GSYİH : Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla

BM : Birleşmiş Milletler

CAR : Çatışma Silahlanma Araştırmaları Merkezi

İHA : insansız hava aracı

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, özellikle Orta Doğu bölgesinde birçok ülke bağımsızlığını ilan etmiş ve Katar, Kuveyt, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Tunus, Lübnan ve Ürdün gibi birçok küçük devlet kurulmuştur. Bu bağlamda, 'küçük devlet' teriminin tanımını ve kriterlerini açıklığa kavuşturmak gerekmektedir. Küçük devlet, uluslararası sistemde önemli bir fark yaratamayan veya sistemin kurallarını değiştiremeyen devlet anlamına gelmektedir. Küçük devletin bölgesel veya büyük devletlerle ilişkisini, bir ilişkinin daha zayıf halkası olarak tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla küçük devletin gücü, ilişkinin doğasını veya işleyişini tek başına değiştirmeye yetmemektedir. Küçük devletin zayıflığını; nicel özellikleriyle yani yüzölçümünün küçük, nüfusunun az olması, ekonomi ve askeri kapasitesinin sınırlı olmasıyla açıklamak mümkündür. Pek çok araştırmacı, küçük devletin, küresel veya bölgesel ölçekte kendi siyasi iradesini dayatamayan veya güç siyaseti yoluyla ulusal çıkarlarını koruyabilen bir devlet olamadığına işaret etmiştir. Bir başka deyişle, küçük devlet, ulusal çıkarlarını siyasi veya askeri araçlarıyla savunamamaktadır. Bazı araştırmacılar, devlet kapasitesi ölçütünü temel alan tanımın, devletin büyüklüğünü ve dış politikasını nasıl etkilediğini açıklamak için yeterli olmadığını savunarak küçük devlet teriminin 'göreceli' olduğunu savunmaktadır.[1] Şunu belirtmek de önem arz etmektedir: Devletlerin 'küçük' olarak sınıflandırılması, uluslararası siyasette etkili ülkeler olmalarına ve etkin bir dış politika izlemelerine engel değildir. Örneğin, İsveç küçük ülke olmasına rağmen, uluslararası askeri operasyonlara aktif olarak katılmaktadır.[2] Aynı şekilde Katar da küçük bir ülke olarak sınıflandırılmakta; ancak dış politika alanında bölgede etkili bir rol üstlenmektedir. Küçük ülkeler, güçlü ülkelere nazaran daha zayıf bir taraf olmalarına rağmen, Katar'ın Amerika Birleşik Devletleri ile Afganistan'daki Taliban arasında arabuluculuğu gibi uluslararası anlaşmazlıkların çözümünde etkin olmaları

[1] Fendius Miriam, "The Foreign Policies of Small States: Challenging Neorealism in Its Own Backyard", Published by: **Cambridge University Press. Source: British Journal of Political Science,** Vol. 25, No. 2 (Apr. 1995), s. 171-217

[2] Government Offices of Sweden:. Report from the Inquiry on Sweden's International Defence Cooperation, **International Defence Cooperation Efficiency, Solidarity, Sovereignty,** 2013.

mümkündür[3]. Bugün dünyadaki ülke sayısı 200'ü aşmakta ve bunların çoğu, realizm teorisi doğrultusunda anarşizm ile öne çıkan uluslararası bir sisteme göre 'küçük devlet' olarak sınıflandırılmaktadır. Ayrıca, bölgesel devletler ile büyük güçleri küçük devletleri tehdit etmekten caydırabilecek küresel bir otoritenin yokluğu da bu sınıflandırmaya yol açmaktadır. Küçük devletler sürekli olarak ulusal güvenliklerini korumak ve dış politikada göreceli bir bağımsızlık düzeyini sürdürmek için çaba göstermektedir. Küçük ülkeler güvenliklerini ve bağımsızlıklarını güvence altına almak için Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlara sığınmıştır. Ancak Birleşmiş Milletler ve Güvenlik Konseyi, Irak-Kuveyt ya da Rusya-Gürcistan savaşı gibi büyük bir ülkenin küçük bir ülkeye karşı yürüttüğü savaşı durduramamıştır.

Uluslararası hukuk ilkelerinde; küçük devletlerin egemenliğinin ihlal edilmesini, iç işlerine müdahale edilmesini ve onlara saldırılmasını engelleyen bir sistem formüle edilmesine rağmen, 'bağlayıcılık' ilkesinin dayatılmamış olması, küçük devletlerin zayıf halkasıdır[4].

Konvansiyonel askeri tehditler, güvenlik tehditleri, terör saldırıları ve diğer birçok tehdit gibi küçük ülkelerin maruz kaldıkları meseleleri anlamak, dış politika stratejilerini net bir şekilde okumamıza yardımcı olacaktır. Küçük ülkeler yaşadıkları yerel ve uluslararası koşullara bağlı olarak ihtiyaçlarını yansıtan politikalar seçmektedir. Küçük ülkelerin genel olarak üzerinde en çok durduğu mesele, güvenliğin sağlanması ve daha büyük güçlerden yüksek düzeyde riske maruz kalma olasılığının azaltılmasıdır. Küçük devletlerin daha fazla istikrar ve güvenliğe kavuşması için birçok strateji ile teori ortaya konmuş ve bunlar uygulanmıştır. Küçük devletlerin, potansiyel tehditlere karşı büyük güçlerle anlaşması ve iş birliği yapması mümkündür. Aynı şekilde bölgesel ve uluslararası güçlerle ittifak kurarak riskten korunma stratejileri geliştirmesi ya da tarafsız kalması mümkündür.

Çalışmanın yöntemi

Bu çalışmada, betimleyici yöntemi benimseyeceğiz. Bu yaklaşım problemin doğru tespit edilmesine ve problemin çözümüne yönelik hipotezlerin geliştirilmesine

---

[3] Marwan Kabalan, Actors, Structures and Qatari Foreign Policy, ***Arab Center for Research and Policy Studies in Qatar***, 2020, Retrieved (16 Ocak 2023) https://arabcenterdc.org/resource/actors-structures-and-qatari-foreign-policy/

[4] Malcolm Shaw, Encyclopædia Britannica, inc International law, **Encyclopædia Britannica,** Retrieved (16 Ocak 2023) from https://www.britannica.com/topic/international-law

yardımcı olmaktadır. Ayrıca, verileri aramak için gözlem aracını kullanmamıza ve ve son olarak sonuçlar çıkarmamıza olanak tanır. Bu metodoloji, BAE'nin kuruluşundan bu yana İran'a yönelik davranışlarını etkili bir şekilde tanımlamamıza ve analiz etmemize ve sonuçlar çıkarmamıza yardımcı olacaktır. İki ülke arasındaki tüm ekonomik, sosyal ve siyasi ilişkiler anlatılacaktır. Çalışma, stratejik riskten korunma teorisinden türetilen teorik bir çerçeveye dayalı olarak yürütülecektir. Bu teori, uluslararası ilişkilerde yeni ve yapısal bir teoridir ve bu nedenle özellikle Orta Doğu ülkeleri üzerinde yeterince araştırılmamıştır. Stratejik korunma, "karşılıklı etkiler yaratmak amacıyla çok taraflı politikalar seçerek riskten korunmak isteyen bir ülkenin davranışı" olarak tanımlanmaktadır. Bu strateji, denge, eylem veya tarafsızlık gibi belirli bir politikadan kaçınmayı ve bölgesel güçlerle karşı karşıya gelmeksizin potansiyel riskleri azaltmayı amaçlar.

Çalışmanın sorunsalı

Araştırmanın problemi, üç temel soru çevresinde tartışılacaktır: Çalışmanın ilk sorusu, BAE'yi İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulamaya iten sebeplerin neler olduğu ile ilgilidir. İkinci soru, BAE'nin stratejik korunma teorisinin hipotezlerini İran'a karşı nasıl uyguladığı ile ilgilidir. Üçüncü ve en önemli soru ise "Stratejik riskten korunma teorisinin, BAE'nin yaşadığı gelişme ve istikrar sürecine katkıda bulunup bulunmadığı, İran'a karşı kendini koruyan küçük bir ülke olarak tanımlanan BAE'nin dış politikasının etkinliğini artırmaya nasıl katkıda bulunduğu" sorusudur.

Tezin hipotezleri

1. Dünya ülkelerini yüzölçümü, nüfus, askeri güç ve kaynaklara sahip olma kriterlerine göre tasnif eden nicel ölçütlere göre BAE, küçük bir ülke olarak sınıflandırılır. Zira nüfusu az ve komşu ülkelere göre yüzölçümü küçüktür. Morgenthau gibi realist düşünürler, nüfus ve devlet büyüklüğünün devletlerin gücü için önemli kriterler olduğunu vurgulamıştır.
2. Küçük bir güç olan BAE, bölgesel güce sahib olan İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulamaktadır. 1971'de BAE'ye ait 3 adayı işgal eden İran, nükleer silahlara sahip olduğu için de bu ülke için tehdittir. İran, bölgede istikrarsızlaştırıcı bir dış politika izlemektedir, BAE'nin bazı kıyı kesimlerine insansız hava araçlarıyla saldırmıştır.

3. BAE'de istikrar ve güvenliğin sağlanması, tehdit oluşturan ülke olan İran'la yüzleşmek ve İran'dan gelen tehditleri azaltmaktan geçmekte bu da riskten korunma teorisini uygulamakla mümkündür.
4. BAE, stratejik riskten korunma teorisini uygulayarak İran'dan kaynaklanan tehditleri azaltmayı ve İran ile çatışmadan kaçınmayı başarmıştır. Bu teorinin uygulanması büyük ülkelerle askeri ittifaklar kurmak, ülkenin askeri ve ekonomik gücünü artırmak ve aynı zamanda İran ile ekonomik ve siyasi ilişkiler tesis ederek gerçekleştirilmiştir.
5. BAE dış politikasının oluşturulmasında en önemli faktör ülke ekonomisinin büyümesidir. Bu da BAE'nin ileri düzeyde sürdürülebilir güvenlik elde etmesiyle bağlantılıdır. Dolayısıyla devletin maruz kalabileceği tehditlerin önlenmesi gerekmektedir; zira BAE dış politikasının etkinliği iç istikrarına bağlıdır. Bu bağlamda, potansiyel bir tehdit oluşturabilecek bir ülke olan İran'a yönelik stratejik riskten koruma uygulaması; ekonomik ve askeri büyümenin derecesi ile bağlantılıdır.
6. BAE'nin riskten korunma stratejisinin uygulaması, dış politikasının etkinliği ile ilgilidir. Çünkü BAE, İran'a yönelik geleneksel dengeyi sağlamaktan uzaklaşmakta ve İran ile doğrudan çatışmaktan kaçınmaktadır. Bu politika, BAE'ye; dış politikasında İran ile geleneksel bir denge kurma arayışında olan Suudi Arabistan'ın dış politikasına kıyasla daha etkili olma fırsatı vermiştir.

Literatür Taraması

Cheng-Chwee Kuik'in Mart 2020'de "Contemporary China" dergisinde "How Do Weaker States Hedge? Unpacking ASEAN states alignment behavior towards China" başlığıyla yayınlanan makalesi, stratejik riskten korunma teorisinin küçük ülkeler tarafından uygulanmasını tartışan en önemli çalışmalardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu makalede Kuik, ASEAN ülkeleri ile Çin arasındaki ilişkilerin temel bileşenlerinden olan stratejik riskten korunma teorisini şu şekilde ele almıştır. Birincisi, ASEAN ülkelerinin siyasi anlaşmazlıklarına ve soğuk savaş döneminde askeri olarak ABD ile müttefik olmasına rağmen Çin ile doğrudan ticaret ve yatırım ilişkileri kurarak ekonomik kazançlarını en üst düzeye çıkarmaya çalıştıkları ekonomik pragmatizm. İkincisi, ASEAN ülkelerinin Çin ile "gerekli bağlantı" olarak görülen diplomatik ilişkileri sürdürmesi. Üçüncüsü, ASEAN ülkelerinin ABD ile

askeri ve siyasi bir ittifak kurarak dolaylı bir dengeleme strateji izlemesi. Kuik, ASEAN ülkelerinin Çin'i yükselen bir güç ve gelecekte beklenen bir tehdit olarak gördüklerini vurgulamaktadır. Bu nedenle stratejik riskten korunma uygulamasının ASEAN ülkeleri için fayda sağlayan ve kendilerini Çin'den gelen belirsizliğin yansımalarından koruyan en iyi seçenek olduğuna inanmaktadır.[5]

Cheng-Chwee Kuik'in Malezya Kebangsan Malezya Üniversitesi'nde yayınlanan "Getting hedging right: a small-state perspective" başlığıyla yayınlanan ikinci makalesinde Kuik, riskten korunma kavramlarına ilişkin bir tasavvur sunmuş ve bunları küçük ASEAN ülkelerinin uyum seçeneklerine göre etkinleştirmiştir. Kuik, Çin ve ABD politikalarından kaynaklanan belirsizliğin itici güç olduğunu iddia etmiştir. Büyüyen belirsizlik nedeniyle, küçük ülkelerin riskten korunması için, ABD'nin kendilerine olan bağlılığını azaltması halinde bu ülkelerin Çin ile anlaşmaya gittiğini düşünmektedir. Diğer yandan, Çin tarafından bir tehdide maruz kalırsa küçük ülkeler, ABD ile ilişkilerini güçlendirerek doğrudan bir denge kurmaya gitmektedir.[6]

Ağustos 2008'de yayınlanan üçüncü bir çalışma ise Cheng-Chwee Kuik'in "The Essence of Hedging: Malaysia and Singapore´s Response to a Rising China" başlığıyla incelediği bir makaledir. Bu çalışmada Kuik, küçük ülkelerin denge arayışında olmadığını; küçük ve orta ölçekli ülkelerin riskten korunma teorisini uygulamaya çalıştığını savunmuştur. Kuik, bu çalışmada Singapur ve Malezya'nın Çin'e karşı bu teoriyi uyguladığını belirtmiş ve özellikle de Güneydoğu Asya'daki en büyük ABD askeri üssüne sahip olan Singapur'a vurgu yapmıştır.[7]

Araştırmacılar Ayman El-Dessouki ve Ola Rafik Mansour "Small states and strategic hedging: the United Arab Emirates policy towards Iran" başlıklı bir çalışma yayınlamıştır. Bu çalışmaya göre stratejik korunma teorisi, BAE'nin provokasyonunu ve onunla eşit olmayan bir çatışmayı önlemek için İran'la başa çıkması için en iyi seçenektir. Araştırmacılar, BAE'nin İran'a karşı stratejik koruma teorisini

---

[5] Chwee Kuik Cheng, How do weaker states hedge? Unpacking ASEAN states' alignment behaviour towards China, ***Journal of Contemporary China,*** 25 (100), 2016.

[6] Chwee Kuik Cheng, Getting hedging right: a small‐state perspective. ***China International Strategy Review***, 3, 2021.

[7] Chwee Kuik Cheng, The Essence of Hedging: Malaysia and Singapore's Response to a Rising China**.** ***Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs***, 30 (2), 2008.

uygulamada başarılı olduğunu vurgulamıştır. Çalışmada, BAE'nin Afrika Boynuzu, Yemen ve Libya'da askeri üs inşa etmeye çalıştığı 2011-2018 döneminde İran'a karşı doğrudan bir denge politikası uyguladığı ele alınmıştır. Araştırmacılar, bu ülkelerdeki doğrudan BAE müdahalelerini değerlendirmiştir. Araştırmacılar ayrıca 2019'da BAE'nin ulusal güvenliği için en iyi seçenek olduğu için İran'a karşı riskten korunma teorisini benimsediğinin altını çizmiştir. Araştırmacılar; 2011-2018 yılları arasında Mısır, Tunus, Libya ve Yemen gibi İslamcı partilerin genişlemesine karşı protestoların yaşandığı ülkelerde dış politikadaki en belirgin olan yayılmacı rolün Şeyh Muhammed bin Raşid'e ait olduğunu ifade etmiştir. Bu makalenin, özellikle BAE'nin stratejik riskten korunma teorisi uygulamasını tartışan, İngilizce yayınlanan tek makale olduğunu vurgulamak gerekir.[8]

Araştırmacılar Muhammed Salman ve Sofie Hamdi "The Hedging Strategy of Small Arab Gulf States" başlığıyla bir makale kaleme almıştır. İki araştırmacı, İran ve Suudi Arabistan arasında artan gerilime dayalı olarak; BAE, küçük Arap Körfez ülkelerinin; Katar, Kuveyt, Umman, Bahreyn'in stratejik korunma teorisini ele almıştır. Ayrıca, İran ve Suudi Arabistan arasındaki gerilim varlığında güvenlik ve istikrarı sağlama noktasında bu ülkelerin güven ve istikrarlarını nasıl sağlayacakları sorusu sorulmuştur. Bu makale, riskten korunma stratejisinin küçük Körfez ülkelerinin karşılaştığı güvenlik ikilemini en iyi şekilde çözebileceğini savunmaktadır. Makalede, BAE ile ilgili olarak üç adanın işgali sonrası tehditleri ve İran'ın sahip olduğu füze ve askeri cephanelikten kaynaklanan potansiyel tehditleri ele almaktadır.[9]

Riskten korunma stratejisi, 90'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri ile askeri ittifakı olan ASEAN ülkeleri ile yükselen sosyalist güç Çin arasındaki ilişkiyi incelemek için ortaya atılmıştır. ASEAN ülkeleri askeri bir güç olarak Amerika Birleşik Devletleri ile ittifaklarını sürdürürken, bu ülkeler Çin ile ekonomik işbirliği ilişkilerini tesis etmiştir. ASEAN ülkeleri, Çin'in siyasi, askeri ve ekonomik yükselişinin getirdiği zorluklarla mücadele etmek ve Çin'in yükselişinin sunduğu fırsatlardan yararlanmak için riskten korunma stratejisini uygulamıştır. Umman Sultanlığı, stratejik korunma teorisini İran'a karşı da uygulamıştır. Uludağ

[8] Ayman El-Dessouki, ve Rafik,Mansour Ola, Small states and strategic hedging: the United Arab Emirates' policy towards Iran, Department of Political Science, ***Cairo University,*** Giza, Egypt, 2019.
[9] Sofie Hamdi, ve Mohammed. Salman, The Hedging Strategy of Small Arab Gulf States, ***Journal Asian Politics and Policy,*** 2020.

Üniversitesi'nde yayınlanan bir yüksek lisans tezinde, Umman Sultanlığı'nın İran ile ilişkilerinde Umman dış politikası için bir seçenek olarak ABD ve Körfez ülkelerine karşı stratejik riskten korunma teorisini nasıl uyguladığını ele almıştır.

BAE dış politikası hakkında Türkçe, Arapça ve İngilizce makale ve kitap taraması yapıldığında; bu çalışmalarda dış politikanın; finansal güç, yumuşak güç, diplomasi ve devlet başkanının kişiliği üzerinden ele alındığı görülmüştür. Kahire Amerikan Üniversitesi'nde araştırmacılar Bahjat Qarni ve Ali Helal Desouky tarafından "BAE dış politikası: Yapıcı katılım" başlığıyla yayınlanan çalışmada BAE'nin finansal gücünün askeri güç inşa etme yeteneği sağladığı savunulmuştur. Çalışma aynı zamanda BAE'nin yapıcı katılım, sessiz diplomasi, finansal güç ve anlaşmazlıkların barışçıl bir şekilde çözülmesi taahhüdü yoluyla hedeflerine ulaşabildiğini doğrulamaktadır. BAE'nin pozisyonlarını ve taahhütlerini savunmak ve hedeflerine ulaşmak için askeri, ekonomik, diplomatik ve medya dahil tüm araçları kullandığı ifade edilmiştir. Çalışmada, askeri yeteneklerinin ve insan kaynaklarının sınırlı olan; küçük bir ülke olarak artan bölgesel tehditlerle karşı karşıya kalan BAE'nin, güvenliği için büyük ölçüde ABD'yi dayanak olarak gördüğünün altı çizilmiştir.[10]

Adam Krzymowski'nin "Birleşik Arap Emirlikleri'nin Yumuşak Güç Stratejisi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde Dış Yardımın Rolü ve Önemi" başlıklı makalesinde, dışarıya yapılan yardımlar üzerinden elde edilen yumuşak gücün BAE dış politikasının temel bir bileşeni olarak bu ülkenin uluslararası ilişkilerdeki konumunu sağlamlaştırdığı belirtilmiştir.[11]

Bu makale, BAE'nin İran'a karşı stratejik koruma teorisini uygulamada başarılı olduğunu ve hem siyasi hem ekonomik getirilerini korumayı başardığına yönelik savunduğumuz tezi doğrulamaktadır. Bununla birlikte, bu tez BAE dış politikasının aktifliğine farklı bir yaklaşım sunmaktadır. Araştırmacılar dış politika faaliyetini devlet başkanı ile ilişkilendirmiş ve İran'a karşı doğrudan denge uygulaması benimsediğini savunmuştur. Ancak bu tez; bu noktada farklı bir görüş

---

[10] The Foreign Policies of Arab States. Published by American University in Cairo Press. Published in print July 2010, Future University In Egypt ***Future University in Egypt***. reserved . http://www.fue.edu.eg.

[11] Adam Krzymowski, Role and Significance of the United Arab Emirates Foreign Aid for Its Soft Power Strategy and Sustainable Development Goals. ***Journal Social sciences.*** International Affairs Department, Zayed University, 2022.

sunmakta ve BAE'nin dış politikasının etkinliğinin ve aktifliğinin, tehdit etmeye en yatkın düşman olan İran'a karşı riskten korunma teorisini uygulamasıyla bağlantılı olduğunu doğrulamaktadır. BAE, İran'a karşı riskten korunma teorisini başarılı bir şekilde uyguladığında, İran'ın kendisine yönelik tehditleri azalmış ve İran ile doğrudan çatışma ihtimali zayıflamıştır. Bu da BAE'ye güçlü bir ekonomi, askeri güç tesis etme olanağı vermiş ve uluslararası ittifaklar kurmasına yol açmıştır. Tüm bunlar da BAE'ye Libya, Afrika Boynuzu, Sudan ve Yemen gibi birçok ülkede aktif bir dış politika uygulama kabiliyeti kazandırmıştır. Bu tez, yeni bir bilimsel değer sunmaktadır. O da şudur: küçük ülkelerin riskten korunma teorisini başarılı bir şekilde uygulaması, bu ülkelere aktif ve etkin bir dış politika uygulama yeteneği kazandırmaktadır. BAE'nin İran'a karşı riskten korunma teorisini benimseyen dış politikası ile İran'a karşı doğrudan denge politikası uygulayan Suudi dış politikasını karşılaştırdığımızda bu durum daha belirgin hale gelmiş ve BAE'nin politikasının Suudi Arabistan'dan daha aktif olduğu net bir şekilde ortaya konmuştur.

Bu çalışma; BAE'yi tehdit etmesi en çok beklenen ülke olarak sınıflandırılan İran'a karşı stratejik koruma uygulayarak BAE dış politikasının etkin hale geldiği hipotezini tartışan ilk bilimsel araştırma olması nedeniyle önemlidir. Bu çalışmanın bir diğer önemi ise, Türkçe olarak kaleme alınan ve riskten korunma stratejisini inceleyen az sayıdaki çalışmadan biri olmasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK ÜLKELERİN DIŞ POLİTİKA STRATEJİLERİ

Uluslararası ilişkilerde küçük devlet çalışmaları teorik değişimlerin etkisi altında gelişmiştir. Birinci aşamada klasik gerçekçilik ve neorealizm, ikinci aşamada neo-realizm ve neoliberalizm, küçük devlet çalışmalarını etkilemiştir.[12] Küçük devletler genellikle uluslararası sistemin baskın özellikleri ve küçük ve büyük devletlerin etkileşimi temelinde açıklanmaya çalışılmıştır. Neorealizm yapıyı gücün dağılımı olarak tanımladığı için küçük devletleri sınırlı rollere sahip aktörler olarak sınıflandırmakta ve büyük devletlere odaklanmaktadır.[13]

Küçük devlet çalışmaları, üç önemli tarihsel olay veya süreçten etkilenerek gelişmiştir: Birincisi, I. Dünya Savaşı'ndan sonra imparatorlukların çöküşü. İkincisi, Soğuk Savaş sırasında sömürge döneminin sonu. Üçüncüsü, 1990'larda Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve Yugoslavya'nın dağılması. Bu olaylar uluslararası sistemdeki küçük devletlerin sayısının artmasında en önemli etken olmuştur. 1960'lar ve 1970'ler, küçük ülke araştırmalarının zirveye çıktığı dönemlerdir. Bu dönemde küçük ülkelerin çalışmalarına ilgi, kolonilerin bağımsızlığı ve Bağlantısızlar Hareketi'nin ortaya çıkmasıyla başlamıştır.[14]

Küçük devletleri pragmatik bir bakış açısıyla tanımlamaya odaklanan ilk çalışmalar; küçük devletlerin kapasite eksikliğini, iki kutuplu sistemde ayakta kalma mücadelesini, etki düzeylerinin düşük olduğu gerçeğini ve küçük devletlerin sınırlı kaynaklarının dış politikalarını etkilediğini ortaya koymuştur.[15] David Vital'in Çekoslovakya, Finlandiya ve İsrail örneklerini inceleyerek küçük devletlerin davranışlarına odaklandığı "Devletler arası eşitsizlik: Uluslararası ilişkilerde küçük

---

[12] Miriam F. Elman, "The Foreign Policies of Small States: Challenging Neorealism in Its Own Backyard", **British Journal of Political Science**, Vol.25, No. 2 (1995), s.172.
[13] Tom. Long, "Small States, Great Power? Gaining Influence Through Intrinsic", Derivative, and Collective Power: **International Studies Review,** Vol.19, No.2 (2016), s.189.
[14] Ibrahim. Kumek, "Küçük Devlet Yaklaşimi Çerçevesinde Basra Körfezi Emirliklerinin Diş Politika ve Güvenlik: Davranişlari (Kuveyt, Bahreyn, Katar, BAE, Umman). " **yüksek lisans tez.Marmara Üniversitesi orta doğu ve islam ülkeleri araştirmalari enstitüsü**, 2020, ss.1-4.
[15] Fox Annette, **The Power of Small States: Diplomacy in World War II**, Chicago: The University of Chicago Press, 1959, s.180-181.

güçler üzerine bir çalışma" adlı kitabı bu alandaki ilk çalışmalardan biridir. Vital bu çalışmasında küçük devletlerin büyük devletlerle ilişkilerinde güç kullanamamaları nedeniyle dezavantajlı durumda olduklarını göstermiştir. Bu kitapta, küçük devletlerin maddi eksiklikleri, bunların üstesinden gelme stratejileri ile pratik-siyasi sonuçları ele alınmıştır. Küçük devletlerin ve ittifakların zayıflıklarına odaklanan küçük devletler üzerine önemli çalışmalar arasında Robert Rothstein'ın "Uyum, Bağlantısızlık ve Küçük Kuvvetler: 1945-1965" de yer almaktadır.[16] Bu çalışma, küçük devletleri askeri zayıflıkları ve güvenlik açıkları nedeniyle uluslararası politikada etkisiz aktörler olarak görmüştür. 1970'lerde ve 1980'lerde, yeni realist ekol ve neoliberalizm tartışmaları küçük devlet çalışmalarına egemen olmuş ve küçük devletlerin uluslararası politik ekonomi, sistemler ve kurumlar çerçevesinde analiz edildiği birçok çalışma ortaya konmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde küçük ülke kavramı ile bu ülkelerin ulusal güvenliklerini korumak için dış politikalarında izledikleri en önemli stratejiler ele alınmaktadır. Bu bölümde tarafsızlık ve uluslararası ittifak kurma stratejisi tartışılmıştır. Ayrıca bu bölümde, stratejik riskten korunma teorisi, küçük devletlerin bölge devletlerine yönelik dış politikalarında uygulayabilecekleri stratejilerden biri olarak kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Riskten korunma teorisinin ölçütleri belirlenerek, bu ölçütlerin Birleşik Arap Emirlikleri ile uyumu ele alınmıştır.

1.1. Küçük Devlet Kavramı

Akademik çalışmalar her zaman küçük devleti tanımlamaya veya kavramsallaştırmaya çalışmaktadır. Her bilimsel çalışmada diğerlerinden farklı bir tanım kullanılmaktadır. Küçük devletlerle ilgili konulara ilgi duyanların çoğu, yaptıkları çalışma doğrultusunda kendi görüşlerinden hareketle bir tanım geliştirmeye çalışmaktadır. Bir başka deyişle; henüz üzerinde belli bir ölçüde uzlaşılmış bir küçük devlet tanımından bahsetmek mümkün değildir.[17] Küçük devletin tanımındaki farklar küçüklük ölçüsünü tam olarak tanımlayan sabit kriterlerin olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada küçük devlet kavramının

[16] Rothstein Robert, **Alignment, Non-alignment, and Small Powers: 1945-1965,** International Organization, Vol.20, No.3 8-), s.397-418.
[17] Baldu Thorhallsson. ve Sverrir Steinsson, "Small state foreign policy", Published by ***Personal Profile Oxford Research Encyclopedias of Politics***, 2017. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.484

ayrıntılarına girmeden önce, bir ülkeyi küçük devlet olarak sınıflandırma kriterleri üzerine kapsamlı bir araştırma yapmak için İngilizce, Türkçe ve Arapça kaynaklara başvurulmuştur. Araştırma süreci sonucunda, küçük devletin dış politikasında uzmanların çoğu tarafından benimsenen sadece iki temel ölçüte ulaşılmıştır. Bunlar; ölçülebilir niceliksel ölçütler ile güç ve zayıflık kavramını kullanan niteliksel ölçütlerdir.

1.1.1. Küçük Ülkeleri Ölçmede Nicel Ölçüt (Nüfus، yüzölçümü)

Bu kriter, "ülkenin fiziki büyüklüğü" anlamında bir dizi ölçülebilir konuyu ele almaktadır. Böylece o ülke "Küçük bir ülke mi?", "Bölge ülkesi mi?", "Büyük bir ülke mi?" sorusuna göre tasnif edilmektedir. Çoğu uzmanın odaklandığı konular; ülke nüfusunun ve ülkenin coğrafi alanının büyüklüğüdür.

Nüfus büyüklüğü, bir ülkenin sınıflandırılmasında en yaygın olarak kullanılan ölçütlerden biridir. Bu yaklaşımın yaygın olarak kullanılması ve kabul edilmesi üç özelliğinden kaynaklanmaktadır. Özellikle, çağdaş çalışmalarda nüfusa ilişkin verileri kolayca elde etmek mümkündür. Bu bağlamda küçük ve büyük devletler arasındaki çizgi, tam olarak belirlenmektedir. Devletin nüfusunun fazla olması, ekonomi ve ordu gibi diğer göstergeler ile ilişkilidir. Nitekim, nüfusun az olması, asker sayısına olumsuz yansıyacağı için ordunun gücünü etkilemektedir. The Oxford Companion to Politics'e göre, bir ülkenin nüfusunun büyüklüğü, küçük devletlerin sınıflandırılmasında ayırt edici bir özellik olarak sunulmaktadır.[18] Greenwood Uluslararası İlişkiler Ansiklopedisi, "küçük devletler" ve "az nüfuslu ülkeler" terimlerini kullanmakta ve bunları eş anlamlı olarak tanımlamaktadır: "Çok küçük alana sahip küçük devletler veya az nüfuslu ülkeler." Dünya Bankası, nüfusu 1 buçuk milyondan az olan ülkeleri 'küçük devlet' olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak çoğu akademik tanım, nüfusu 10 veya 15 milyondan az olan ülkeleri küçük devlet olarak ifade etmektedir. Esasında, bir devleti küçük olarak tanımlamak için nüfus ölçütünün belirlenmesi üzerinde anlaşmazlıklar bulunmaktadır.[19] Başlangıçta birçok bilim adamı toplam nüfusun 1 milyondan yüksek olması gerektiği konusunda hemfikir

[18] Jeol Kriege, **The Oxford Companion to Politics of the World. 2 ed**. Publisher: Oxford University Press, 2004, s.41-42.

[19] Overview World Bank.Retrieved January 16, 2023, from https://www.worldbank.org/en/country/smallstates

olmuştur. David Vital üst sınır olarak 10 ila 15 milyon nüfus olması gerektiği görüşündedir.[20]

Dolayısıyla nüfus, devletin büyümesinde ve güçlenmesinde, özellikle de üretken ekonomilerde önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomide sanayiye bağımlı olan sanayileşmiş ülkelerin çok sayıda işçiye ihtiyacı vardır. Örneğin; Çin ekonomik gücünün en önemli özelliği nüfusunun fazla olmasıdır.[21] Nüfus, devletin askeri gücünde de rol oynamakta ve sınırlarını herhangi bir dış saldırıdan koruma işlevi görülmektedir. Nüfusu fazla olan bir devlet, az nüfusa sahip başka bir ülkeye kıyasla daha büyük bir askeri güce sahip olacaktır. Unutulmamalıdır ki, üstün silah teknolojisi, asker sayısının önemini azaltmaktadır.[22]

Realist teorisyenlerine göre, güce sahip olmak, küçük ya da büyük ülkelerde, devletin sınıflandırılmasında önemli bir belirleyicidir. Devletleri sınıflandıran Morgenthau kriterlerine göre, devletler genellikle büyük, orta veya küçük güçler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamada kullanılan kriterler şunlardır; devletin nüfusu, yüz ölçümü, GSYİH, askeri güç. Küçük devletler, güç kıstaslarının çoğundan yoksun olsalar da, belirli güç biçimlerine sahip olabilirler. Morgenthau ve Mearsheimer, her ne kadar güçün nihai amacının diğer aktörlerin davranışlarını değiştirmek olduğunu savunmasa dahi bu yaklaşımı kullanmaktadır. Maddi kaynaklar genellikle, Barnett ve Duvall'ın "zorlayıcı güç" olarak adlandırdığı, kaynaklara sahip olmanın başkalarının davranışlarını değiştirme yeteneği ile ilişkili olmasıyla açıklanmaktadır. Bu varsayım, bir güç göstergesi olarak kaynaklara odaklanarak desteklenmektedir.[23]

Neorealizm teorisine göre, belirsizliğin hakim olduğu uluslararası ilişkiler ortamındaki kaos nedeniyle küçük devletler istikrarsızlığa karşı savunmasız kalacaktır. Küçük devletlerin; aşırı savunmasız olmaları ve uluslararası sistemdeki azaltılmış rolleri nedeniyle; belirli coğrafi alanlar veya ilişkilerle sınırlı olsa dahi güç kullanma yeteneğini tanımadıkları için "zayıflıklar yığını" olarak sınıflandırılması mümkündür. Dünya siyasetinde güç ve etki sahibi olmak, öncelikle devlete büyük

---

[20] Baldur, and Sverrir, a. y.
[21] Martin C. ve Randall W, "Why is China growing so fast? Economic Issues" ***Journal The Review of International Organizations,*** 1997, https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.484.
[22] Hendershot G. E., **Population size, military power, and Antinatal policy** Demography, 10(4), 1973, s, 517–524.
[23] Ibrahim, "Küçük Devlet Yaklaşimi Çerçevesinde Basra Körfezi Emirliklerinin Diş Politika ve Güvenlik: Davranişlari (Kuveyt, Bahreyn, Katar, BAE, Umman)., s. 8-22.

etki sağlayan belirli maddi kaynaklara sahip olmaya bağlıdır.[24] Bu açıdan bakıldığında küçük bir ülke olarak nitelendirilebilecek olan BAE, tehlikeye maruz kaldığında kendini savunamayacak duruma gelmiş ve bunun farkına vararak ABD ve diğer tarafta Arap Körfezi ülkeleri ile Körfez İşbirliği Konseyi'ni kurarak ittifaklarını genişletmiştir. Böylece, küçük devletler, sahip oldukları kaynakların miktarına, nüfus sayısına ve gayri safi yurtiçi hasılaya, devletin yüzölçümüne ve askeri gücüne göre tanımlanabilir. Ülkelerin sınıflandırılmasına önemli bir faktör de yerli teknolojiye sahip olma yetenekleridir. Askeri teknoloji ve araç ithal eden ülkeler kısıtlı kalmakta ve ihraç eden ülkenin politikalarıyla çeliştiğinde askeri teknoloji ve araç ithalatına kısıtlamalar getirilebilmektedir. Örneğin BAE, ABD tarafından çok kez silah satışlarına kısıtlama getirme tehdidine maruz kalmıştır.[25]

Büyüklük, devletin dış politikasının belirlenmesinde ve çizilmesinde önemli bir ölçüttür. Zira devletin büyüklüğü ve niteliği, devletin güvenliğini, siyasetini, ekonomisini ve sosyal durumunu etkilemektedir. Bu çalışmada, devletin büyüklüğü ile dış politikadaki rolünün analiz edilmesinde, "coğrafyanın devlet politikası üzerindeki etkisini inceleyen bilim" olarak tanımlanan siyasi coğrafya kavramı esas alınmıştır. Bu kavrama göre, coğrafi konum aşağıdaki faktörlerle analiz etmek mümkündür.

Nüfus artışına, iç kalkınma hızına, petrol ve gaz zenginliğine ve yüksek düzeyde askeri harcamalara rağmen BAE, geleneksel göstergelerle ölçüldüğünde küçük bir ülke olarak görülmektedir. BAE, Birleşmiş Milletler'in nüfus bakımından dünyanın en büyük ülkeleri listesinde 92. sırada yüzölçümü bakımından ise 115. sırada yer almaktadır. Mevcut insan gücü, niteliksel ve niceliksel yetenekler ve harcamalar ile askeri güç sıralaması açısından BAE, 136 ülke arasında dünyada 65.[26] sırada yer almaktadır. BAE vatandaşlığına sahip insan 2,5 milyon, bu ülkede ikamet eden insanlarla birlikte toplam nüfus 10,5 milyondur. Dolayısıyla nüfus açısından ve

---

[24] Kenneth Waltz, **The Agent-Structure Problem in International Relations Theory,** Wendt, Alexander, 1987. International Organization, 41(3): 1979, s. 335–70.

[25] İbid

[26] **World Population Prospects**, The 2017 Revision: Key Findings and Advance Tables', UN Department of Economic and Social Affairs Population Division, New York, 1979, https://www.compassion.com/multimedia/world-population-prospects.pdf. (Erişim: 05 Ocak 2023) IMF World Economic and Financial Surveys, World Economic Outlook Database, October 2017, https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/02/weodata/index.aspx. 19 February 2018; See '2018 Military Strength Rankings', https://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp. (Erişim 1 Ocak 2023)

71 bin 20 kilometrekarelik yüzölçümü bakımından da küçük bir ülke olarak sınıflandırılabilir.[27] Nitekim komşu ülkelerden İran 1 milyon 648 bin kilometrekarelik yüzölçümüne, Türkiye 783 bin 562 kilometrekarelik yüzölçümüne, Suudi Arabistan ise 2 milyon 15 milyon kilometrekarelik yüzölçümüne sahiptir.

1.1.2. Küçük devletleri belirlemede nitelik ölçütü

Niteliksel bir ölçütün tanımı, küçük devletlerin uluslararası sistem üzerindeki etkilerine ve güç ölçüsüne göre sınıflandırılmasına dayanmaktadır. Örneğin, küçük devletler, uluslararası toplumda etkisiz olan ve uluslararası düzeyde gözle görülür bir fark yaratmayan devletler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, büyük güçlerin ve orta büyüklükteki ülkelerin uluslararası toplumda etkisi olduğu gerçeğine dayanmaktadır. Örneğin; 1815 Viyana Kongresi'nde, küçük devletlerin uluslararası toplumun statükosunun korunmasına hiçbir şekilde katkıda bulunamayacakları konusunda mutabık kalınmıştır. Buna göre, uluslararası statükoyu yalnızca büyük güçler korumakta ve sürdürebilir hale getirmektedir.[28]

Albert Einstein, "Güçlü ülkelerin elçilere ihtiyacı yoktur, onlar adına güçleri konuşur, ancak küçük ülkeler için kendilerini nasıl ifade ettikleri önemlidir" sözlerini kullanmıştır. Bu cümle, küçük devletleri zayıf güçler olarak tanımlamaktadır. Einstein, devletlerin temel özelliğinin sahip oldukları gücün boyutu olduğunu, küçük devletlerin güçten yoksun olduğunu ve bu nedenle kendi işlerini yoluna koymak için diplomasiyi esas almak zorunda kaldıklarını öne sürmektedir. Bu anlama göre; Einstein'ın sözü, küçük devletleri, otorite eksikliğinden dolayı güçten yoksun ve büyük devletlerden çok daha fazla diplomasiye dayanmak zorunda kalan devletler olarak tanımlamanın ötesine geçmektedir. Bu onların güçsüzlüklerinin bir sonucu olsa da aynı zamanda küçük devletin tanımlayıcı özelliğidir.[29] Evans, gücün birincil kriter olduğu konusunda hemfikirdir, böylece küçük devletlerin durumunu "ikincil güçler" olarak anlamak gerekmektedir. Evans, güç eksikliği nedeniyle kendi

---

[27] **Smallest countries,** Wisevoter, 1979. https://wisevoter.com/country-rankings/smallest-countries/ (Erişim: 03 Ağustos 2023).
[28] Carter N. Ve Little C. Torney D., **Climate politics in small European states.** Climate Politics in Small European States, 2020, s. 1–16.
[29] İbid, s. 20-25

güvenliğini sağlamaktan yoksun olan küçük devlet ile orta güçteki devletleri birbirinden ayırmayı önermektedir.[30]

Küçük devletleri diğerlerinden ayıran unsur, büyük ve bölgesel devletlere iradelerini teslim etmek istememelerine rağmen iki devleti ilgilendiren bir konuda ihtilaf halinde diğer devletlere direnme gücünden yoksun olmalarıdır. Örneğin Fox, küçük devletleri, güç uygulama veya diğer devletler tarafından üzerlerinde gücün etkili bir şekilde uygulanmasına direnme yeteneğinden yoksun uluslararası aktörler olarak görmektedir. Aynı zamanda, küçük devletin dünya siyasetini etkileyen sistem üzerinde de etkisi ve önemi zayıftır.[31]

Devletin gücünün zayıflığı, doğrudan devlet güvenlik meseleleriyle ilgilidir. Gücün olmaması, temel bir güvenlik eksikliği ve dış tehditlere maruz kalma anlamına gelmektedir. Nitekim, küçük devletlerin dış politika alanının büyük bir çoğunluğunu zayıflık ve güvenliğin sağlanması meseleleri kapsamaktadır.[32] Büyük ve küçük ülkeleri her ülkenin kendi çıkarlarına ulaşma amacına göre sınıflandıran Martin White'a göre, büyük ülkeler geniş ve küresel çıkarlara sahipken, küçük ülkeler sınırlı ve yerel çıkarlara sahiptir ve -ilkel düzeyde olsa bile- her zaman özel güvenlik meselelerine odaklanmaktadır. Bir başka deyişle, küçük devletler uluslararası ilişkilerde "tam aktör" olarak değerlendirilmemekte; az gelişmiş veya ikincil olarak görülmektedir.

Küçük ülkelerin davranışlarının, sınıflandırılması için nitel ölçüt bakış açısına ters düştüğünü söylemek mümkündür. Zira şu anda birçok küçük ülke uluslararası toplumda ciddi şekilde etkili olabilmektedir. Katar bunun en önemli örneklerinden biridir. 16'dan fazla arabuluculuk girişimi yürüterek uluslararası barış ve güvenliğin geliştirilmesinde önemli bir rol oynayan Katar, çok sayıda ülke arasındaki anlaşmazlıkları çözmeyi başarmıştır. Ayrıca güç ölçütlerine göre küçük ülkeler olarak sınıflandırılabilecek bazı Avrupa ülkeleri de büyük bir etkiye sahiptir. Özellikle "Herkesin herkese ihtiyacı olabilir" ilkesi düşünüldüğünde bu yaklaşımın etkili olduğu görülmektedir. Bu yaklaşım, küçük devletlerle ilgili tarihsel olarak yaygın görüşle örtüşmemektedir. Bu görüşe göre, küçük devletler uluslararası

---

[30] İbid, s.12-25.
[31] Açar Dilaver Arıkan, "Small State Playing the Assymetric Game: Continuity and Change in Albanian Foreign Policy", **(2008. Yayımlanmamış Doktora TeziAnkara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü),** s. 24
[32] İbid., s. 29

ilişkilerde büyük bir görevi yerine getirme konusunda ve sistemin korunmasında yetersizdir.[33]

Liberal teorisyenlere göre devlet bir yandan zayıfken diğer yandan güçlü olabilir. Karşılıklı bağımlılık kavramı, küçük ülkelere etki ve güç faktörlerine sahip olursa manevra kabiliyeti verir, bu sayede küçük ülkeler uzmanlaşabilir ve bir şekilde ayrıcalıklı hale gelebilir. Bu teoriyi destekleyen hipotez, açık ticaret sisteminin küçük ülkelerin başarılı ekonomiler olarak ortaya çıkmasına izin vermesidir. Küçük ülkeler, küresel pazar güçleri karşısında direnç göstererek küresel ekonomide uygun nişler bulmuştur.[34] Önemli bir ekonomik ve stratejik değer oluşturan enerji kaynaklarının önemi dikkate alındığında, ülkenin petrol gibi maddi kaynaklara sahip olması, nüfusunun az ve yüzölçümünün küçük olması durumunda burada çok önemli bir noktaya değinmek mümkündür. Bu durumda, bu ülkenin sınıflandırması nasıl yapılmalıdır? Bir kaynak olarak petrol, küçük ülkelerini nüfuzunu genişleterek bu kaynaktan elde edebilecekleri güç miktarını artırmalarını sağlamıştır. Petrol, daha önce marjinal olan bazı devletleri dünya siyasetinin merkezi haline getirmiştir. Örneğin, OPEC'in tüm üyeleri ele alındığında kaynakları kontrol etmeleri onlara bireysel ve toplu olarak daha fazla etki alanı sağlamıştır. Katar, doğal gazdan elde ettiği zenginliğe güvenerek iletişim, hava yolculuğu ve finansal ağlar merkezi olarak kendi kimliğini geliştirmiş, dünyanın en büyük sıvılaştırılmış gaz üreticilerinden biri olarak bölgesel çatışmalarda arabuluculuk yapmasına ve küresel ekonomide önemli bir rol üstlenmesine fırsat vermiştir. BAE, başta petrol ticaretine dayalı olarak büyük bir ekonomik güç kurmayı, ardından çeşitlendirilmiş bir ekonomiye geçmeyi ve uygulamalarının yanı sıra uluslararası şirketler için bir finans merkezi ve cazip bir turizm merkezi haline gelmeyi başarmıştır. Bölgesel politikalarda etkili bir ülke olmak için yumuşak güç kullanmıştır. Güç; petrol ve gaz üretimiyle sınırlı değildir. Coğrafi konum da ülkelerin uluslararası politikada etkili bir rol oynamasına olanak tanımaktadır. Nitekim, Panama'nın Panama kanalı üzerinde yer alması; bir dizi küresel ticaret meselesinde Orta Amerika'daki komşularından daha büyük bir rol üstlenmesine izin vermektedir. Uzun süredir uluslararası gücün olmazsa olmazı askeri güç, büyük güçlerin münhasır ayrıcalığı da

[33] Nuri Yeşilyurt, "Ürdün'ün Bölgesel Konumu Küçük Devlet Kavramı çerçevesinde Bir inceleme", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**,2015, s. 377–341

[34] Dilaver Arıkan, "Small State Playing the Assymetric Game: Continuity and Change in Albanian Foreign Policy", s. 29

değildir. BAE, İsviçre ve Singapur gibi çok çeşitli ülkeler, daha büyük komşularının erişimini ve nüfuzunu engelleyebilecek bir askeri güç oluşturmak için yatırım yapmıştır. Her iki eyalet de bu stratejiyi teşvik eden benzersiz coğrafi konumlara sahiptir.[35]

Aslında çalışmaların çoğu; küçük devletlerin durumunu devletin büyüklüğü ve nüfus gibi ölçülebilir kriterler olan nicel ölçütlerle tanımlamaktadır. Tanımda esas alınan ikinci ölçüt ise, küçük devletin kısmen zayıf ve önemsiz olmasıdır. Ancak esas alınan kriterlerin eski olduğu ve yaşadığımız zaman ile uyumlu olmadığını ileri sürmek mümkündür. Nicel ölçütler küçük devletlerin dış politikasında önemli bir rol üstlenebilmektedir. Ancak uluslararası toplumdaki etki artık bölgesel ve büyük ülkelerle sınırlı değildir. Şu anda, doğal ve finansal kaynaklara sahip küçük ülkeler bulunmaktadır. Nüfusları az, yüzölçümleri küçük olmasına rağmen kendilerine ait bir dış politika uygulamaları vardır. Bu ülkeler, uluslararası toplumda orta büyüklükteki ülkelerden daha fazla etkiye yol açmaktadır.[36]

1.2. Küçük Devletler İçin Dış Politika Stratejileri

Tek kutuplu bir uluslararası sistemde küçük devletler, hayatta kalmak için çeşitli stratejileri temel almaktadır. Zira uluslararası sistemin kaotik doğası; küçük devletleri, özellikle belirsizlik zamanlarında, riskten korunma, tarafsızlık veya ittifak stratejileri uygulamaya zorlamaktadır. Küçük ülkelerin dış politika stratejilerine girmeden önce küçük ülkelerin dış politika tutumlarına kısaca değinmek gerekmektedir.[37] Bu ülkelerin, küresel meselelere katılımları düşüktür, dış politikası yakın coğrafi alanları üzerindeki dar bir etkiye sahiptir, diplomatik ve ekonomik dış politika araçlarını kullanmakta ancak askeri araçları kullanmamaktadırlar. Uluslararası ilkelere, uluslararası hukuka ve diğer etik ideallere vurgu yapmaktadır, birden fazla uluslararası kuruluşla anlaşmalara girerek kendilerini güvence altına almakta böylece mümkün olduğunca çok uluslu kuruluşlara katılmaktadırlar. Ayrıca

---

[35] Ting M. Hwa, **Singapore's Foreign Policy: Beyond Realism**,This thesis is submitted to the University of Adelaide as a requirement for the degree of Doctor of Philosophy Centre for Asian Studies North Terrace Campus, the University of Adelaide. 2010, s.21-26.

[36] Robert Rothstein, **Alliances and Small Powers,** Institute of War and Peace Studies of the School of International Affairs of Columbia University, New York: Columbia UP, 1968. s.614

[37] Alfred Marleku, "Small States Foreign Policy: The Case of Kosovo", ***Mediterranean Journal of Social Sciences,*** Published by MCSER-CEMAS-Sapienza University of Rome, 2013, s.282- 292. https://doi.org/10.5901/mjss.2013.v4n2p287

küçük ülkelerin çoğu stratejileri, büyük ülkelerle ittifaklar veya tarafsızlık benimseme eğilimindedir. Bu ülkeler, diğer ülkelerle ilişkilerinde işbirliği ve çatışmadan kaçınma ilkesini gözeten ve devlet harcamalarında güvenliği, fiziksel ve politik açıdan hayatta kalmayı sağlamaya odaklanmaktadır. Küçük devletlerin dış politika stratejilerine dönülecek olursa; öncelikle küçük devletlerin temel ihtiyaçlarının bilinmesi gerekmektedir. Zira bu ihtiyaçlar, dış politika tercihlerini yansıtmaktadır: **Birincisi,** belirsizlikle öne çıkan kaotik bir uluslararası sistemde küçük devletlerin ulusal güvenliği sağlamaları ve korumaları gerekmektedir. Bu ülkeler, barışçıl bir uluslararası düzen ile güçlü devletler ve örgütler için güvenliklerini garanti altına almayı hedeflemektedir. Çünkü küçük devletler kendilerini savunma konusunda yetersiz kalırlar ve uluslararası ilişkiler çalışmaları alanında güvenlik ikilemi küçük devletlerin karşı karşıya kaldığı en önemli endişelerden biridir. **İkincisi;** küçük ülkelerin dış politikalarını inşa ederken büyük ülkelerin müdahalesinden veya etkisinden bağımsız olarak bir tür özerkliğe sahip olmaları gerekmektedir.[38] Çalışmanın bu bölümünde, küçük ülkelerin ulusal güvenliklerini korumak için dayandıkları en önemli stratejiler ele alınmaktadır.

1.2.1. Tarafsızlık stratejisi

Tarafsızlık, bir devletin diğer devletler ile arasındaki bir savaşa katılmayı reddetmesi, savaşan taraflara karşı tarafsızlık tutumunu sürdürmesi; bu ret ve tarafsızlığın savaşan taraflarca kabul edilmesiyle ortaya çıkan yasal statü olarak tanımlanmaktadır. Tarafsızlık stratejisi, başarı için kritik öneme sahiptir.[39] Uluslararası ilişkiler alanında 1815 Viyana Kongresi'nde "büyük güçler" tarafsızlık hakkını stratejik bir politika olarak kabul etmiştir.[40] Daha sonra, tarafsızlık kuralları Lahey Sözleşmesinde (1899, 1907) kayıt altına alınmıştır. Bu kayıt, tarafsız bir devletin uluslararası hukuka göre hak ve görevlerinin ilk örneği olarak kabul

---

[38] Vital David , "The Inequality of States, A Study of the Small Power in International Relations" **(Oxford: Clarendon Press, 1967)** , s. 8.

[39] **United Nations,** "International Day of neutrality", United Nations. Retrieved January 16, 2023, from https://www.un.org/en/observances/neutrality-day

[40] Jeanne A. K. Hey, "Introduction of Small States Foreign Policy," in Small States in World Politics: **Explaining Foreign Policy Behaviour**, (Colorado: Lynne Rienner Publishers, 2003), 1.

edilmiştir. O zamandan bu yana tarafsızlık, bireysel ülkelerle ilgili ikili veya çok taraflı anlaşmalarda yalnızca geçici olarak yasal şeklinde tanımlanmıştır.[41]

Tarihe bakıldığında küçük ülkelerin tarafsızlık stratejisini kullandıkları görülmüştür. Antik çağda ve Ortaçağda tarafsızlık stratejisinin uygulanması için çok az alan vardı. 19. yüzyıla kadar ilk kez tarafsızlığı benimseyen İsviçre, Belçika, Lüksemburg gibi ülkeler ortaya çıkmıştır. Tarihte tarafsız devlet, Birinci Dünya Savaşı sırasında Belçika ve Norveç örneğinde olduğu gibi; İkinci Dünya Savaşı sırasında da Belçika, Norveç, Danimarka, İrlanda, Lüksemburg ve Hollanda gibi örneklerde kendisini göstermiştir. Uluslararası ilişkiler teorilerinde ve literatüründe tarafsızlık büyük bir yer edinmiştir. Machiavelli, The Prince adlı kitabında ve Grotius da Mare Librum adlı kitabında tarafsızlık hakkında bazı yorumlarda bulunmuştur.[42]

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tarafsızlık stratejisi, güç siyaseti fikri ile tarafsızlık arasındaki çelişki açısından ikili bir yaklaşım benimsemiştir. Zira tarafsızlık stratejisi, dış çatışmalardan uzak durarak devletin egemenliğini korumak üzerine kuruludur. Tarafsızlık; devletlerin ihtiyaçlarını güvence altına almak ve ulusal güvenliklerini korumak için güç kullandığı kaotik uluslararası gerçekçi yaklaşımın ima ettiği içeriğin aksine, tarafsızların güç kullanımından ve savaştan kaçınarak güvenliği aramalarıyla kendini göstermiştir.

Dünyada uluslararası sistemin üç biçimini tecrübe etmiştir. Birincisi, çok kutuplu uluslararası sistemdir. Bu sistemde uluslararası sistemde ikiden fazla süper güç vardır. Bu sistem 18'inci yüzyılda Avrupa'da beş büyük gücün varlığıyla yaygınlaşmıştır. Bu güçler İngiltere, Fransa, Avusturya, Prusya ve Rusya'dır. İkinci biçim, uluslararası sistemde iki kutuplu olarak sınıflandırılan İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Soğuk Savaş döneminde ortaya çıkan iki kutuplu sistemdir. Bu sistem, o dönemde Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri arasında ortaya çıkmıştır. 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ise uluslararası sistem, mevcut uluslararası sistem olan tek kutuplu sistemdir. Bunun temsilcisi ise Amerika Birleşik Devletleri'dir. Üç uluslararası sistemden herhangi birinin varlığı, büyük

---

[41] Sara Beth Hower, "Küçük Devletler Kötü Müttefikler mi Yaratır?", **Schools of Arts and Sciences of the Catholic University of America**, 2008, S. 9.

[42] Martin Rolenc, "The Relevance of Neutrality in Contemporary International Relations", Faculty of International Relations Working Papers, of **University of Economics in Prague, Faculty of International Relation,** 2008, Retrieved January 16, 2023, from https://www.researchgate.net/profile/Jan-

güçlerin süper güçlere karşı denge sağlamaya çalışmasını engellememektedir. Bu nedenle dünya ülkeleri, bir ülkenin gücünün artmasına yol açan bir silahlanma yarışı içinde yaşamaktadır. En nihayetinde; diğer ülkeler üzerinde, sonunda yüksek bir çatışma olasılığı bulunan küresel bir sisteme dönüşmektedir.[43]

Zayıf veya küçük devletler için bir dış politika stratejisi olarak tarafsızlık; üç modele de uyum göstermemektedir. Çok kutuplu sistemde, savaş durumunda büyük güçlerin tarafsız ülkelere karşı yükümlülüklerinden kaçtığı kanıtlanmıştır. Nitekim, 1914'ten sonra savaşan ülkelerin daha küçük ülkelerin tarafsızlığına saygı duymamış ve orduların tarafsız ülkelerin topraklarını işgal etmiştir. Alman ordusu tarafsız Amerikan gemilerine saldırarak, dünyanın en büyük tarafsız ülkesi olan ABD'yi Birinci Dünya Savaşı'na girmeye teşvik etmiştir. Ayrıca Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya, o dönemde tarafsız olan ülkeler arasında bir gedik teşkil eden Belçika, Hollanda, Danimarka ve Norveç'i işgal etmiştir. Tek kutuplu sistemde tarafsızlık tercih edilen bir ilke değildir. Bunun en son örneği, Rusya'nın Ukrayna'ya savaş açmasından sonra İsveç'in benimsediği tutumdur. Nitekim İsveç, Rusya'nın kendisine savaş açma korkusuyla tarafsız kalmayacağını açıklamıştır.[44]

Tarafsızlık stratejisinin zayıf ve küçük olan tarafsız devletleri korumakta genellikle başarısız olduğunu iddia etmek mümkündür. Gerçekçi bir bakış açısıyla tarafsızlık stratejisi, devletin güvenliğinin korunmasında beyhude bir politikadır.

1.2.2. İttifak Stratejisi

Arnold Wolff, ittifakı "iki veya daha fazla egemen devlet arasında karşılıklı askeri yardıma bağlılık" olarak tanımlarken, Snyder ittifakı daha geniş uyum olgusunun bir alt kümesi olarak tanımlamaktadır. İttifak, devletlerin ortak güvenlik hedeflerine ulaşmak için başka bir devletle yakın iş birliği içinde politikalarını geliştirmesiyle gerçekleşmektedir. Wolff ittifakı "iki veya daha fazla egemen devlet

---

[43] Seong Min Kim, "Characteristics of concrete pavement performance depending on heavy vehicle group-axle types", ***International Journal of Highway,*** 2022, s. 23–31. https://doi.org/10.7855/ijhe.2022.24.5.023

[44] **German U-boat attacks:** 1915-17 German U-Boat Attacks: 1915-17. https://www.history.navy.mil/content/history/museums/nmusn/explore/photography/wwi/wwi-entering-the-war/german-uboat-attacks-1915-17.html (Erişim: 03 Mayıs 2023).

arasında karşılıklı askeri yardım vaadi" olarak tanımlarken,[45] William Fox ittifakı çeşitli dış askeri politikaları rasyonalize etmek için kullanılan bir araç olarak tanımlamaktadır.[46] Çoğu ittifakın birincil amacı, üyelerin yeteneklerini kendi çıkarlarını geliştirecek şekilde birleştirmek gibi görünmektedir.

İttifaklar, ulusal güvenliğin korunması ve dengenin sağlanması açısından devletlerin dış politikasında önemli bir strateji olarak görüldüğü için uluslararası ilişkilerde merkezi bir rol oynamaktadır. Ortak bir rakiple yüzleşmek için iki veya daha fazla ülke arasında ittifaklar kurulmaktadır. Ülkeler, müttefiklerinden bir çatışma zamanında askeri ve diplomatik olarak yardım etmelerini beklemektedir. Yapılan ittifakın resmi veya gayri resmi olması mümkündür. Her seviyedeki tüm ülkeler, bir noktada ittifak kurmaya muhtaçtır ve aynı şekilde ittifak için güçlü, orta ve zayıf devletlere ihtiyaç duymaktadır. Zayıf devletler, bölge devletlerine, hatta büyük bir devlete karşı korumaya ihtiyaç duyduklarında bir ittifaka girmektedir. Güçlü ülkelerin, diğer güçlü ülkelerle yüzleşmek için ittifaka girmesi de mümkündür. Bir başka deyişle; güç dengesini korumak için bir ittifaka dahil olmaktadır.[47]

İttifak stratejisi, gerçekçi teorinin yaklaşımını ifade etmektedir. Çünkü devletler, ülkelerinin egemenliğini korumak, çıkar elde etmek ve güvenliği sağlamak amacıyla ittifak yapma eğilimindedir ve her şeyden önce realizm, devleti ve devletin bir aktör olarak hayatta kalmasını korumakla ilgilidir. Böylece her ülke kendi dış politikasıyla müttefik olacağı ülkeyi belirlemeyi amaçlamaktadır. İttifaklar, ittifakın kurulduğu koşullara, ittifakın ortaya çıktığı taahhüt türüne, iş birliğinin derecesine ve kapsamına bağlı olarak birçok açıdan farklılık gösterir ve ideolojiyi de yansıtmaktadır. Araştırmacılar ittifaklar hakkında kapsamlı teoriler geliştirmeye çalışmıştır. Bunu ilk yapan 1962 tarihli "Nations in Alliance: The Limits of Interdependence" adlı kitabını yayınlayan George Liska'dır. İttifaklar alanında bir diğer önemli çalışma, Stephen Walt'ın 1987'de kaleme aldığı The Origins of

[45] Arnold Wolfe, "Alliances In David L Sills", ed., **International Encyclopedia of the Social Sciences,** New York: Macmilla, 1968, s. 268.
[46] Fox William ve Annette Baker, **NATO and the Range of American Choice,** New York: Columbia University, 1967, s. 6-10.
[47] Ibid.

Alliances kitabıdır. Negatif anlamda ise ittifak baskı olarak algılanan ve devletin bağımsızlığını tehdit eden düşman kuvvetlerin etkisini azaltmanın bir yoludur.[48]

Bu çalışma ittifaklar teorisine yoğunlaşmamaktadır. Dolayısıyla düşünürlerin bakış açıları ayrıntılı olarak açıklanmayacak, ancak ittifaklar teorisinde uzman düşünürlerden Stephen M. Walt'ın metodolojisi üzerinde durulacaktır. Walt, ittifakı "iki veya daha fazla egemen devlet arasındaki güvenlik iş birliğinin resmi veya gayri resmi düzenlemesi" olarak tanımlamıştır. Bu tanım hem resmi anlaşmaları hem de resmi olmayan taahhütleri kapsamaktadır. Çünkü devletler iş birliği yapmaya istekli ancak resmi bir anlaşma imzalamaya isteksiz olabilir. Resmi bir anlaşmanın mevcudiyeti veya yokluğu, genellikle taraflar arasındaki fiili taahhüt seviyesinin göreceli olarak eksik beyan edildiğini göstermektedir. Walt'a göre ülkeler, bir veya daha fazla ülkeden gelen güçlü bir tehdide karşı koymak amacıyla iş birliği yaptığı gibi tehdit sona erdiğinde iş birliği de sona ermektedir. Ona göre, "Tehdit dengesizliği olduğunda, uluslar ittifaklar kuracaklar veya kırılganlıklarını azaltmak için çabalarını artıracaklardır".[49] Walt, bir ittifakın amacının; devletlerin genel eğiliminin, en tehditkâr devlet, ittifak veya koalisyona karşı "denge" elde etmek olduğunu düşünmektedir. Walt'a göre, tehdit altındaki bir ülkenin diğerlerine karşı oluşturduğu tehdit seviyesi birkaç faktöre bağlıdır. Bu faktörler güç, coğrafi yakınlık, saldırgan askeri yetenekler ve olası saldırganlıktır. Her bir faktör ile ilgili kesin kriter farklı durumlarda değişmektedir. Walt, genellikle büyük bir yardım ilişkisinin bir nedenden ziyade bir uyumun sonucu olduğunu söylemektedir. Ekonomik bağlar, özellikle bir ortak diğerine oldukça bağımlı olduğunda, güçlü ittifak ilişkileri yaratabilmekte veya geliştirebilmektedir.[50]

Stephen M. Walt şunu savunmaktadır: Ülkeler arasındaki coğrafi yakınlık, küçük devleti büyük devlet ile ittifak kurarak bir tür denge politikası izlemeye itmektedir. Denge politikası, dengeleme çabasının bir komşunun gücüne değil, tehdidine karşı olduğunu göstermektedir. Bu Kuzey Kore - Çin ve Pakistan - Çin ittifakları ile doğrulanmıştır. Kuzey Kore ile Çin arasında yazılı ve resmi bir anlaşma bulunurken, Pakistan ile Çin arasındaki ittifakta yazılı bir anlaşma yoktur.[51] Her iki

---

[48] George Liska, **Nations in Alliance: The Limits of Interdependence,** Baltimore, Md.: Johns Hopkins University, 1968, s. 3.
[49] Stephen Walt, **The Origins of Alliances. Ithaca,** NY: Cornell University, 1987, s.12 ،13
[50] Ibid.s.15
[51] Ibid.s. 16

durumda da bu iki ülkenin komşuları Çin'in güçlü olmasına rağmen, onunla ittifak kurmaya çalıştıklarını göstermektedir. Çin-Pakistan ittifakı örneğinde, Pakistan için tehdit Hindistan'dan kaynaklanmaktadır. Hindistan 18 Mayıs 1974'te ilk nükleer bombasını denediğinde Pakistan kendini tehdit altında hissetmiştir ve Hindistan, Pakistan'ın birincil güvenlik endişesi olmaya devam etmiştir. Hindistan ve Pakistan arasındaki güç dengesizliği ve bunun sonucunda Pakistan'daki güvenlik açığı, Hint-Pakistan çatışmasının ana nedeni haline gelmiştir. Bu nedenle, Pakistan'ın güvenlik arayışının tek bir ana amacı vardır: Hindistan'dan gelen dış tehdide karşı güvenliği artırmak ve Hindistan'ın askeri üstünlüğünü dengelemek. Bu nedenle Pakistan kendini güvence altına almak için Çin'in yanında yer almıştır. Kuzey Kore-Çin ittifakı örneğinde ise, Kuzey Kore tehdidi Güney Kore'nin ABD ile yaptığı ittifaktan kaynaklanmaktadır. Kuzey Kore, kendisine uzak olsa da büyük bir güç olan ABD'den gelen tehdidi fark etmiştir. Kuzey Kore, Güney Kore'yi dış güçlere bağımlı olarak görmektedir. Bu tehditleri dengelemek için Kuzey Kore, Çin Halk Cumhuriyeti'nin desteğiyle ideolojik bakımdan kendine yakın olan devleti tercih etmiş ve Çin'in müttefiki olmuştur.[52] Daha küçük devletler için ittifak, güvenlik açısından faydalıdır. Çünkü güçlü olabilecek ve daha küçük devleti koruyabilecek güçlü devletlere bağımlıdır. Ancak bu durum küçük ülkenin kendi iç askeri ve ekonomik araçlarını güçlendirmesi anlamına gelmez, aksine, onu daha büyük ülkelere tutsak hale getirmektedir.[53]

BAE ayrıca riskten korunma teorisinin öncüllerinin bir parçası olarak büyük güçlerle ittifak stratejisini de uygulamaktadır. 1971'de kurulan BAE, bu tarihten sonra etrafında büyük ve zaman zaman saldırgan tutum sergileyen ülkelerle karşı karşıya kalmıştır. İran, BAE'ye ait üç stratejik adayı (Büyük Tunb, Küçük Tunb ve Ebu Musa) ele geçirmiştir. 1979'da İran'da İslam Devrimi'nin gerçekleşmesinden ve devrimin ihracından sonra Arap Körfezi bölgesi, 1980 yılında tüm Ortadoğu bölgesini etkisi altına alan İran-Irak savaşına da tanık olmuştur. Bölgenin şahit olduğu en önemli olaylardan biri de 1990 yılında Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesidir. Bu olaylar BAE'nin kendisini dış saldırganlığa karşı koruyamadığını göstermiş; bu nedenle BAE doksanlardan bu yana ABD ile askeri ittifaklar yapmak için çalışmıştır.

---

[52] Han Par, "North Korean Perceptions of Self and Others Implications for Policy Choices", ***journal Pacific Affairs,*** 2000, .s. 507.
[53] İbid.

Ulusal güvenliğini güçlendirmek ve İran gibi komşu ve coğrafi olarak yakın ülkelerden gelebilecek olası dış saldırılardan korumak amacıyla bu ittifaklara başvurmuştur.[54]

Burada önemli bir noktaya temas etmek gerekir; BAE ile ABD arasındaki ittifak bağlayıcı değildir, yani BAE İran'dan gelen güvenlik veya askeri tehditlere maruz kalırsa, ABD yasal olarak BAE'yi savunmakla yükümlü değildir. Örneğin, NATO, dışarıdan gelen herhangi bir tehdide veya saldırıya karşı küçük baltık devletlerini savunmakla yükümlüdür. Ancak, İran saldırısına maruz kalan BAE'ye karşı böyle bir sorumluluğu ve bağlayıcılığı yoktur. Nitekim bu 2019 yılında BAE'nin Fujairah Limanı İran insansız hava araçlarıyla saldırıya uğradığında ortaya çıkmıştır. ABD, bu saldırılara karşı herhangi bir yanıt vermemiş ya da saldırılara engel olmaya çalışmamıştır. ABD, BAE'yi Hürmüz Boğazı'nda maruz kalabileceği ve kaynağı İran olan her türlü tehdide karşı korumaya yönelik yükümlülüklerini azaltabilir. Bunun fiili örneği de BAE gemilerinin kıyılarında bir dizi saldırıya maruz kalması ve İran'ın sabotaj operasyonları yapmakla suçlanmasıyla gerçekleşmiştir.

1.3. Stratejik Riskten Korunma (Hedging) Teorisi Tanımı

Riskten korunma (hedging) kavramı, 1940'lı yıllarda yatırım ve finans gibi ekonomi bilimlerinde ortaya çıkmıştır. 1960'lı yıllarda ise finans ve yatırım bilimlerinde önemli bir referans haline gelmiş ve olumsuz bir durumun yaşanmasına karşı sigorta ile ilişkilendirilmiştir.[55] Yatırımcılar, riskten korunma stratejisini, beklenen risklerden ve olumsuz olaylardan kaçınmak için kullanmıştır. Örneğin; arabanın değerini yaşanabilecek olumsuz olayların sonuçlarından korumak için sigorta ödeyen bir kişi, riskten korunmak adına beklenmeyen kayıpları ve belirsizliği engellemek için bu ödemeyi yapmaktadır. Uluslararası ilişkiler alanında yeni kavramlardan biri olarak sınıflandırılan riskten korunma kavramı, Soğuk Savaş

[54] **The United Arab Emirates** (UAE), Issues for U.S. policy - CRS reports, 2019. https://crsreports.congress.gov/product/pdf/RS/RS21852 (Erişim: 03 Ağustos 2023).
[55] İsmail Numan Telci ve Mehmet Rakioglu, "Hedging as a survival strategy for small states: The case of Kuwait", All Azimuth: ***A Journal of Foreign Policy and Peace,*** 2021. All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace » Submission » Hedging as a Survival Strategy for Small States: The Case of Kuwait

sonrasında ortaya çıkmıştır. Ancak bu kavram denge ve güç gibi diğer kavramların araştırıldığı şekilde yeteri kadar araştırılmamıştır.[56]

Robert J. Art'ın orijinal finansal anlamında Avrupa'nın "güvenlik risklerinden korunması" konusundaki çalışmalarıyla "riskten korunma" kavramı uluslararası ilişkiler kavramları arasında yerini almıştır. Stratejik riskten korunma, Batı Pasifik bölgesindeki küçük ve orta ölçekli ülkeler tarafından Çin ile olan ilişkilerinde kullanılmaya başlayınca 1940'larda uluslararası ilişkiler literatüründe önem kazanmış ve birçok bilimsel çalışma Çin'in ABD ile ilişkilerinde stratejik riskten korunma politikasını tartışmıştır.[57] Medeiros'a göre riskten korunma stratejisi, realizm teorisinin bir dalıdır ve güç dengesi teorisine dayanmaktadır çünkü koruma stratejisi devletlerin gerçek niyetleri hakkında belirsizlik varsayımlarını temel almaktadır. Chwee Kuik'e göre, korunma stratejisi, dolaylı denge, katılım ve dürtü kavramları "riskten korunma" kavramıyla yakından alakalıdır.[58]

Stratejik korunma teorisi temel olarak, "riskten korunmak için tetikte" olan devletin ulusal güvenliğine yönelik tehdidin kaynağı ile (tehdit eden ülkeler), tehditlerden kaçınmak ve bakışımlı (simetrik) olmayan çatışmalara girmemek için iş birliği yaptığı yumuşak denge ve sert dengeye dayalı ılımlı veya orta yolcu bir yaklaşımı ifade etmektedir.[59] Aynı zamanda, riskten korunan devleti, askeri ve ekonomik yeteneklerini geliştirerek ve artırarak, tehdit eden devletler karşısında sağlam bir dengeye oturmaktadır. Bu durum, riskten korunma çabasındaki ülkeyi tehdidin kaynağı olan rakip ülkelerle siyasi veya askeri ittifaklara girmeye itmektedir. Bu karmaşık stratejinin temel amacı, riskten korunmaya çalışan ülkenin, o ülkeyi krizlere sürükleyebilecek herhangi bir çatışmadan uzak durarak istikrarına

---

[56] Maha Habis Sami Elfayez, "The impact of the Arab Spring on the US foreign policy towards the Hashemite Kingdom of Jordan", **Public Policy and Administration Research,** 2020. https://doi.org/10.7176/ppar/10-2-08

[57] Shahrazad Al khazaleh, "oman foreign policy towards the arab spring in the framework of strategic hedging"**, Bursa uludag. university institute of social sciences department of international relations,**2020, s.21. https://acikerisim.uludag.edu.tr/bitstream/11452/14720/1/Shahrazad%20Ali%20Abdel%20Rahman%20Alkhazaleh.pdf

[58] Cheng Chwee Kuik, "How Do Weaker States Hedge ? Unpacking ASEAN States ' towards China, ***Journal of Contemporary China***, 2016, .s. 494.

[59] Ola Mansour ve Ayma Al-Desouk, "Strategic hedging in Iranian policy towards the United States of America", ***Arab Center for Research and Policy Studies,.*** Retrieved January 16, 2023. s. 35

yönelik tehditleri azaltmaya ve kendisini değiştirmeksizin kaotik bir dünyada hayatta kalmaya ve göreli konumunu korumaya çalışmasıdır.[60]

Stratejik riskten korunma, uluslararası ilişkilerde yeni bir yapısal teori olarak kabul edilmektedir ve denge arayışı, realistlerin ayak uydurma veya tarafsızlık ile ilgili varsayımlarını aşmaktadır. Riskten korunma teorisi, doğrudan yüzleşme ve büyük güçlere aşırı bağımlılık, çatışma ve iş birliği, sert ve yumuşak denge gibi davranış kalıpları arasında orta bir yaklaşımı benimsemektedir. Stratejik önlemin en önemli varsayımlarından biri; riskten korunan devletin tehditlerden kaçınmak veya eşit olmayan çatışmalara girmemek için ulusal güvenliğine yönelik tehdidin kaynağı ile iş birliği yapmasıdır.[61] Bu da yumuşak dengeleme sürecinin bir parçasıdır. Aynı zamanda, küçük devleti tehdit eden devletler karşısında, rakip güçlerle ittifaklar yoluyla askeri ve diğer yeteneklerini artırarak sağlam denge unsurlarını benimsemesidir. Riskten korunan devletler, kendisini tehdit eden devletle ekonomik, siyasi ve sosyal iş birliğine girerken, aynı zamanda askeri yeteneklerini artırmaya; modernize etmeye ve tehdit eden devlete karşı resmi bir güvenlik iş birliğine veya ekonomik ve diplomatik ittifaka girmektedir.[62]

Çoğu araştırmacı, riskten korunma stratejisinin her düzeydeki ülke tarafından kullanılabileceği görüşündedir. Hatta süper güç olan ABD'ye karşı riskten korunmak isteyen bir ülke olan Çin tarafından dahi kullanılması mümkündür. Tessman&Wolfe, Salman ve Gaereets'e göre riskten korunma stratejisi, daha az güce sahip küçük devletler tarafından kullanıldığında daha etkili sonuçlar doğurmaktadır.[63] Teoriye göre, tek kutuplu uluslararası sistemde yer alan ülkeler çemberi genişlemekte; büyük güçler arasında bir denge olmadığından; çok kutuplu uluslararası sistemle çevrili devletlerin çemberi daralmaktadır.[64]

Riskten korunma stratejisi, küçük ülkelerin daha büyük ülkelere yönelik politikalarını açıklığa kavuşturmaktadır. Bu strateji, dış politikalarını uygulamak için elinde sert güç araçları bulunmayan küçük ülkelerin bu eksikliğini telafi etmek için

---

[60] Ibid., s. 37

[61] Mohammad Salman ve Geeraerts Gustaff, "Hedging in the Middle East and China-U.S. Competition", **Asian Politics&Policy,** 7 (4), 2015.

[62] Chwee Kuik Cheng, "How do weaker states hedge? Unpacking ASEAN states' alignment behaviour towards China", ***Journal of Contemporary China,*** 25 (100), 2016.

[63] Salman, Gustaff, a.y.

[64] Chwee Kuik Cheng, **How Do Weaker States Hedge ? Unpacking ASEAN States Alignment Behavior towards China How Do Weaker States Hedge ?** Unpacking ASEAN States .s. 504.

akıllıca bir seçimdir. Öyle ki; riskten korunma teorisi, küçük ülkeler açısından kazanımları en üst düzeye çıkarma ve büyük güçlere bağımlılıktan kaçınma konusunda aynı anda iki büyük güç ile dengeli ilişkiler sürdürmek için bu ülkelere bir alan sağlamaktadır. Bu sayede, küçük ülkeler dış politikalarında manevra alanı kazandırmakta ve kısmi bir bağımsızlık elde etmektedir.[65]

Kuik'e göre riskten korunma kavramı beş seçeneğe dayanmaktadır: Birinci dayanak devletin askeri ittifaklar kurarak ve silahlanmayı artırarak güvenlik risklerini azaltmasına olanak tanıyan dolaylı dengelemedir. Ancak Kuik'in "askeri korunma" olarak adlandırdığı, herhangi bir gücü doğrudan hedef almadan kullanılan bir seçenektir. İkincisi; hegemonya. Kuik, riskten korunma stratejisinin bölgedeki siyasi güç dengesini geliştirerek siyasi bağımlılık risklerini azaltmaya yardımcı olduğuna inanmaktadır. Kuik, bunu "siyasi riskten korunma" olarak isimlendirmektedir. Üçüncüsü; farklı ülkelerle pratik bir şekilde doğrudan ticaret bağlantıları kurarak ekonomik faydaları maksimize etme anlamına gelen ekonomik pragmatizmdir. Ekonomik bağları çeşitlendirerek bağımlılıktan kaynaklanan ekonomik riskleri azaltmak da bu pragmatizmin bir parçasıdır. Bu stratejilerle ikili ve çok taraflı düzeyde önemli bir gücü devreye sokarak ve birbirine bağlayarak diplomatik faydaları en üst düzeye çıkarılması hedeflenmektedir. Beşincisi; uluslararası güçlerle dış politika işbirliğine seçici bir şekilde saygı göstererek siyasi çıkarları en üst düzeye çıkarmak.[66]

Kuik'e göre, riskten korunan ülke seçeneklerin her birini uygulayabilir. Bu da korunan ülkenin her zaman beş seçeneği de uygulamak zorunda dolduğu anlamına gelmez. Kuik, ASEAN grubunun Çin'e karşı uyguladığı korunmaya bir örnek vermiştir. Hemen hemen tüm ASEAN ülkelerinin riskten korunma davranışı, 1960'lar ve 1990'lardaki ekonomik tercihlerinde, ikili katılımlarda, siyasi ve askeri seçenek gibi farklı noktalara ağırlık vermesi ile başlamıştır. Bu ülkeler farklı zamanlarda riskten korunma seçeneklerini uygulamıştır. Riskten korunan devlet, barış zamanında yükselen veya tehdit eden bir güç ile pozitif bir ilişki kurarak; ekonomik, diplomatik ve politik faydalarını en üst düzeye çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu anlamda, riskten korunan devlet, tehdit altındaki veya güç

---

[65] Hamdi S.S.J. ve Mohammad Salman, "The hedging strategy of small Arab Gulf States"**, Vrije Universiteit Brussel**, 2020,:https://researchportal.vub.be/en/publications/the-hedging-strategy-of-small-arab-gulf-states (Erişim: 14 Ocak 2023).
[66] Chwee, a. y.

açısından yükselen devletten beklenen gelecekteki riskleri en aza indirmeye çalışmaktadır. Kuik tarafından belirlenen riskten korunma stratejisinin 5 kuralına göre, devlet askeri araçları kullanabilir, askeri ittifaklar kurabilir ya da orduyu geliştirebilir. Bu kuralın, yükselen güç olan İran'a karşı BAE tarafından benimsendiği görülmektedir. Nitekim, BAE, ABD ile askeri ittifaklar kurmuş, askeri gücünü silah satın alarak artırmış ve ekonomik pragmatizm temelinde yıllık ortalama 16 milyar dolar ile İran'la büyük ticaret yapan Ortadoğu'nun en büyük ülkelerinden biri haline gelmiştir. Tehdit altındaki ülke ile sürekli diplomatik ilişkiler kurmayı içeren katılım seçeneği ise, iki ülke arasında barışçıl yollarla iletişim kurmasını ve sorunları çözmesini sağlamaktadır. BAE, Körfez ülkelerine kıyasla İran ile en iyi diplomatik ilişkilere sahip ülkedir. 2005 yılında, İran'ın Körfez ülkeleriyle ilişkilerinin gergin olduğu bir dönemde İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad, BAE'ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir. 1982'de İran-Irak savaşı sırasında da BAE İran'a resmi ziyaretlerde bulunmuştur.

Dong'a göre riskten korunma stratejisi, ülkelerin belirsizliklerle karşı karşıya kaldıklarında benimsedikleri bir politikadır. Bu stratejiye göre amaç, riskleri azaltmak, stratejik seçimleri çeşitlendirmek, ülkenin tercihlerini ve tercihlerini şekillendirmektir. Bu nedenle riskten korunma stratejisi, küresel politikadaki olası değişikliklere hazırlanmak için atılan ihtiyati adımlar olarak tanımlanmıştır. Bu da dengeleme dahil bir çok stratejiyi içerebilir. Riskten korunma stratejisi, ülkelerin bir dizi politika aracına dayanarak ortaklarının/müttefiklerinin gelecekteki davranışlarındaki belirsizliklerle başa çıkmalarını sağlayan bir stratejidir. Korunma stratejisi ayrıca, ortakları tarafından ortaya çıkan potansiyel güvenlik tehditlerine hazırlık olarak iki veya daha fazla ortakla işbirliğinin yolunu açar.[67] Dolayısıyla koruma stratejisi, sistemdeki belirsizliklerden kaynaklanan riskleri azaltmayı, dış politikada esneklik anlamında manevra özgürlüğünü artırmayı ve stratejik seçenekleri çeşitlendirmeyi amaçlayan bir teminat stratejisidir. Tessman'a göre riskten korunma stratejisi kısa vadeli değil, daha çok uzun vadeli planların yürütülmesi noktasında kullanılmaktadır.[68] BAE'nin İran'a yönelik kurduğu uzun

---

[67] Wu Charles Chong-Han, **Vietnam's Hedging Strategy against China Since Normalization, *Contemporary Southeast Asia***, 35 (3), 2013, s 333-368.
[68] Dong Wang, "Is China Trying to Push the US out of East Asia?", ***China Quarterly of International Strategic Studies,*** 1 (1). 2015.
İbid.

vadeli ilişki stratejisinin BAE'nin kuruluşundan bu yana başlamıştır. Bu ilişkinin, ekonomik düzeyde önemli bir ülke olan İran ile ekonomik ve siyasi ilişkilerini sürdürmeye çalıştığının söylenmesi mümkündür.

Stratejik riskten korunma hakkında şunu söylemek mümkündür: Herhangi bir ülke, diğer ülkelerin niyetinden asla emin olamaz. Bu nedenle riskten korunma stratejisi; belirsizlikle başa çıkmanın rasyonel bir yolu olarak görülmekte ve bu yönüyle öne çıkan kaotik bir dünyada karar vermede rasyonel bir politikadır.

Ülkeler, uluslararası arenada potansiyel risk ve tehditlerle karşı karşıya kaldıklarında korunma stratejisini uygulamaktadır. Roy'a göre ülkeler, riskler ve tehditlerle ilgili belirsizlik durumunda korunma stratejisine yönelmektedir.[69] Tessman ve Wolfe'a göre riskten korunma stratejisi, bu stratejiyi uygulayan aktör ile sistemin lideri arasında askeri bir kriz olması durumunda uygulanan bir sigorta poliçesi gibidir.[70] Uluslararası ilişkilerde belirsizlik ve risklerin yarattığı güven eksikliği ile bölgesel çatışmaların tırmanması durumunda devletlerin riskten korunma stratejisini tercih etmeye yöneldiğini söylemek mümkündür. Kuik'e göre devletler riskten korunma stratejisini üç kritere göre uygulamaktadır. Birincisi; uluslararası sistem üzerindeki çatışmada taraf tutmaktan kaçınmak, ikincisi bir veya birden fazla aktöre karşı işbirlikçi ve rekabetçi adımlar atmak, üçüncüsü ise, siyasi bağımsızlığı korumak veya artırmak için aktörleri çeşitlendirme eğiliminde olmaktır.

Tessman, riskten korunma stratejisini ikiye ayırmıştır. A Tipi ve B Tipi riskten korunma stratejisi. Buna göre A Tipi riskten korunma stratejisi de kendi içinde üçe ayrılmaktadır. A Tipi strateji; sistemin lideri olan ülke ile koruma stratejisi izleyen aktör arasında askeri bir kriz çıkması durumunda izlenebilecek olan stratejidir ve üç şekilde olabilir; askeri, ekonomik ve diplomatik. Söz konusu tasnifte aktörlerin savaş ihtimaline karşı yeteneklerini artırdıkları görülmektedir. Ayrıca uluslararası sistemin lideriyle karşı karşıya gelme olasılığı da değerlendirilmektedir. Tessman'a göre B Tipi riskten korunma stratejisi ise daha çok küçük devletler veya orta ölçekli devletler tarafından tercih edilmektedir. Bu strateji, uluslararası sistemin lideriyle ittifak kuran aktörler için, başka bir aktörün ortaya çıkması veya bir güç

---

[69] Roy Dennis, "Southeast Asia and China: balancing or bandwagoning?", ***Contemporary Southeast Asia,*** 27 (2), 2005.
[70] Tessma Brock. ve Wolfe Wojtek, **Great Powers and Strategic Hedging: The Case of Chinese Energy Security Strategy,** International Studies Review**,** 13 (2) 2011, s 214-240.

olarak yükselen aktörden algılanan tehdit için geliştirilmiştir. İkinci tip koruma stratejisini benimseyen ülkeler, statükonun devam etmesi ve güçlerinin bozulmaması için bu stratejiye başvurmaktadır. Ayrıca bu tasnifte riskten korunmayı tercih eden aktörler, sistem lideri ile aynı çizgide kalmakla birlikte, hakim gücün paylaşımı ve yükselen aktörlerin dahil olması bağlamında belirsizliklere karşı adımlar atmaktadır.[71] Ülkelerin risklerin yüksek olduğu; koşulların istikrarsız olduğu durumlarda koruma sağladığı, temel tehdidin ne olduğunun net olarak görülmediği durumlarda, riskten korunmanın gerekli olduğu sonucuna varılabilir. Küçük devletin riskten korunma stratejisine başvurmasının nedeninin belirsizlik olduğu; belirsizlik ne kadar yüksekse rasyonel aktörlerin riskten korunma eğiliminin o kadar yüksek olduğu söylenebilir.

Bu bileşenler, riskten korunmanın özünde iki yönlü bir yaklaşım olduğuna işaret etmektedir. Zira "getirileri maksimize etme" ve "riskler" seçenekleri olarak kategorize edilebilecek iki karşıt politika grubunu aynı anda takip ederek işlemektedir. Bahsi geçen politika grubunun ilki olan getirileri maksimize etme; ekonomik pragmatizm anlamına gelmektedir. Bu da riskten korunan ülkenin uluslararası ortam istikrarlı olduğunda yükselen veya tehdit eden bir güçten mümkün olduğunca ekonomik, diplomatik ve dış politika açısından faydalanmasına olanak tanımaktadır. İkinci politika grubu olan riskler ise, uluslararası ortam istikrarsız hale geldiğinde ve riskten korunan devlet kendini tehdit altında hissettiğinde tehditleri azaltmayı amaçlayan hegemonya ve dolaylı denge tercihine dayanmaktadır. Riskten korunma teorisinin geliştirilmesinde uzmanlaşmış bir grup teorisyen, riskten korunma kavramını farklı şekillerde tanımlamıştır.

Tessman, stratejik korunmayı "ikinci derece" olarak tanımladığı küçük ülkelerin tek kutuplu sistemde karşılaşabilecekleri tehditler ve sınırlamalarla başa çıkmasına yardımcı olan bir davranış olarak tanımlamıştır. Tessman, stratejik korunmayı, sistemdeki lider devlet ile riskten korunma teorisini benimseyen devlet arasındaki ilişkilerin askeri kriz noktasına kadar bozulmasından korunmasına yardımcı olan bir "garanti" stratejisi olarak tanımlamıştır. Tessman, riskten

[71] Brock Tessman, "System Structure and State Strategy: Adding hedging to the Menu", ***Security Studies,*** 21 (2). 2012

korunmanın devletlerin kuşatma, denge, katılım ve kısıtlama gibi diğer devlet yönetimi araçlarını kullanmalarına izin verdiğini belirtmiştir.[72]

Medeiros, riskten korunmayı bir "jeopolitik sigorta stratejisi" olarak tanımlamıştır. Çünkü ülkelerin hem uluslararası hem de bölgesel güçlerle ilişkilerine yönelik potansiyel tehditler ile karşı karşıya gelmeden dengelemelerine ve azaltmalarına olanak tanımaktadır. Medeiros'a göre, riskten korunma teorisi katılım ve tamamlayıcılık mekanizmalarını vurgulamakta, dış güvenlik iş birliği ve ulusal askeri modernizasyon programları biçiminde pragmatik dengeye yoğunlaşmaktadır.[73]

Liou, stratejik riskten korunmayı bir ülkenin "karşılıklı etkiler yaratma amacı taşıyan çok taraflı politikalar seçimi yoluyla riskleri dengelemeye çalışan davranışı olarak tanımlamıştır. Tek kutuplu bir sistemde ikinci sınıf ülkeye yönelik fırsatları en üst düzeye çıkarmak ve tehditleri en aza indirmek için tasarlanmış bir plan olarak nitelendirmiştir.[74]

Riskten korunma stratejisini, bir ülkenin kendisinden başta askeri ve teknolojik açıdan üstün olan ve uluslararası sistemi etkileme kabiliyetine sahip başka bir ülkeye yönelik uyguladığı bir dizi politika olarak tanımlamak mümkündür. Çoğunlukla, riskten korunan ülke, kendisini savunduğu ülke ile düşmanlık içerisindedir. Riskten korunan devlet, korunduğu gücün ve etkisi sayesinde, sonunda kendisine zarar verebilecek herhangi bir askeri veya güvenlik çatışmasını önlemeye çalışmaktadır. Daha net anlaşılmasını sağlamak için şu varsayımla anlatmak mümkündür: X ve z olmak üzere iki devlet varsayımına göre; x devleti küçük bir ülke, z devleti ise bölgede x devletinin sahip olmadığı askeri ve teknolojik yeteneklere sahip olan etkiye sahip daha büyük bir ülkedir. İki ülkeyi düşman olarak sınıflandırmak mümkündür. Bu nedenle x ülkesi, dış politikasında, askeri çatışmayı önlemek için z ülkesine yönelik stratejik korunma teorisini uygulamaktadır. Riskten korunan ülkenin çatışmadan uzak olması, politikalarının korunduğu ülkeyle aynı çizgide olduğu anlamına gelmemektedir. Bilakis, iki ülke arasında çatışma çıkması mümkündür ancak bu çatışma doğrudan değil, dolaylı bir çatışma şeklindedir.

---

[72] ibid .s. 78
[73] ibid. s.79
[74] Ryan Yulin Liou ve Philip Szue chin Hsu, "The Effectiveness of Minor Powers Hedging Strategy", **Comparing Singapore,** 2012,. s.4.

Riskten korunma stratejisinin uygulanması, korunan ülkeye ekonomik ve askeri gücünü artırma yeteneği sağlamaktadır.

Stratejik korunma teorisinin zayıf noktası, bu teoriyi benimseyen ülkeyi tehdit eden ülke ile güvenlik ikilemine dahil etmesidir. Çünkü riskten korunma teorisi, devleti tehdit eden ülkelerle düşmanlık içine girebilecek güçlü ülkelerle siyasi ve askeri ittifaklar kurmaya teşvik etmektedir. Riskten korunma teorisi, aynı zamanda, korunduğu ülkeden gelebilecek olası tehditlere karşı koymak için ülke ekonomisinin büyümesini ve askeri gücün gelişimini teşvik etmektedir. Bu noktada riskten korunma teorisini benimseyen ülkenin askeri bir denge sağlamaya çalıştığı şeklinde yorumlanması mümkündür. Bu da onu güvenlik ikilemine sokacaktır. Bu da ülkelerin güvenliklerini etkileyen sorunlarla karşı karşıya kaldığı, iki eşit ülke arasında tercih yapılması durumu anlamına gelir ki bu da istenmemektedir. Devlete zarar veren iki mesele arasında karar vermek zor bir durumdur. Çünkü askeri hazırlık yapmak, bu devletin niyetleri konusunda diğer ülkelerin düşüncelerinde çıkarılamayan bir güvensizlik duygusu yaratmaktadır.[75] Robert Jervis, güvenlik ikilemini, "devletin başkalarının güvenliğini azaltırken kendi güvenliğini artırmaya çalıştığı yollar" olarak tanımlamıştır. John Hertz, güvenlik ikilemini şöyle tanımlamaktadır: "Devletlerin kendi güvenlikleri gereği güvenlik ihtiyaçlarını gözetme girişimlerinin amacı ne olursa olsun, her bir tarafın aldığı eylemler ve diğer devletleri tehlikeye maruz bıraktığı yapısal bir kavramdır. Savunma önlemidir ve başkaları tarafından gerçekleştirilen eylemleri potansiyel bir tehlike oluşturduğu şeklinde yorumlar.[76]"

Bu kavram, güvenliğin, düzeni sağlamaya muktedir hiçbir gücün olmadığı kaotik bir dünya düzeninde, devletlerin elde etmek için rekabet ettiği bir durum olduğu önermesine dayanmaktadır. Devletler, kendilerine koruma sağlamak için kendi çabalarına özen göstermelidir. Bunu sağlamaya yönelik çabaları çerçevesinde, diğer ülkelerin gücünün etkisinden kaçınabilmenin giderek zorlaştığı görülmektedir. Bu da diğerlerinin kendilerini daha az güvende hissetmelerine neden olmaktadır. Bu

---

[75] Griffiths Martin. ve O'Callahan Terry, "Uluslararası ilişkilerde temel kavramlar", Birleşik Arap Emirlikleri: Körfez Araştırma Merkezi, 2008.

[76] Abeer Baholi, "Structural realism in security studies: A case study of the US invasion of Iraq in 2003", Supplementary note for obtaining a master's degree in political science and international relations, majoring in strategic and security studies, Al-Jazzar University 03, Faculty of Political Science and Media, Department of Political Science and International Relations. 2014, s.26-30

durum, devletleri, en kötü senaryoya hazırlanmaya itmekte ve rakip devletlerin olduğu bir dünyada hiçbir ülke kendini tamamen güvende hissetmez. Dolayısıyla rekabet kaçınılmazdır ve sonuç, devletler arasında yükselen bir güvensizlik sarmalı olacaktır. Güvenlik ikileminin oluşmasındaki en önemli nedenler arasında yer alan korku ve güvensizlik, bu ikilemin merkezinde yer almaktadır. Bir ülkenin iyi niyetli olduğuna inanıldığında bile bu niyetlerin değişebileceğine dair bir his oluşmaktadır. Güvenlik ikilemi kavramı sadece askeri boyutla sınırlı kalmayıp; ulusal güvenliği etkileyen tüm ekonomik ve siyasi önlemleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir.[77] Karışıklık, bir yanda artan askeri güç ile ekonomi üzerindeki olumsuz yansımalar arasında, diğer yanda ise ekonomik gelişme ve silahlanmanın azaltılması arasında seçim yapmaktan kaynaklanmaktadır. İlk seçenek komşularda korku uyandırmakta ve ekonomiyi zayıflatabilmektedir, ikincisi ise ekonomiyi güçlendirebilir ancak devletin komşulara karşı zayıflığını gösterebilir. Sonunda devlet askeri gücünü artırmak zorunda kalmakta ve diğerleri de aynı yaklaşımı izelemektedir. Bu nedenle dış tehditler artmakta ve bu da devleti yeniden gücünü artırmaya itmektedir. Güvenlik ikilemi; ulusal güvenliği iyileştirme çabalarının diğer ülkeleri tehdit eden eylemler olarak tanımlanmaktadır. Sonuç olarak, karşı askeri adımlara yol açacak ve bu da tüm ülkeler için güvenlikte net bir düşüşe yol açabilir.

1.3.1. Riskten Korunmanın Hedefi

Kuik'e göre, riskten korunma stratejisi, çeşitli güç unsurlarından en fazla faydayı elde etmek için uygulanmaktadır. Aynı zamanda bu strateji ortaya çıkabilecek riskleri ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Stratejik riskten korunma, küçük ülkelerin güçlü ülkelere ne şekilde ve neden karşılık verdiklerini açıklamaya çalışmaktadır. Stratejik hedef, diğer güçlerle yüzleşmekten kaçınmak için belirli bir politikayla sınırlı kalmamaktır.[78] Riskten korunma, çeşitli araçlar kullanarak riskleri azaltmak ve devletin güvenliğini iyileştirmek için iç yeteneklerini artırmada kullanılmaktadır.[79]

---

[77] Ibid.
[78] Marija Živilė Vaicekauskaitė, "Security Strategies of Small States in a Changing World", ***Journal on Baltic Securit,*** 2017, s. 7.
[79] Leah Sherwood, "Understanding Oman ' s Foreign Policy 2017 .ss. 11–15. https://www.researchgate.net/publication/337740206_Understanding_Oman%27s_Foreign_Policy

Riskten korunma, tek kutuplu sistemlerde temel bir strateji olan ve kazanımları en üst düzeye çıkarmayı ve tehditleri en aza indirmeyi amaçlayan bir dış politika seçeneğidir.[80] Riskten korunan devlet, sistemin lider ülkesi ile arasındaki farkı azaltmak, hatta tek kutuplu koşullarda bu açığı kapatmak için rekabet gücünü artırmaya çalışmaktadır. Riskten korunma, her iki yöne de yatırım yapmayı (ittifakı sürdürerek ve tehdit oluşturan güçle iyi ilişkiler kurarak); tehdit eden güç ile kaybetmek istemediği bir müttefik için risk almayı gerektirmektedir. Riskten korunma, sürpriz faktörü olmadan stratejilerin tahmin edilmesini kolaylaştırmaktadır.[81] Yukarıdakilere dayanarak, riskten korunmanın nihai amacının, riskleri azaltmak ve fırsatları en üst düzeye çıkarmak, farklı politikaları bir arada kullanarak büyük güçlerle yüzleşmekten kaçınmak ve rekabet güçlerini artırmak olduğu sonucuna varmak mümkündür.

Riskten korunmanın stratejik amacı, birden fazla politika uygulayarak diğer güçlerle karşı karşıya gelme riskinden kaçınmaktır. Riskten korunma stratejisinin amaçlarından biri de özellikle küçük devletlerin güvenliğini kuvvetlendirmek ve uluslararası platformlardaki etkinliğini artırmaktır.[82] Bu durum, geleneksel olmayan yeni taahhütler ve dış politika aktörlerinin çeşitlendirilmesini içeren bir riskten korunma stratejisi aracılığıyla uygulanabilir. Riskten korunma stratejisinin diğer bir amacı da tehditleri önlemek, üretken katılımlara açık olmak, tamamen dış bir ülkenin korumacılığına dayanmaksızın stratejik esneklik veya bağımsızlık sağlamaktır.[83] Riskten korunma stratejisi aynı zamanda bir aktörün diğer aktörlerle olan ilişkilerinden doğabilecek ekonomik ve politik risklerin azaltılmasına, sorun yaşanabilecek ilişkilerde politika ve kararlarının şekillenmesine ve bu aktörün dış politikadaki stratejik manevralar yapmasına alan açmaktadır. Ciorciari'ye göre koruma stratejisinde üç temel nokta hedeflenmektedir, birincisi; büyük güçlerle güvenlik işbirliğini geliştirmek, ikincisi; resmi ittifaklara bağımlı hale gelme riskini

---

[80] Brock Tessman ve Wolf Wojtek, **Great Powers and Strategic Hedging: The Case of Chinese Energy Security Strategy,** International Studies Review, 13 (2), 2011, s. 214-240.
[81] Mohammad Salman. ve Geeraerts Gustaaf, Strategic Hedging and China's Economic Policy in the Middle East, ***China Report,*** 52 (2). 2015.
[82] Tessman, and Wolf, **Great Powers and Strategic Hedging: The Case of Chinese Energy Security Strategy,,** s. 214-240.
[83] Dina Badie, Upping the Ante: Chinese Encroachment, US Entrenchment, and Gulf Security, ***Strategic Studies Quarterly,*** 7 (2). 2013.

azaltmak, üçüncüsü ise devletlerin kendilerine rakip olan büyük güçler ile hem siyasi hem ekonomik katılımını sağlamak. Bu strateji, ülkeler arasında daha yakın siyasi ve ekonomik işbirliği geliştirmeyi ve liderlerin tercihlerini ve eylemlerini daha barışçıl bir şekilde değiştirmeyi hedeflemektedir.[84] Riskten korunma stratejisinin bir diğer amacı, sistemin lideri olan ülke ya da ona bağlı güçlü aktör ülkeler ya da tehdit eden veya yükselen devlet ile aynı anda ilişkiler kurarak tüm kanalları açık tutmak ve beklenmeyen sonuçları azaltmaktır. Ayrıca küçük ülkeler kendi kabiliyetlerini kullanarak elde edemedikleri güvenlik ve nüfuzu; riskten korunma stratejisi uygulayarak güvenliğini sağlamayı ve yeterlilik elde etmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca, küçük devletler için korunma stratejisinin bir diğer amacı da güvenlik ikileminin yansımalarından kaçınmaktır.[85] Sonuç olarak, riskten korunma stratejisinin temel hedefleri, kaotik uluslararası sistemdeki yerini korumak, hayatta kalmak ve istikrarını tehdit eden riskleri azaltmak, çeşitli politikalar uygulayarak fırsatları ve çıkarları maksimize etmek, stratejik seçimleri çeşitlendirmek, rekabet gücünü artırmak ve sistemin lideri olan ülkelerle çatışmasını önlemektir.

1. 3.3. Stratejik Riskten Korunma Teorisini Uygulama Koşulları

Çalışmanın bu bölümünde, riskten korunma stratejisini uygulamak isteyen bir ülkenin davranışında sağlaması gereken şartlara açıklık getirilmiştir. Bazı uzmanların bakış açısıyla stratejik riskten korunma teorisinin üç ölçütü açıklanmıştır.

Riskten korunma davranışını diğer dış politika davranışlarından ayırt etmek için, riskten korunan devletin sahip olması gereken dört kriterden oluşan bir mekanizma geliştirilmiştir. Bu kriterleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Askeri ve ekonomik rekabet gücü ile stratejik kamu malı rezervlerinin artırılması, tehdide karşı geleneksel denge stratejisinin açık bir şekilde izlenmesinden kaçınılarak bu ülkelerle siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda iş birliğine dayalı ilişkilere girilmesi ve üst düzey hükümet kademelerinde riskten korunma stratejisinin merkezi olarak planlanması ve koordine edilmesidir.[86]

---

[84] Chong Han, ve Wu Charles, Taiwan's Hedging against China The Strategic Implications of Ma Ying-Jeou's Mainland Policy, ***Asian Survey,*** 56 (3). 2016

[85] Olli Suorsa, ve Mark Thompson R., Choosing Sides? Illiberalism and Hedging in the Philippines and Thailand, Panorama: ***Insights into Asian and European Affairs,*** 2. 2017.

[86] Ibid., s.4

Tessman; bir ülkenin riskten korunma davranışının kabul edilebilmesi için yerine getirilmesi gereken birkaç koşul veya kriter belirlemiştir. Bunlardan biri yoksa, davranış sadece geleneksel bir güç dengesi veya normal diplomatik sürtüşme olarak kabul edilmektedir.[87] Bu koşullar, riskten korunma stratejisini benimseyen devletin, tehdit eden devletle silahlı bir çatışmaya girme ihtimalini hesap ederek, askeri yeteneklerini olabildiğince güçlendirmesi, sistemdeki lider devletle veya tehdit eden devletlerle askeri ittifak oluşturarak (dış güç dengesi) ya da askeri kapasite inşa ederek (iç güç dengesi) onlarla doğrudan karşı karşıya gelmekten kaçınması, askeri harcamaları ve savunma sanayisini destekleyerek gücünü artırmak için ekonomik kaynaklar ayırması ve devletin üst yönetiminin ulusal güvenliğini korumak için riskten korunma stratejisini benimsemesidir.[88]

Kuik'e göre, devlet davranışını riskten korunma olarak sınıflandırmak için devletlerin yerine getirmesi gereken bazı koşullar bulunmaktadır.[89] Bu koşullar, ülke için anlık bir tehdidin bulunmaması, büyük güçler arasında topyekün rekabetin olmaması (bu, küçük devletleri bir tarafı seçmeye zorlayabilir) ve riskten korunma davranışının tüm bu koşullar vuku bulduğunda gerçekleşmesidir.[90] Geeraetes ve Salman'a göre, riskten korunma davranışı yalnızca üç koşulun tümü mümkün olduğunda kabul edilmektedir. "İkinci derece" ülkelerin stratejik riskten korunmayı benimsemeleri, bazı davranışları sergilemeleri ile ilintilidir.[91] Bu davranışlardan biri büyük ülke ile yaşanan gerilimler nedeniyle içeride ve dışarıda maliyetlerle başa çıkabilmek için ekonomik yeteneğin geliştirilmesidir. Bu da stratejik bir hamle olarak rezervlere ağırlık verilmesini gerektirmektedir. Bir diğer davranış, uluslararası sistemde büyük olan ülkeye yönelik açık bir provokasyondan kaçınarak; olası bir çatışmaya girilmemesi için askeri kapasitenin geliştirilmesidir. Sonuncusu ise ulusal güvenlik çıkarlarının tehlike altında olması halinde, devletin üst kademelerinde kararların tek bir merkezden koordine edilmesidir.

---

[87] Tessman, and Wolf, **Great Powers and Strategic Hedging: The Case of Chinese Energy Security Strategy,** s. 210.
[88] Ibid, s. 215.
[89] Kuik, **How Do Weaker States Hedge ? Unpacking ASEAN States Alignment Behavior towards China How Do Weaker States Hedge ?**, s. 165.
[90]Ibid, s. 165.
[91] Salman, Geeraerts, a. y.

1.3.2. Riskten korunma stratejisi ile denge stratejisi arasındaki fark

Denge stratejisi, teoride ve pratikte stratejik riskten korunma stratejisine en yakın olan kavramdır. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde iki kavram arasındaki fark açıklanmaktadır. Dengeleme stratejisi, realist teorinin uluslararası ilişkilerdeki araçlarından biridir. Bu strateji, bir devletin yükselişini ve o devletin uluslararası ya da bölgesel alana tahakküm etmesini engellemek için kullanılmaktadır. Dengeleme eyleminin uygulanması, uluslararası sistemde başka bir devletin yükselişine karşı bir devletin tepkisi olarak uygulanabilmekte ve o ülkenin sisteme hakim bir güç haline gelmesinin önüne geçmek için kullanılabilmektedir. Bir ülke, güç olarak yükselen başka bir ülkeye karşı yeteneklerini artıran başka bir ülke veya bir grup ülke ittifak kurmalıdır ve böylece dengeyi sağlamaktadır. Ülkeler, güç olarak yükselen ve tehdit eden bir devletin davranışları nedeniyle güvenlik korkuları arttığında dengeleme stratejisini uygulamaktadır. Morgenthau'ya göre dengeleme, bir ülkenin gücünü ve yeteneklerini diğer ülkeler ile dengeleme sürecidir.[92] Waltz'a göre dengeleme, sistemde baskın olmaya çalışan bir aktöre karşı zayıf aktörleri destekleme eylemidir. Dolayısıyla dengeleme stratejisinin önleyici bir savunma adımı olduğu söylenebilir. Waltz'a göre, orta ve güçlü ülkeler bütçe stratejisini küçük ülkelerden daha fazla uygulamayı tercih etmektedir, çünkü bu stratejinin uygulanması, devletin küçük ülkelerin sahip olmayabilecekleri her türlü güç faktörüne sahip olmasını gerektirmektedir.[93] Dengeleme stratejisi, bu stratejiyi uygulayan ülkeye zorluklar ve riskler de getirebilir ve söz konusu ülkeyi, yükselen ülke ile küçük devletlerin kaldıramayacağı bir çatışmaya sokabilir.

Dengeleme stratejisinin, sert dengeleme ve yumuşak dengeleme gibi türleri bulunmaktadır. Sert dengeleme, bir devletin daha güçlü devlete veya en tehdit edici devlete karşı ittifaklara girmesi veya ittifaklar kurmasıdır. Sert dengeleme politikasının iç ve dış boyutu vardır. Birinci boyut, güvenlik tehdidini dengelemek için kullanılan; devletlerin kendi milli kaynakları ile savunma harcamalarını artırma, savunma sanayisini geliştirme, askeri ve savunma alanlarında kapasitesini artırma yoluna gittikleri iç dengelemedir. İkinci boyut ise dış dengeleme ile ilgilidir. Bu

[92] Erdem Özlük, **Dengeleme mi Peşine Takılmak mı? Dış Politika Stratejilerini Yeniden Düşünmek,** Akademik Bakış, 10 (20) 2017, s 221-263.
[93] Ibid, s. 112-113.

boyutta bir ülke, benzer çıkarlara sahip olduğu diğer ülkeler ile ittifak kurarak hedeflediği devletin gücünü azaltmayı ya da diğer aktörleri zayıflatmayı amaçlar. Yumuşak denge, neo-klasik realistlerin ürettiği bir kavramdır. Tek kutuplu bir sistemde uluslararası sistemi yöneten süper güce karşı küçük devletlerin izlediği diplomatik ve ekonomik araçları kullanan bir stratejidir.[94]

Stephen Walt, dengeyi "hâkim olan tehdide karşı başkalarıyla ittifak" olarak tanımlanmaktadır. Güç eşitsizliği daha zayıf devletleri tehdit etmekte ve bu devletler, rejimin liderine karşı koyabilmek için savunma ittifakları kurarak (dış dengeleme) veya silahlanmayı artırarak (iç dengeleme) karşılık vermektedir. Çeşitli güç dengesi teorileri, daha güçlü devletlerin daha zayıf devletler için bir tehdit oluşturduğu argümanını reddeder ve nükleer caydırıcılık, coğrafya ve ekonomik politika, rejim türü gibi faktörler yükselen güçlerin oluşturabileceği tehdidin düzeyini belirler ve diğer ülkelerin tepkisinin dengelenmesine neden olur. Güç dengesi teorisinin temel ilkelerinden biri, devletlerin daha güçlü bir devletin kendilerine hükmetmesini önlemek için bir ittifak kurmasıdır. Ülkeleri dengelemenin amacı, daha yüksek yeteneklere sahip ve potansiyel bir tehdit kaynağı olarak kabul edilebilecek diğer ülkelerden korunmaktır. Buna göre, denge kavramı dış politikada denge türü ve derecesine göre ele alınmaktadır.[95] Cheng-Chwee Kuik, devletlerin kendilerini potansiyel bir tehditten korumak için ya dış dengeleme (diğer devletlerle ittifak kurma) ya da iç askeri yığınak yoluyla dengelemeleri gerektiğine dikkat çekmektedir. İç ve dış bütçe öncelikle askeri araçlara odaklanmakta; devletler askeri olmayan araçlarla da (ekonomik ve diplomatik araçlar) denge kurma eğiliminde olduklarından "yumuşak denge" terimi ortaya çıkmıştır.[96]

Tessman'a göre "yumuşak denge" kavramı; devletin ekonomik ve diplomatik rekabeti içeren davranışlarına verilen isimdir. Herhangi bir ülkeye karşı denge politikasını benimsemek isteyen bir ülkenin, "yumuşak denge" stratejisini benimsemesi mümkündür. Tessmann, "yumuşak denge" kavramının yapısal bir

---

[94] Keir Lieber ve Keir Alexander, **Waiting for Balancing: Why the World Is Not Pushing Back**, International Security journal, 30 (1), 2005, sç 109-139.

[95] Özlük, **Dengeleme mi Peşine Takılmak mı? Dış Politika Stratejilerini Yeniden Düşünmek**, s. 221–221.

Kuik, **How Do Weaker States Hedge ? Unpacking ASEAN States Alignment Behavior towards China How Do Weaker States Hedge ?**, s 170

yaklaşım olmadığını savunmuş, bu nedenle "güç dengesi" teorisinin bir uzantısı olamayacağını ifade etmiştir.[97]

Dengeleme, büyük bir dış tehdide karşı koymak için hareket ederken, riskten korunma stratejisinin uluslararası ilişkilerde kriz koşullarında uygulanması da mümkündür. Riskten korunma, sisteme yönelik dengelemeden farklıdır, korunma sırasında mevcut sisteme meydan okuma niyeti yoktur. Küçük ülkeler, birçok nedenden dolayı denge veya bloklaşma yerine riskten korunmayı tercih etmektedir. Tessman, bu tutumun "Geleneksel dengelemeden daha az çatışmacı, daha az iş birlikçi ve aşırılıklardan daha proaktif olan korunma davranışı" olduğunu belirtmektedir. Ekonomik açıdan kârlı olsa da politik olarak risk barındırmaktadır. Denge ve riskten korunma arasındaki temel fark, strateji yöntemidir. Dengeleme, gelişmekte olan veya tehdit altındaki bir ülkeyi uygun eylemlerle karşı karşıya getirmek için yapılmaktadır. Riskten korunma, daha güçlü ve potansiyel olarak tehdit edici devletlerle daha işbirlikçi bir tutum sürdürerek gerilimin veya çatışmanın tırmanmasını önlemeyi amaçlamaktadır.[98]

Denge ve riskten korunma stratejini ele aldıktan sonra, iki teori arasında bir fark ve benzerlik olduğu ortaya çıkmaktadır. Sert denge politikasında, ülkeler askeri güçlerini artırarak ve belirli ülkelerle askeri ittifaklar kurarak; güç olarak yükselmekte olan veya hedeflenen ülkeyle mücadele etmeye çalışmaktadır. Bu durum, özellikle, söz konusu ülkeyi gerilim ve savaş dönemlerinde hedef ülke ile karşı karşıya getirebilir. Stratejik riskten korunma teorisi ise, korunan devletin uluslararası güçlerle ittifaklar kurarak iç askeri ve ekonomik gücünü artırmayı hedeflemektedir. Bu, teorinin en önemli hipotezlerinden biridir. Ancak bu araçlar, tehdit eden devletten gelen tehditleri azaltmak için kullanılmaktadır ve stratejik korunma teorisi, tehdit eden devletle çatışmaya girmemeyi ve onunla siyasi, güvenlik ve ekonomik olarak ilişkileri sürdürmeyi hedeflemektedir. Denge stratejisi ise, devleti; bir güç olarak yükselen diğer devlet ile savaşa sürükleyebilir. Oysa riskten korunma stratejisi; devleti tehdit eden devletle askeri çatışmadan uzak tutmaktadır. İki teorinin araçları benzer olabilir ancak amaçları tamamen birbirinden farklıdır. Koruma stratejisi ile dengeleme stratejisi arasındaki temel fark tehdit algısıdır.

---

[97] [97] Tessman, and Wolf, **Great Powers and Strategic Hedging: The Case of Chinese Energy Security Strategy,** s. 214–240.
[98] Telci, ve Rakipoglu, a. y.

Dengelemede devlet bariz bir tehdit algılamakta ve buna göre adım atmaktadır. Riskten korunma stratejisi ise gelecekteki bir tehdit olasılığına karşı tavır almaktadır. Riskten korunma stratejisinde, belirsiz ve beklenmedik durumlara karşı riskten korunma adımları atılmaktadır.[99] Öte yandan, riskten korunma stratejisi, güç faktörlerine ihtiyaç duyan dengeleme politikasını uygulayamayan ülkeler için stratejik esneklik sağlamaktadır. Küçük devletler, dengeleme yerine riskten korunma stratejisini tercih etmektedir çünkü dengeleme, küçük devletler için ciddi riskler içeren ekonomik kayıplara yol açabilir. Dengeleme politikası, devleti bir güç olarak yükselen devletle çatışmaya sürükleyebilir, ancak riskten korunma stratejisi, çatışmayı önlemeye ve devleti korumaya çalışmaktadır. Korunma stratejisi, dengeleme stratejisinden askeri yönüyle farklılık göstermektedir. Korunma stratejisi, tehditleri ortadan kaldırmak veya dengelemek yerine risk yönetimini esas almaktadır.[100]

[99] Kuik, **How Do Weaker States Hedge ? Unpacking ASEAN States Alignment Behavior towards China How Do Weaker States Hedge ?**, s. 156-166.
[100] Øystein Tunsjø, "Geopolitical shifts, great power relations and Norway's foreign policy", ***Cooperation and Conflict journal,*** 46 (1). 2011, s. 65.

İKİNCİ BÖLÜM

İRAN KARŞISINDA BAE'NİN RİSKTEN KORUNMA STRATEJİSİNİ UYGULAMASI

Bu bölümde, stratejik riskten korunma teorisinin hipotezlerini açıklayarak, ilk bölümde tartışılan temel kural ve koşullara dayalı olarak BAE'nin stratejik riskten korunma teorisini uygulaması ele alınmaktadır. İlk olarak, stratejik riskten korunma teorisini ortaya atan teorisyenlerin üstünde mutabık kaldığı riskten korunma ülkesinde bulunması gereken askeri ve ekonomik güç üzerinde durulmuştur. Çalışmanın bu kısmında ikinci olarak bu teorinin uygulanması için gerekli olan "tehdit edici bir devletin varlığı" şartı tartışılmaktadır. İran'ın BAE için tehdit edici bir devlet olarak kabul edilip edilmediği ele alınarak, "Bu tehdidin kaynakları nedir?" sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bu kısmının üçüncü bölümünde, BAE'nin İran ile askeri çatışmadan kaçınmak ve tehdit kaynaklarını azaltmak için uyguladığı stratejik riskten korunma kuralları tartışılmıştır.

1.1. BAE'de Stratejik Riskten Korunma Teorisini Uygulama Koşullarının Mevcudiyeti

Çalışmanın ilk bölümünde yer alan "Stratejik riskten korunma teorisi" bölümünde riskten korunma teorisini benimseyen ülkede bulunması gereken şartların neler olduğu açıklanmıştır. Devletin stratejik riskten korunma stratejisi uygulayabilmesi için uygulama becerisine sahip olması gerekmektedir. Riskten korunma stratejisinin kriterlerini niceliksel olarak belirlemek zor olsa da Tessman ve Wolfe, stratejik riskten korunmayı ekonomik kapasite, askeri güç oluşan ve karşılaştırmayı kolaylaştıran iki temel faktörle tanımlamaktadır.[101]

Ekonomik güçte göreli bir artış, dış politika amaçları için kullanılabildiğinden, bir ülkenin siyasi manevra kabiliyetini iyileştirme eğilimindedir ve riskten korunan ülkeyi, korunma davranışının bir parçası olarak yerel ve

[101] Mohammad Salman ve Geeraerts Gustaaf, "The Impact of Strategic Hedging on the Foreign Politics of Great Powers", The Case of Chinese Energy Strategy in the Middle East, ***China Goes Global***. s.4, 2013.

uluslararası kısa vadeli maliyetlere karşı hazır hale getirmektedir.[102] BAE ekonomisi, başta petrol olmak üzere enerji ihracatına büyük ölçüde bağımlıdır. BAE'nin 2019'daki GSYİH'sının değeri 655 milyar dolara ulaşmış ve böylece büyük bir bölgesel güç olan İran'ı dahi geride bırakmıştır. İran'ın GSYİH'si ise 400 milyar doların altında kalmıştır.[103] Dünya Bankası'nın 2021 yılı istatistiklerine göre Birleşik Arap Emirlikleri'nin 131 milyar dolarlık altın rezervi bulunmaktadır.[104] Döviz rezervlerine gelince, BAE Merkez Bankası'na göre, 2020 istatistiklerine göre ülkenin döviz rezervi 96 milyar dolara ulaşmıştır. Ayrıca, BAE 708 milyar dolarlık, dünyanın en büyük üçüncü egemen varlık fonuna sahiptir.[105]

Askeri rekabet gücünü artırmak, stratejik korunma için esastır. Riskten korunma devleti, rejim liderini rahatsız edecek; çatışmaya, krize veya askeri çatışmaya yol açabilecek büyük ölçekli silah birikiminden kaçınmalıdır. Bu bağlamda, GSYİH ile bağlantılı askeri harcamalar, stratejik bakımdan genişleme kabiliyetini ölçmek için kritik bir olumsuz gösterge olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda özellikle askeri havacılık departmanı olmak üzere BAE askeri cephaneliği önemli ölçüde büyümüştür. Çalışmanın ikinci bölümünde BAE askeri gücü detaylı olarak ele alınacaktır.[106]

Salman ve Geeraerts'e göre, askeri gücün korunma davranışı açısından ikili ve paradoksal bir etkisi vardır. Stratejik korunma ise askeri yeteneklerin artırılmasını içermektedir. Riskten korunma stratejisini benimseyen ülke, askeri gücünü tahrik edici bir şekilde artırarak ya da büyük ülkeye karşı ittifaka girerek güçlü olan ülkeyi kışkırtmaktan kaçınmaya çalışmaktadır. Bu nedenlerle, Salman ve Geeraerts askeri gücün stratejik riskten korunma üzerindeki etkisini ölçmek için biri olumlu diğeri olumsuz olmak üzere iki gösterge seçmiştir. Stratejik riskten korunma kapsamındaki askeri harcamalar, silahlanma yarışının dinamiklerine benzemektedir. Her ikisi de barış zamanında gerçekleşir ve belirsiz koşullar altında çatışan amaçlar ve karşılıklı korkulardan kaynaklanan silahlanmada kademeli bir artışı içermektedir. Buna ek

---

[102] İbid, s. 7
[103] Central Intelligence Agencyhttps://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/united-arab-emirates/ (Erişim: 03 Mayıs 2023).
[104] Bevis John ve Prekshi Hana ve Yunzan Nishant, World Bank Open Data, Retrieved January 16, 2023, from https://data.albankaldawli.org
[105] Central Intelligence Agency https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/united-arab-emirates/ (Erişim: 03 Mayıs 2023).
[106] Salman, and Geeraerts, a. y.

olarak, askeri harcamalar ile ekonomik büyüme arasında negatif bir nedensellik ilişkisi vardır. Askeri harcamaların negatif ekonomik büyümeye yol açması mümkündür. Bu bağlamda, GSYİH ile bağlantılı askeri harcamalar, stratejik olarak genişleme kabiliyetini ölçmede kritik bir olumsuz gösterge olarak kullanılmaktadır.[107]

1.2. İran'ın BAE'ye Yönelik Tehdidinin Kaynakları

Bu çalışmanın ilk bölümünde, stratejik korunma teorisinin hipotezleri ayrıntılı olarak tartışılmıştır. Kuik, bir dizi çalışmasında ASEAN ülkelerinin yükselen bir güç olan Çin'e karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulama yollarını ele almıştır. Kuik'e göre Çin, Soğuk Savaş döneminde ABD'nin yanında yer alan küçük ASEAN ülkeleri için tehdit edici bir ülke haline gelmiştir. Ona göre, küçük ASEAN ülkeleri Çin'e yönelik stratejik koruma uygulamaktan ekonomik, siyasi ve askeri kazanım elde edebilmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde, BAE'yi İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulamaya iten sebeplere ışık tutulacaktır. Bunlar; iki ülke arasındaki anlaşmazlıkları oluşturan doğrudan sebepler ve BAE'nin bakış açısına göre İran'ın BAE'ye yönelik tehditlerdir. Bununla beraber; İran'ın dış politikası ve askeri gücü gibi BAE'nin tehdit kaynağı olarak gördüğü çok sayıda dolaylı sebepler de bulunmaktadır. Bu çalışmada ele alınan doğrudan ve dolaylı nedenler, BAE'yi İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulamaya sevk etmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde İran'ın BAE'ye yönelik tehdidinin kaynakları ele alınmaktadır. Zira stratejik korunma teorisini uygulamak için bulunması gereken en önemli koşullardan biri, ülkenin kendisinden daha güçlü diğer ülkelerden gelen tehditlere maruz kalmasıdır. Bu nedenle düşman ülkeden gelen tehditleri önlemek ve riskleri azaltmak için stratejik riskten korunma teorisi uygulanmalıdır. Bu bölümde İran'ın BAE için ilk tehdit olan BAE adalarını işgal etmesi meselesi ele alınmaktadır. BAE, İran'ın sahip olduğu büyük askeri gücün kendi ülkesinin güvenliğini de tehdit ettiğini, İran'ın bölgesel çevresinde izlediği dış politikanın BAE için bir tehdit olduğunu düşünmektedir.

---

[107] Salman, and Geeraerts, a. y.

1.2.1. Küçük Tunb, Büyük Tunb, Ebu Musa Adaları Üzerinde Anlaşmazlık

1971 yılında BAE'nin kurulmasının ardından İran, BAE'ye ait 3 adanın kontrolünü ele geçirmiştir. Bu adım, BAE'nin ulusal güvenliğine yönelik İran'ın tehdidinin başlangıcı olmuştur. İran, küçük Arap Körfez devletlerini kendisinin coğrafi, demografik ve ekonomik bir uzantısı olarak görmüştür. BAE'nin kuruluş aşamasında olması, askeri gücünün olmaması ve ekonomik olarak İran'a bağlı olması BAE'yi üç ada üzerinden İran'la çatışmaya girmekten kaçınmaya itmiştir.[108]

Bu üç ada da dünyanın deniz yoluyla taşınan petrolünün yüzden 35'inin ve binlerce ton ticari geminin günlük olarak geçtiği Hürmüz Boğazı'nın yakınında bulunmaktadır.[109] Bu nedenle İran, adaların mülkiyetini güvenlik stratejisinin bir parçası olarak görmektedir. Şah, 1971'de The Guardian gazetesine verdiği röportajda "Adalara ihtiyacımız var ve onları alacağız. Karadaki hiçbir güç bizi durduramaz. Adalar başka ülkelerin kontrolüne geçerse adaları ulusal güvenliğimizi tehdit edecek şekilde bize karşı kullanabilirler" ifadelerini kullanmıştır. Dönemin İran dışişleri bakanı Erdeşir Zahidi de bu konuya ilişkin "Bu adalar giderse tüm çıkarlarımız zarar görür" şeklinde demeç vermiştir. Devrimden sonra İran'ın dış politikasında birçok değişiklik olmuştur, ancak üç adaya ilişkin politikası değişmemiştir.[110] İran, üç ada üzerindeki kontrolünü farklı şekillerde güçlendirmiştir: Adalarda sivil ve askeri tesisler kurmuş, 1984-1988 'Tanker Savaşı' sırasında ticari gemilere düzenlediği saldırılarda bu askeri tesisleri kullanmıştır ve 1971 Mutabakat Zaptı'nı ihlal ederek, İran Ebu Musa Adası'nın güney yarısını işgal etmiştir. 2012'de Cumhurbaşkanı Ahmedinejad, bir İran cumhurbaşkanı olarak adalara ilk ziyaretini gerçekleştirmiştir.[111] İran politikası, iç, bölgesel ve küresel siyasette meydana gelen tüm değişikliklere rağmen, ne pahasına olursa olsun adalar üzerindeki kontrolünü

---

[108] Çağatay Alli, "Hürmüz Boğazi'ndaki Abu Musa ve Tunb Adalari Üzerindeki Anlaşmazliklar", ***International Journal of Afro-Eurasian Research*** / issue: 2. 2016, ss. 28-36

[109] Roshandel, Jalil, "Islands and international politics in the Persian Gulf: Abu Musa and the tunbs in strategic perspective", Iranian Studies https://www.academia.edu/2625868/Islands_and_International_Politics_in_the_Persian_Gulf_Abu_Musa_and_the_Tunbs_in_Strategic_Perspective . (Erişim: 18 Ocak 2023).

[110] Ibid.

[111] Ali Hasan, "The Dispute Over the Three Islands (Lesser Tunb, Greater Tunb and Abu Musa) Has Affected Uae-Iran Relations", ***Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities Volume .*** 2022.

sürdürme kararlılığını göstermiştir. İran açısından adalar ne şu anda ne de öngörülebilir gelecekte müzakere edilebilir değildir.[112]

Tarihi açıdan, BAE'nin adalar üzerindeki hakkı İngiliz kayıtlarında yer almaktadır. Buna göre, üç adanın kontrolü Resü'l Hayme ve Şarika'daki Arap Kavasim kabilelerine aittir. Ancak İran, Birleşik Arap Emirlikleri ve İngiltere'nin iddialarını tanımamakta ve adaların İran'ın coğrafi bir uzantısı olduğunu iddia etmektedir. İran devletinin gücü ile kendi gücü arasındaki büyük eşitsizliğin farkında olan BAE, adalar üzerindeki ihtilaf dosyasını izole ederek ve bu bağlamda bir politika oluşturup geliştirerek adalar üzerindeki yasal iddialarını sürdürebilmiştir. BAE adaları kurtarmak için diplomatik baskıdan vazgeçmese de İran'la iyi komşuluk ilişkilerini devam ettirmiştir. Bu nedenle BAE, üç adalar konusunda İran'a yönelik herhangi bir saldırgan politika uygulamaktan kaçınarak riskten korunma stratejisini uygulamaktadır. Zira saldırgan bir tavır üstlenmesi BAE için siyasi, askeri ve güvenlik krizlerine kapı aralayacaktır. Ancak yıllar geçtikçe, adalar üzerindeki egemenlik iddiaları için bölgesel ve uluslararası destek kazanmayı başarmıştır.[113]

BAE, üç adalar ihtilafından dolayı İran'la çatışmaya girmemiştir, zira bir çatışmaya girmesi, BAE'de güvenlik açısından istikrarsızlığa ya da silahlı bir çatışmaya girmesiyle sonuçlanabilirdi. Ancak BAE İran'a zarar verecek her türlü davranıştan uzaklaşmıştır. BAE'nin İran ile doğrudan bir çatışmaya girmekten kaçınması; riskten korunan ülke (BAE) ile kendisinden korunulan ülke (İran), stratejik korunma teorisinin temel hipotezidir.

1.2.2. BAE'nin İran Ve Müttefiklerinden Gelen Güvenlik Tehditlerine Maruz Kalması

Stratejik riskten korunma teorisinin temel unsuru, dış tehditleri azaltmak ve iç istikrarı sağlamaktır. BAE ise sürekli gergin bir coğrafi bölge olan Hürmüz Boğazı'nın yanında yer almaktadır ve bu boğaz büyük ölçüde İran'ın kontrolündedir.

İran siyasi baskı veya ekonomik yaptırımlara maruz kaldığında, stratejik ve ekonomik öneme sahip Hürmüz Boğazını bir koz olarak kullanarak Hürmüz

---

[112] İbid.

[113] Cyrus Sharifi, **Arab-Iranian Rivalry in the Persian Gulf Territorial Disputes and the Balance of Power in the Middle East**, Britain's withdrawal decision and its impact on the Bahrain and Abu Musa and tunbs disputes, Arab-Iranian Rivalry in the Persian Gulf, 2015, .ss. 175–221

Boğazı'nda seyrüseferi doğrudan engellemekle tehdit etmektedir. İran'ın boğazı kapatmak için büyük çaplı askeri operasyonlar gerçekleştirmesi halinde Hürmüz Boğazı'nın diğer yakasında yer alan BAE'nin güvenlik tehditlerine açık hale gelmesi söz konusudur.[114] BAE Dışişleri Bakanlığı daha önce dört petrol kargo gemisinin BAE karasuları yakınlarında sabotaja maruz kaldığını açıklamıştır. Sabotajın BAE karasuları yakınlarındaki Füceyre'de gerçekleştirildiği ilan edilmiştir. İran, gemileri bombalamakla suçlanmıştır.[115] Operasyonun, İran sahil güvenlik güçlerinin bulunduğu bir alandan yapıldığı tespit edilmiştir. Hürmüz Boğazı'nda gemilere yapılan saldırının ardından, BAE, iki ülke arasındaki gerilimi yatıştırmak ve saldırıların tekrar etmesini önlemek için İranlı yetkililerle deniz güvenliği görüşmeleri yapmak üzere Temmuz 2019'da Tahran'a bir heyet göndermiştir.[116] Ancak bu tür bir yıkıcı faaliyette suçlamaları kanıtlamak mümkün olmamıştır. Abu Dabi Havalimanı da İran'ın müttefiki olan Yemen'deki Husi grubu menşeli askeri insansız hava araçları tarafından bombalanmıştır.[117]

İran'ın BAE'nin ticari gemilerini ve limanlarına saldırı üzerinden ülkenin ekonomik güvenliğini tehdit etme kabiliyetine sahip olduğu açıktır. Bu nedenle stratejik korunma teorisinin, BAE'nin İran'ın maruz bıraktığı riskleri azaltmada etkili bir araç olarak görülmesi mümkündür. Hürmüz Boğazı'nda BAE'ye ait gemilere düzenlenen saldırının ardından, iki ülke arasındaki gerilimi yatıştırmak ve saldırıların tekrarını önlemek amacıyla BAE, İran makamlarıyla deniz güvenliği görüşmeleri yapmak üzere Temmuz 2019'da Tahran'a bir heyet göndermişti. Bu adımı, bu tür saldırıların tekrarını önlemek için stratejik riskten korunma teorisiyle açıklamak mümkündür.

---

[114] Melih Ahıshalı, "Anadolu Ajansı, İran'ın 'Hürmüz Boğazı'nı kapatma, 2018", .https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iranin-hurmuz-bogazini-kapatma-tehdidi-yeni-degil/1196497. (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[115] Dehghan S.K, "Iran threatens to block strait of Hormuz over US oil sanctions", The Guardian, 2018, https://www.theguardian.com/world/2018/jul/05/iran-retaliate-us-oil-threats-eu-visit-hassan-rouhani-trump (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[116] İbid.

[117] "Breaking news, World News and video from Al Jazeera. https://www.aljazeera.com/arabic . (Erişim: 04 Ağustos 2023).

1.2.3. BAE ile İran Arasındaki Askeri ve Lojistik Yetenek Farkı

Riskten korunma stratejisinin uygulanmasının en önemli varsayımlarından biri, bu stratejiyi benimseyen ülkenin tehdit eden ülke ile askeri bir çatışmaya girmemesidir. Çünkü düşman ülke askeri olarak korunan ülkeden daha güçlüdür. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde İran'ın askeri gücü incelenecektir. Bu noktada temel soru şudur: "İran'ın askeri gücü gerçekten BAE'yi tedbir almaya iten bir tehdit oluşturuyor mu?

Tablo-1: BAE ve İran arasındaki askeri yeteneklerin karşılaştırılması

Güç göstergesi	İran	Birleşik Arap Emirlikleri
Nüfus	83 milyon	10.5 milyon. (Sadece 2.5 milyonu BAE vatandaşıdır.)
Asker sayısı	875 bin	60 bin
Savaş uçakları	197	142
Hücum uçakları	126	100
Kargo uçakları	96	142
Helikopter	126	223
Tanklar	2831	354
Zırhlı araçlar	7600	5936
Füze platformları	2485	72
Deniz kuvvetleri	142	49
Silahlanma bütçesi	Yıllık 5 milyar dolar	Yıllık 25 milyar dolar

Ayrıca İran, tabloda ayrıntılı olarak sınıflandırılmayan üç askeri güç aracına sahiptir: Nükleer program, insansız hava araçları ve İran Devrim Muhafızları.

1.2.3.1. Nükleer Program

İran, nükleer programına barışçıl kullanım için ABD'nin yardımıyla 1950'lerin sonundan itibaren hazırlamaya başlamıştır. Ancak 1979'da İran'daki İslam devriminden sonra programın amacı nükleer silah elde etmek olmuştur. İran'ın

kapsamlı güç unsurlarına sahip olma hedefi ve nükleer silahlara erişimi, gelecekte Orta Doğu ve Orta Asya'da hegemonya ve nüfuz elde etmesini sağlayacak, bölgesel ve uluslararası güç dengesinde bir etkiye sahip olacaktır.[118] Bu durum özellikle Körfez bölgesinde de güç sahibi olmasına yol açacaktır. İran'ın nükleer projesi, genel olarak Körfez ülkelerinin güvenlik sisteminin önündeki engellerden biridir.[119] Tahran'ın nükleer silahlara sahip olması, ekonomisi büyümekte olan BAE'nin geleceği için gerçek bir tehdit oluşturmaktadır. Çalışmanın bir önceki bölümünde de açıkladığımız hizmet ve turizm sektörlerindeki gelişmenin istikrar ve güvenlik gerektirdiği bilinmektedir. Ulusal güvenlik kavramının devletin güvenliğini her türlü iç ve dış tehlikeye karşı korumak olduğunu düşünen BAE, İran'ın nükleer silaha sahip olmasının ulusal güvenliğine yönelik bir tehdit oluşturduğu görüşündedir.[120] İki ülke arasındaki coğrafi yakınlıktan dolayı radyasyon sızıntısına neden olan herhangi bir kaza meydana gelirse BAE'nin nükleer reaktörlerden etkilenmesi mümkündür. Öte yandan İran'ın iki ülkeyi ilgilendiren bir konuyu müzakere ederken hem BAE'ye karşı hem de diğer ülkelere karşı nükleer silahları bir askeri ve siyasi baskı aracı olarak kullanma ihtimali vardır.[121]

İran'ın nükleer silah edinme olasılığı, BAE'nin tehdit algılamasına sebep olacaktır. BAE'nin İran'la denge kurmak için çalışması beklenmemektedir çünkü üretim kabiliyeti bulunmamaktadır. BAE'nin müttefik ülkelerden (ABD) Amerikan kuvvetlerinin bulunduğu BAE askeri üslerine nükleer silah yerleştirmesini talep etmesi pek olası değildir. Çünkü bu bir silahlanma yarışı anlamına gelecektir ve bunun sonucu Körfez bölgesinin, özellikle BAE'nin bir güvenlik ikilemi ve tehdit durumuna girmesine yol açacaktır. Zira İran bunu kendisine bir tehdit olarak yorumlayacaktır ve bu da BAE'nin çıkarlarına göre değildir. Dolayısıyla teorinin en önemli ilkelerinden biri olan katılım ilkesi çerçevesinde İran ile ekonomik, siyasi ve güvenlik ilişkilerini sürdüreceği için stratejik riskten korunma teorisinin uygulanması

---

[118] Sina Azodi, ***Iran's nuclear program has a long history of advances,*** **setbacks and diplomatic pauses,** stimson center, **2023. https://www.stimson.org/2023/irans-nuclear-program-has-a-long-history-of-advances-setbacks-and-diplomatic-pauses/ (Erişim: 05 Ağustos 2023).**

[119] Al-Zwairi, "The Iranian Nuclear File Negotiations from Geneva to Vienna: What Next?" 2014, :https://www.dohainstitute.org/ar/PoliticalStudies/Pages/Iranian_Nuclear_Program_Negotiations_Where_Next.aspx (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[120] Admin, "The security of the Arab Gulf in light of the challenge", ***Generation Journal of Political Studies and International Relations.*** 2010, s.11.: https://jilrc.com/archives/7177 (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[121] İbid.

BAE için çok faydalı olabilir. Böylece BAE İran'dan (eğer İran nükleer silah üretebilirse) gelecek nükleer tehditleri azaltacaktır.

1.2.3.2. İnsansız Hava Araçları

İran'ın insansız hava aracı programı onlarca yıldır devam etmekte ve bir dizi askeri ve sivil amaca hizmet etmektedir. İran'ın insansız hava aracı programı dünyanın en eskileri arasında yer almaktadır. Program, 1980'lerde İran-Irak savaşı sırasında başlamıştır. 8 yıllık savaştan sonra ülke, kimyasal, biyolojik ve nükleer silah çabaları ile balistik füze programı dahil olmak üzere çeşitli savunma projeleri başlatmıştır. Zira İran, Devrimcilerin Tahran'daki ABD büyükelçiliğini basıp çalışanlarını rehin aldığı 444 günlük krizin bir sonucu olarak, eski müttefiklerinden, özellikle artık diplomatik ilişkileri olmayan ABD'den silah ve teçhizat satın alamamaktadır. Bunun sonucu olarak Tahran yerli savunma sektörünü geliştirmeye başlamıştır. Bu çalışmalar kapsamında dünyanın en kapsamlı insansız hava aracı (İHA) programlarından biri olan projesini hayata geçirmiştir. İran'ın insansız hava araçları yelpazesi, İran-Irak savaşı sırasında kullanılan Mohajer gibi havadan insansız keşif araçlarını ve havadan havaya füzelerle donatılmış uzun menzilli H-110 Sarir de dahil olmak üzere silahlı insansız hava araçlarını içermektedir. 2020 yılında, İran, yeni güdümlü bomba yeteneklerine sahip olduklarını iddia etmiş ve hava kuvvetleri ve ordu için geniş bir yelpazede yeni Ebabil 3 uçağı üretmiştir.[122] Ayrıca Cruise seyir füzesine benzeyen yeni bir insansız hava aracını da tanıtmıştır. Tahran, bu İHA'larının bin 500 kilometre menzilli olduğunu ve 45 bin fit yüksekliğe ulaşabileceğini savunmuştur. İran ayrıca Hürmüz Boğazı boyunca ve güneyinde bir insansız hava aracı üsleri ağı, tek bir bomba taşıyabilen turboprop insansız hava aracı ve bir keşif, füze ve saldırı uçağı olan Hazim'i geliştirmiştir. Belki de en dikkate değer insansız hava araçları, 24 saat gözetleme ve saldırı görevleri gerçekleştirebilen Şahit 129 ve silah cephaneliğine en yeni eklemelerden biri olan Fotros'tur. 2 bin kilometre menzile sahip olan Fotros, 30 saate kadar havada kalabilmektedir ve havadan karaya füzelerle donatılmıştır.[123] İran, Hizbullah, Husiler ve Suriye, Yemen

---

[122] Frantzman Seth, "Iran's Drones Are Transforming The Middle East", Book Excerpt,(2022.:https://breakingdefense.com/2021/08/irans-drones-are-transforming-the-middle-east-book-excerp . (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[123] Mecklin J, Decades, "The Iranian drone program, Bulletin of the Atomic Scientists", 2018, https://thebulletin.org/2017/10/decades-in-the-making-the-iranian-drone-program/. (Erişim: 04 Ağustos 2023).

ve Irak'taki Haşdi Şabi gibi kendisine vekalet eden bölgesel güçlere kendi ürettiği insansız hava araçlarını tedarik etmiştir. İran insansız hava aracı tasarımları, Tahran'a bağlı olan gruplara İran tasarımlarını, Çin kablo tesisatını ve uluslararası üreticilerin ticari kameralarını, sensörlerini ve aktüatörlerini entegre eden kendi insansız hava aracı yeteneklerini oluşturmaları için teknik bilgi sağlamıştır.[124] Husiler, Şubat 2017'de Kasıf insansız hava araçlarını kullanmaya başlamış, 2019'un başlarında ise Kamikaze insansız hava araçlarını kullanmışlardır. Nitekim Husiler Yemen askeri istihbaratının başkanı Tümgeneral Muhammed Salih Tome'yi İHA kullanarak öldürmüştür. Aynı yıl Suudi Arabistan'daki iki petrol istasyonu, Husiler tarafından kullanılan bir insansız hava aracı tarafından saldırıya uğramıştır. İHA'lar, Husilerin yeni stratejisinin temel unsuru olmuş ve Suudi Arabistan ile birlikte BAE de hedef haline gelmiştir. 2022'deki en güçlü saldırı, her ne kadar doğrulanmasa da Husilerin BAE'ye karşı düzenlediği saldırılardır. 2018 yazında da Abu Dabi ve Dubai uluslararası havalimanlarına insansız hava aracı saldırısı yapılmıştır. Saldırılar maddi hasara veya hava trafiğinde aksamaya neden olmamıştır.[125] Son olarak, balistik füze cephaneliği İran, Kuzey Kore ve Rusya'dan uzmanların desteğiyle, 2 bin 500 kilometrelik mesafelere ulaşabilen uzun menzilli balistik füzeler üretmeyi başarmıştır.[126]

İran'ın onlarca yıldır insansız hava aracı teknolojisine sahip olması ve Yemen, Lübnan, Suriye ve Irak'ta kendisine bağlı hükümet dışı askeri grupları konuşlandırılması BAE'yi sürekli tehdit altında hissettirmektedir. Çünkü bu tür uçaklar hava savunma sistemleri tarafından algılanamamakta ve belirli hedefleri doğru ve düşük bir maliyetle vurmaktadır. İran yanlısı gruplar, şayet BAE, İran'la karşı karşıya gelirse BAE'nin çıkarlarını baltalamak için insansız hava araçlarını kullanabilirler. Bir önceki bölümde BAE'nin İran'a bağlı Husilere karşı Suudi Arabistan ile savaşa girdiğinde İran'ın BAE'yi insansız hava araçlarıyla hedef alması anlatılmıştır. Buradan şu sonuca varmak mümkündür: BAE, İran'la karşı karşıya

---

[124] Connell B. Katulis, "Drones are re-engineering the geopolitics of the Middle East," Middle East Institute, 2023, https://www.mei.edu/publications/drones-are-re-engineering-geopolitics-middle-east . (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[125] **Al Jazeera** "UAE says it destroyed three drones with 'hostile' intent," Conflict News | Al Jazeera, 03-Feb-2022.: UAE says it destroyed three drones with 'hostile' intent | Conflict News | Al Jazeera . (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[126] Hakan Kılıç, "İran balistik füze programı, füze envanteri ve son gelişmeler", https://www.dunyabulteni.net/dubam/iran-balistik-fuze-programi-fuze-envanteri-ve-son-gelismeler-hakan-kilic-h427134.html . (Erişim: 04 Ağustos 2023).

gelirse İran, insansız hava araçlarıyla düzenlenen saldırıları artıracaktır. Bu nedenle BAE, ülkedeki ticari gemileri, limanları ve önemli merkezleri vurabilecek insansız hava araçlarından gelen tehditleri azaltmak için İran'la doğrudan karşı karşıya gelmekten kaçınmaktadır.

1.2.3.3. İran Devrim Muhafızları

Mayıs 1979'da kurulan bu birlik ordu ve hükümet gibi devlet kurumlarını kontrol etmekteydi. Ayetullah Hamaney'in destekçileri, İslam devrimini korumak amacıyla devletin ordusuna paralel bir unsur oluşturmaya girişmiş ve böylece İran Devrim Muhafızları birliği kurulmuştur. Devrim Muhafızları şu anda seçilen Cumhurbaşkanı'na değil, doğrudan Humeyni'ye bağlıdır. İran-Irak savaşından (1980-1988) sonra Devrim Muhafızları, İran'ın stratejik füzelerini ve füze kuvvetlerini kontrol etmenin yanı sıra kendisine ait kara, hava ve deniz kuvvetleri, özel kuvvetleri ve istihbarat teşkilatı ile konvansiyonel bir savaş gücüne dönüşmüştür.[127] Devrim Muhafızları yasalarla tanımlanmamış olmasına rağmen İran toplumunun iç güvenlik kurumları ve siyasi ve ekonomik kurumları ile İran'ın dış politikası üzerinde büyük bir güce sahiptir. Devrim Muhafızları, sınır ötesi misyon ve operasyonlarda gelişmiştir ve Irak, Suriye ve Yemen gibi ülkelerdeki militanlara danışmanlık, finansman, rehberlik, eğitim ve silah sağlayan Kudüs Gücü'nü barındıran gruptur.[128]

İran Devrim Muhafızları, İran'da dışa yayılma fikrine (Şii jeopolitiği) inanan katı kanadı oluşturmakta ve tüm dış askeri ve güvenlik operasyonlarını kontrol etmektedir. BAE, radikal kesimin İran'daki siyasi ve askeri karar alma mekanizması üzerindeki kontrolünün farkındadır, bu nedenle İran Devrim Muhafızları'nın varlığını kendisi için bir tehdit olarak görmekte ve İran ile doğrudan bir yüzleşmeden kaçınmaktadır. Bu da BAE'yi İran Devrim Muahfızları'na bağlı herhangi bir taraftan gelebilecek dış tehditlerden korumaktadır.

İran'ın BAE için gerçek bir tehdit oluşturan büyük bir askeri güce sahip olduğu açıktır. BAE'nin İran ile askeri bir denge sağlayamayacağı vurgulanmaktadır. Bu nedenle stratejik riskten korunma teorisi, ülkeyi doğrudan ve kalıcı tehditlerden

---

[127] Firas Elias, "Shia Geopolitics and the Iranian Geostrategic Imagination: Areas of Influence and Influence Building," **Al Jazeera Center for Studies,** 2019. https://studies.aljazeera.net/en/node/4505 . (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[128] Ali Gök, "Vekâlet Savaşlarında İstihbarat Örgütlerinin Rolü: Kudüs Gücü Örneği", **Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi**, 2021. https://doi.org/10.30784/epfad.1004319

korumaktadır. Çalışmanın bu bölümünde İran askeri gücü ile BAE'nin askeri gücü karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda, BAE'ye kıyasla İran'ın askeri yeteneklerdeki üstünlüğü net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle BAE'nin İran'a yönelik stratejik riskten korunma seçeneği, devleti korumak için stratejik bir karardır.

1.2.4. BAE İle İran Arasındaki Bölgesel Farklılıklar ve BAE'nin İran'ın Yayılmacı Dış Politikası Karşısındaki Duruşu

İran'daki iktidar otoritesi, 1979'dan sonra İslam Devrimi'ni ihraç etme anlayışını benimsemiştir. Bu da otoritesini tüm ülkelere dayatan ve nüfuzunu geniş coğrafyalara yayan velayet-i fakih'in otoritesi anlamına gelmektedir. İran ayrıca, Amerikan Ortadoğu projesine alternatif olan İran İslami Ortadoğu projesini de ilan etmiştir. Proje, Şii toplulukları İran merkez devleti ile ilişkilendirmeyi ve İran'ı İslam dünyasına yönlendirmeyi hedeflemektedir.[129] Bu hedefler, İran'ı merkezi bir çekirdeğe dönüştürmeyi amaçlayan, gelecekteki rolünü formüle eden, 1979 İran anayasasından sonra en önemli ulusal belge olarak kabul edilen ve "İran 2005" olarak bilinen bir belgede yer almaktadır.[130] Bu belge İran'ı Güneybatı Asya bölgesinde, yani özellikle Arap Yarımadası, Levant ve Sina'yı içeren Arap bölgesinde lider bir ülke konumuna getirmeyi hedeflemektedir.

İran, bu stratejiyi gerçekleştirmek için elindeki tüm fırsatları değerlendirmeye çalışmıştır. ABD'nin Irak'ı işgal etmesi ve ardından Amerikan ordusunun büyük bir kısmının Irak'tan çekilmesiyle İran'ın ABD'nin bıraktığı boşluğu doldurması kolaylaşmış ve böylece İran'a Irak'ın her düzeyinde önemli ve etkin bir rol oynama imkanı doğmuştur. İran, birçok ülkenin yaşadığı bir güvenlik durumu ve siyasi boşluktan sonra 2010'da başlayan Arap Baharıyla meydana gelen protestolar sonrasında bazı ülkelerin içişlerine müdahale etmiştir. Hamaney, Arap devrimlerini İran devriminin bir uzantısı olarak nitelendirmiştir. İran, Suriye'deki Alevi Suriye rejimi, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Bahreyn'deki Şii gruplar ve Yemen'deki Husiler

[129] Elias, "Shia Geopolitics and the Iranian Geostrategic Imagination: Areas of Influence and Influence Building,".
[130] İbid.

gibi Humeyni'nin siyasi vizyonuna dayanan Arap ülkelerinde Şii siyasi güçleri ve partileri kullanmıştır.[131]

BAE; Suriye, Lübnan, Yemen ve Irak gibi bazı Arap ülkelerinde kendisine bağlı siyasi veya askeri gruplar üzerinden İran'ın nüfuzunu genişletmesini ve genel olarak İran dış politikasını ulusal güvenliğine yönelik bir endişe kaynağı ve tehdit olarak görmektedir. 2016'da eski BAE Dışişleri Bakanı Enver Karkaş, Körfez İşbirliği Konseyi toplantısında ülkesinin İran'ın Arap bölgesine müdahalesi ile ilgili görüşlerini, "İran'ın Arap ülkelerin içişlerine müdahil olmasını kesinlikle reddediyor, Tahran'ın teröristlere desteğini Lübnan Hizbullahı ve Devrim Muhafızları'nı kullanarak mezhep çatışmasını kışkırmasını kesinlikle kabul etmiyoruz" sözleriyle duyurmuştur.[132] BAE Birleşmiş Milletler Daimi Temsilci Vekili Suud Hamad El Shamsi, 22 Ocak 2019 tarihinde BM Güvenlik Konseyi'nin Ortadoğu maddesiyle ilgili açık tartışma çağrısında bulunarak, İran'ın Ortadoğu'nun ortak sorunu haline geldiğine dikkat çekerek, Suriye ve Yemen'deki çatışmaların bölgede daha fazla tehdit, gerilim ve istikrarsızlığa yol açtığını vurgulamıştır. BAE, uluslararası toplumu ve BM Güvenlik Konseyi'ni İran'ın bölgeyi istikrarsızlaştıran yayılmacı müdahalelerini durdurması ve Arap ülkelerindeki terörist ve mezhepçi milislere verdiği desteği ve silahlandırmayı bitirmesi için ciddi şekilde baskı yapmaya çağırmıştır.[133]

İran, komşu ülkelere karşı "yayılmacı" olarak tanımlanabilecek bir politika ve davranış izleyerek, bu bağlamda dini, siyasi ve askeri araçları kullanmaktan çekinmemiştir. İran dış politikasının doktrininde bölgesel stratejik üstünlük eğilimi yer almaktadır. İran, kendisini başlıca bölgesel güç ve hatta Körfez'in baskın gücü olduğunu düşünmektedir. İran'ın Körfez sularında sık sık yapılan askeri tatbikat ve gösterileri, bölge ülkelerine yönelik açık ve kasıtlı tehdit mesajları ülkenin dış politikasını açıklamaktadır. Bu tatbikatlarda, özellikle Körfez ülkelerinin

---

[131] محجوب الزويري 2013. جامعة قطر. "حدود الدور الإقليمي الإيراني: الطموحات والمخاطر. [جامعة قطر. مركز الجزيرة للدراسات. l.: https://studies.aljazeera.net/ar/files/iranandstrengthfactors/2013/04/20134492330407430.html . (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[132] Bahrain and the UAE affirm their categorical rejection of Iranian interference in the region, Kuwaiti **newspaper**. https://m.aljarida.com/articles/1540930872991535900/ (Erişim: 03 Mayıs 2023).

[133] Permanent Mission of the United Arab Emirates to the United Nations The UAE calls for an end to Iranian interference and announces the continuation of its cooperation with its partners to activate the Arab role in resolving regional issues | United Arab Emirates. https://www.un.int/uae/ar/news/The

başkentlerine ve bölgedeki hayati çıkarlarına yönelik açık bir tehdit olan kısa menzilli füze sistemleri gösterilmektedir.[134]

İran, komşu ülkelere yönelik dış politikasında, nüfuzunu genişletmek için kendisine sadık askeri grupları kullanmıştır. Irak'ta, Irak Hizbullah Tugayları gibi İran'a sadık çok sayıda grup bulunmaktadır. Bu örgüt, silahlanma ve eğitim noktasında İran'ın desteğinden yararlanmaktadır. Daha önce, İran Devrim Muhafızları komutanı Kasım Süleymani ile birlikte öldürülen Ebu Mehdi El Mühendis tarafından yönetilmiştir. "Asaib Ehlü'l Hak" ise, DEAŞ'ın 2014'te Irak topraklarının büyük bir bölümünü kontrol altına almasının ardından kurulan silahlı gruptur. Grubun, Suriye'de de uzantısı bulunmaktadır. "Horasan Tugayları" da İran'la doğrudan bağlantılı olan silahlı bir Irak fraksiyonudur ve İran Devrim Muhafızları ile aynı amblemi kullanmaktadır. Bu milislerin sayısının 7 binden fazla olduğu tahmin edilmekte ve şu anda Haşdi Şabi'nin bir parçası olarak kabul edilmektedir Irak'ta faaliyet gösteren gruplardan biridir.[135]

Nuri El Maliki liderliğindeki "Kanun Devleti Koalisyonu", Hadi El Amiri liderliğindeki "Fetih İttifakı", "Ataa Hareketi", "Hak Hareketi" ve "Fazilet Partisi" ve Ammar el-Hakim ve Haydar El İbadi liderliğindeki "Devlet Güçleri Koalisyonu" gibi İran'a sadık bir grup siyasi parti de varlıklarını sürdürmektedir.[136] Bir başka açıdan bakılınca Suriye'de ise İran Devrim Muhafızları'nın ana gücü "Kudüs Gücü"dür ve misyonu İran'ın dış politikasını uygulamaktır. Komutanı İsmail Kaani'dir ve ana karargahı Şam Uluslararası Havaalanında'dır. Şam, Lazkiye ve Tartus kırsalında konuşlandırılmıştır ve kuvvetlerinin sayısı 8 bini bulmaktadır. İran tarafından yönetilen ve Suriye'nin doğu, kuzey, güney ve orta bölgelerine yayılmış Iraklı bir diğer milis grubu da "Haydariyyun"dur. Örgütteki milislerin çoğu Irak'taki "Haşdi Şabi" güçlerine bağlıdır. "Al-Nujaba" milisleri ve "Ebu Al-Fadl Al-Abbas", Suriye'deki en büyük ve en önemli İran bağlantılı milisler arasında yer almaktadır.[137]Ayrıca Suriye rejiminin kontrolü altındaki bölgelerin çoğuna dağılmış

---

[134] [134] Elias, "Shia Geopolitics and the Iranian Geostrategic Imagination: Areas of Influence and Influence Building,".
[135] Alaaldin R, Shiite rivalries could break Iraq's deceptive calm in 2023, Brookings, https://www.brookings.edu/articles/shiite-rivalries-could-break-iraqs-deceptive-calm-in-2023/ (Erişim: 05 Ağustos 2023).
[136] İbid.
[137] Elias, "Shia Geopolitics and the Iranian Geostrategic Imagination: Areas of Influence and Influence Building,".

“Ka'ib Seyyid el-Şuhada” milisleri, “El Va'du El Sadık, “Kafeel Zeynep Tugayı” ve “İmam Ali Tugayları" da Şiiliğin esas alındığı birliklerdendir. Lübnan Hizbullah'ı, Arap ülkelerinde İran'a bağlı en güçlü siyasi ve askeri gruplardan biridir.[138]

Devlet dışı askeri milislerin konuşlandırıldığı istikrarsız bölgesel ortam, devletlerin ulusal güvenliğini etkileyebilecek bölgesel istikrarsızlığın önünü açmaktadır. BAE, İran yanlısı askeri milisleri ulusal güvenliği için gerçek bir tehdit olarak görmektedir. BAE, çevre ülkelerde hükümete bağlı olmayan askeri örgütlerin çoğalmasını ulusal güvenliği için bir tehdit olarak görmektedir. Bu örgütler İran'ın müttefiki olarak görülmektedir. Dolayısıyla BAE'nin dış güvenliği İran tarafından tehdit edilmektedir. Bu, BAE'nin İran'a karşı önlem almasını, bu örgütlerin tehditlerini BAE'nin dış çıkarlarından uzak tutmasını gerektirmektedir.

1.2.4.1. Yemen'de BAE-İran Çatışması

Çalışmanın ilk bölümünde açıklandığı gibi, stratejik riskten korunma teorisinin uygulanması, riskten korunan ülke ile tehdit eden ülkenin doğrudan karşı karşıya gelmesine engel olmaktadır. Ancak bu, düşman ülke ile dolaylı bir çatışmayı engellemeye yetmemektedir. Çalışmanın başında açıklandığı gibi riskten korunma stratejisi, uluslararası ilişkilerde yeni bir yapısal teori olarak kabul edilmektedir ve denge arayışı, “gönüllü takipçilik” veya tarafsızlık ile ilgili realistlerin varsayımlarını aşmaktadır. Riskten korunma teorisi, doğrudan yüzleşme, büyük güçlere aşırı bağımlılık ile çatışma ve iş birliği arasında ve sert ve yumuşak denge şeklinde orta bir yaklaşımı benimsemektedir. Riskten korunma stratejisinin en önemli varsayımlarından biri; riskten korunan devletin tehditlerden kaçınmak veya eşit olmayan çatışmalara girmemek için ulusal güvenliğine yönelik tehdidin kaynağı ile iş birliği yapmasıdır. Bu da yumuşak dengeleme sürecinin bir parçasıdır. Aynı zamanda, küçük devleti tehdit eden devletler karşısında, rakip güçlerle ittifaklar yoluyla askeri ve diğer yeteneklerini artırarak sağlam denge unsurlarını benimsemesidir. Riskten korunan devletler, kendisini tehdit eden devletle ekonomik, siyasi ve sosyal iş birliğine girerken, aynı zamanda askeri yeteneklerini artırmaya;

---

[138] خالد، المطلق, (2020) الميليشيات التي تديرها إيران في سورية, مركز حرمون المختص في الشؤون السورية, متوفر على الرابط التالي https://www.harmoon.org/reports/الميليشيات-التي-تديرها-إيران-في-سورية/, أخر تسجيل دخول 2023/07/07.

modernize etmeye ve tehdit eden devlete karşı resmi bir güvenlik iş birliği veya ekonomik ve diplomatik ittifaka girmektedir.[139]

İran destekli Husi grup tarafından kontrol edilen Yemen, coğrafi yakınlığı ve Babü'l-Mendeb Boğazı'nı kontrol etmesi nedeniyle BAE için son yıllarda en büyük tehdidi oluşturmuştur. Burası, küresel ticaret yolları için önemli bir boğazdır. Babü'l Mendeb'in Husiler tarafından kontrol edilmesi, BAE'nin ticari çıkarları için bir tehdit anlamına gelmektedir. Buna dayanarak, izleyen bölümde Yemen'deki BAE-İran çatışmasını ve BAE'nin bu çatışmada stratejik korunma teorisini nasıl uyguladığı tartışılmıştır.

Suudi ve BAE bakış açısına göre İran, Husi grubunu desteklemiş ve onlara askeri ve mali destek sağlamıştır. Suudi Arabistan, bu grubun ülkesinin ulusal güvenliğini vurmaya çalıştığını ifade etmektedir. Suudi Arabistan, Husilerin tehdidine yanıt olarak, Suudi Arabistan ve BAE öncülüğünde Arap koalisyonunun kurulduğunu ilan etmiş ve Husilerin‘ Yemen’in büyük bir kısmını ele geçirmesinin ardından Husilere karşı "el-Hazm" askeri operasyonunu başlatmıştır.[140]

BAE Birleşmiş Milletler Daimi Temsilci Vekili Suud Hamad El Shamsi tarafından 22 Ocak 2019'da BM Güvenlik Konseyi'nin Ortadoğu ile ilgili maddesiyle ilgili yaptığı açık tartışma öncesinde yaptığı açıklamada, İran'ın Suriye ve Yemen'deki çatışmaların ortağı haline geldiğine işaret ederek, bunun en belirgin örneğinin, İran'ın Yemen'deki Husi milislere silah, balistik füze ve insansız hava aracı tedariki de dahil olmak üzere sürekli olduğunu ifade etmiştir. Bu milislerin ise, Yemen halkını, komşu ülkeleri ve uluslararası seyrüseferi tehdit ettiğini, insani yardımları yağmaladıklarını ifade ederek, BM Güvenlik Konseyi'ni bu konuda kararlı tavır almaya çağırmıştır. BAE'nin, kalıcı ve sürdürülebilir bir siyasi çözüme ulaşmayı hızlandırmak için Yemen'de güvenlik ve istikrarı yeniden sağlamak, insani ihtiyaçları karşılamak ve Birleşmiş Milletler tarafından kolaylaştırılan siyasi süreci desteklemek için Meşruiyeti Destekleme Koalisyonu içindeki çabalarını sürdürme kararlılığını ilan etmiştir.

---

[139] Yemeni researcher and investigative journalist, specializing in violent groups and human rights issues, member of the Journalists Syndicate, “The Emirates in Yemen: From Supporting Legitimacy to Undermining the Characteristics of the State”, **Al Jazeera Center for Studies.** https://studies.aljazeera.net/ar/article/4659 . (Erişim: 18 Ocak 2023).

[140] Reçber S, “Uluslararası Hukuk Açısından yemen’e Yönelik Davetle müdahalenin değerlendirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2021. Uluslararası Hukuk Açısından Yemen'e Yönelik (Erişim: 03 Mayıs 2023).

BAE, 2015-2017 yılları arasında Husilere yönelik askeri operasyonlara katılarak birçok Yemen şehrini Husilerin kontrolünden kurtarmayı başarmıştır. Husilerin 26 Temmuz 2018'de Abu Dabi Havaalanını hedef alan bir İHA saldırısı da dahil olmak üzere BAE'deki hayati bölgeleri hedef alan üç saldırının sorumluluğunu üstlenmesinin ardından örgütün savaş sürecinde bir düşüş olduğunu göstermiştir.[141] O zamandan bu yana BAE, Tahran'a üst düzey heyetler göndererek İranlı yetkililerle bir araya gelmiştir. Yapılan toplantılar, diplomasinin güçlendirilmesi gereği konusunda anlaşmaya varılmasıyla sona ermiş ve Körfez sularının güvenliğini güçlendirmenin önemi vurgulanmıştır.[142]

Bu bağlamda, koalisyonun Husi milislerinin eylemlerine devam ettiği bir zamanda Stockholm Anlaşması ve Güvenlik Konseyi Kararları 2451 ve 2452'yi uygulama taahhüdünü vurgulayarak, BAE'nin BM elçisinin Yemen'de kapsamlı bir siyasi çözüme ulaşma çabalarına verdiği desteği yinelemiştir. BAE Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Enver Karkaş Şubat 2016'daki Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'nin bir turumunda ifade ettiği resmi BAE vizyonu şu şekildedir: "İran, Husi isyancıları doğrudan silahlandırmış, balistik ve insansız hava araçları da dahil olmak üzere giderek daha gelişmiş silahlarla onları desteklemiştir".[143] Karkaş'ın sözleri, İran'ın tepkisine yol açmıştır. İran Dışişleri Bakanlığı iddiaları "asılsız" olarak niteleyerek reddetmiş ve BAE ile Suudi liderliğindeki koalisyonu Yemen'i istikrarsızlaştırmakla suçlamıştır.

BAE, Yemen'de Geçiş Konseyi güçlerini kurarak askeri ve mali destek sağlamıştır. Bu güçler, Babü'l-Mendeb Boğazı'nı ve Yemen'in güney kıyılarını kontrol etmektedir. Böylece BAE, Yemen kıyıları ve Babü'l-Mendeb Boğazı yakınlarından geçen uluslararası ticaretinin Husi güçleri tarafından herhangi bir korsanlığa maruz kalmasının önüne geçmiştir. BAE, İran yanlısı gruplardan kendisini tehdit eden bir unsurla karşı karşıya kaldığında ve İran, Fujairah limanını ve bazı ticari gemileri vurarak BAE'yi tehdit ettiğinde, stratejik riskten korunma teorisini fiilen uygulamıştır. Yemen'deki askeri operasyonlar ve ordunun geri çekilmesi,

---

[141] Al-Ahmadi Muhammad," from supporting legitimacy to undermining the features of the state," **Al-Jazeera Center for Studies**, 2020. https://studies.aljazeera.net/ar/article/4659 . (Erişim: 18 Ocak 2023).
[142] İbid.
[143] Nicholas Carl ve Annika Ganzeveld ve Zachary Coles, "Iran crisis update, " Institute for the Study of War, 2023, https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-crisis-update-january-17-2023 . (Erişim: 18 Ocak 2023).

BAE'nin İran veya sadık milisleri tarafından maruz kalabileceği güvenlik tehditlerini azaltmak içindir.

1.3. ABD kuvvetlerinin Orta Doğu'daki güçlerini azaltması

Kuik, Çin'e Karşı ASEAN ülkelerinin riskten korunma stratejilerini ele aldığı çalışmalarında, bu ülkelerin, riskten korunma stratejisini benimseme nedenlerinden birini şöyle açıklamaktadır: Bu ülkeler, ABD'nin kendilerine karşı yükümlülüklerini hafife alabileceğine dair şüphe duymaktadır. Bu ihtimale rağmen, ASEAN ülkeleri Çin'e karşı riskten korunma stratejisini uygulamak ve Çin ile ekonomik ve güvenlik konularında iş birliği yapmak için çalışmıştır. Bu noktada, çalışmamızda BAE'den ABD'nin BAE'ye ve Arap Körfez ülkelerine karşı yükümlülüklerini gevşeteceğine dair bir beklenti olduğunu ele alınacaktır. Bu beklentinin gerçekleşmesi durumunda İran, Arap Körfezi bölgesinde daha büyük bir etkiye sahip olacaktır.

Barack Obama döneminden bu yana ABD, Amerikan güvenlik ve askeri üstünlüğü dengesini korumak ve askeri kuvvetlerini dünyanın dört bir yanındaki stratejik noktalara yeniden konuşlandırmak için Orta Doğu'daki askeri varlığını azaltma veya tamamen çekilme eğilimine girmiştir. Amerika'yı tehdit eden yükselen güçler Çin ve Rusya'yı karşı karşıya getirmeye odaklanan Obama, Trump ve Biden'ın ABD ulusal güvenlik stratejilerine göre, ABD'nin dünyadaki güçlerini yeniden konuşlandırması gerekecektir. Bu bağlamda, Orta Doğu'da bulunan askeri varlığının bir kısmını Hint Okyanusu'na, Pasifik Okyanusu'na ve Avrupa'ya çekmesi beklenmiştir.[144] Obama'nın ikinci başkanlık döneminden itibaren, Trump dönemi ve şimdi de Joe Biden döneminde Orta Doğu'nun çalkantılı ülkeleri başta olmak üzere dünyanın dört bir yanındaki çatışma bölgelerinde konuşlanmış ABD güçlerinin geri çekilmesi veya azaltılması yönünde açıklamalar yapılmaktadır.[145] Kasım 2020'de ABD Savunma Bakanlığı, Irak'taki ABD kuvvetlerinin sayısının 3 bin 200'den 2 bin 500'e düşürüldüğünü duyurmuştur. Washington Post, Pentagon'da ABD ve koalisyon güçlerinin misyonunun artık eğitim ve danışmanlık görevlerine odaklanan bir göreve geçtiğini ve gerekirse Irak'ta kalan muharip kuvvetleri yeniden konuşlandırmak için

[144] Sweeney M, "A plan for U.S. withdrawal from the Middle East", **Defense Priorities,** 2020, https://www.defensepriorities.org/explainers/a-plan-for-us-withdrawal-from-the-middle-east (Erişim: 03 Ağustos 2023).
[145] İbid

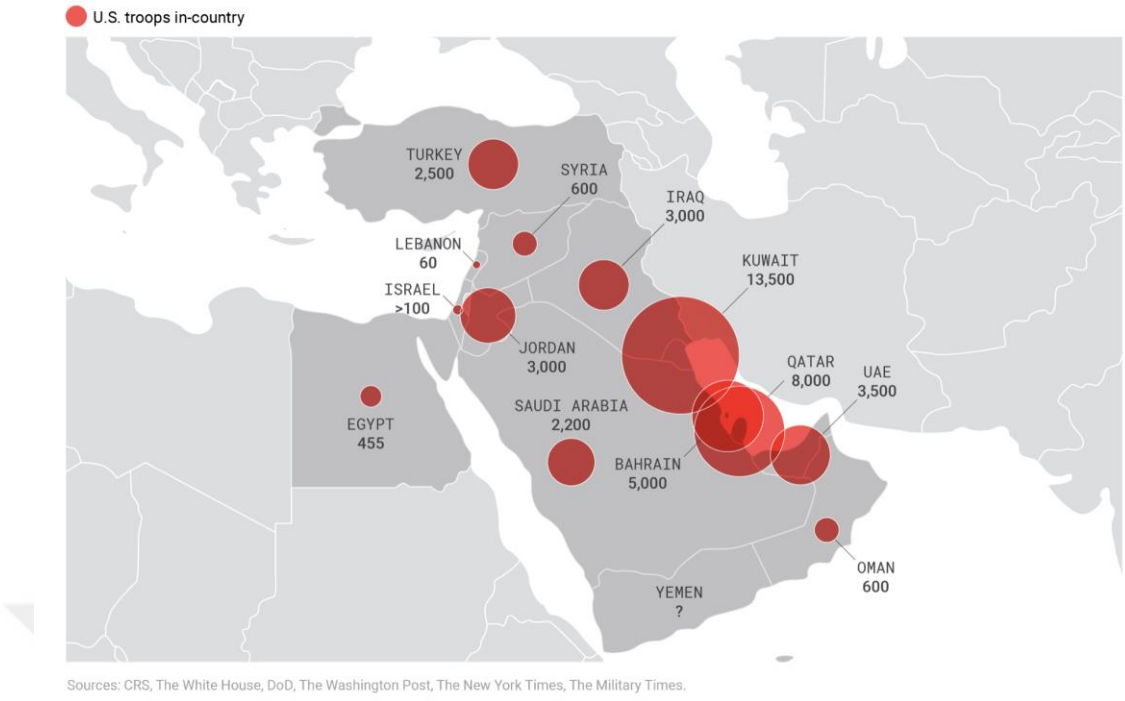
çalışacağını doğrulamıştır.[146] ABD yönetimi, 16 Ocak 2021'de Somali'deki 700 askerin çoğunluğunun çekildiğini duyurmuştur. Buradaki askerlerin görevi Somali'deki El-Şebab örgütüne karşı orduyu desteklemek, bunun yanı sıra Mogadişu'daki uluslararası havaalanını korumak olarak belirtilmiştir.[147] Aynı şekilde ABD kuvvetleri Afganistan'dan da tamamen çekilmiştir. Ayrıca ABD, Suudi Arabistan'daki savunma amaçlı askeri cephaneliğini azaltmıştır.[148]

Washington Post'a göre, Mart 2021'de, 15 üst düzey Pentagon yetkilisinden oluşan özel bir ekip, dünyanın çeşitli yerlerinde konuşlu ABD güçlerinin yeniden konuşlandırılması için kapsamlı bir plan geliştirmek için çalışmaya başlamıştır. Özel ekip ABD Başkanı Joe Biden tarafından oluşturulmuştur ve ana birimi Savunma Bakanlığı'nda bulunmaktadır. ABD'li yetkililerce yapılan açıklamalara göre, şu anda ülke dışındaki üslerde bulunan ABD askeri kuvvetlerinin büyük ölçüde bir şekilde yeniden konuşlandırılması üzerinde çalışacaktır. Yeniden konuşlandırma süreci, büyük ihtimalle Körfez bölgesini etkileyecektir. Wall Street Journal'ın bir haberine göre ABD, son birkaç yılda Suudi Arabistan'dan Patriot füze bataryaları ve kalıcı olarak Suudi sularında konuşlanmış bir uçak gemisi de dahil olmak üzere bazı ağır askeri teçhizatı geri çekmeye başlamıştır. Pentagon'un açıklamalarına göre bu adım, teçhizatı başka bölgelerde konuşlandırma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Gazetede, uzmanlardan alıntı yapılarak, "Önümüzdeki günlerde, Suudi topraklarında anti-balistik füze savunma sistemi ve geniş bir savunma ve saldırı hava kuvvetini sürdürmeye odaklanarak, askeri yeniden konuşlandırma operasyonları daha büyük olacak" ifadelerine yer verilmiştir.[149]

Harita-3'te ise Orta Doğu'nun doğusunda yer alan ülkelerde konuşlanmış üslerin dağılımını ve ABD kuvvetlerinin sayısını göstermektedir.

---

[146] US eyes tactical withdrawal from Middle East to focus on China.https://thearabweekly.com/us-eyes-tactical-withdrawal-middle-east-focus-china (Erişim: 03 Ağustos 2023).
[147] Delaney Cutting, running, or otherwise? the US decision to withdraw from, Taylor and Francis. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0959231042000275551 (Erişim: 03 Ağustos 2023).
[148] İbid
[149] Hernandez M.G, 'US lawmakers introduce bill to pull troops from Saudi Arabia", UAE, **Anadolu Ajansı**, 2022, :https://www.aa.com.tr/en/americas/us-lawmakers-introduce-bill-to-pull-troops-from-saudi-arabia-uae/2704484 (Erişim: 03 Ağustos 2023).

Şekil 1: Orta Doğu'da konuşlandırılan üslerin dağılımı ve ABD güçlerinin sayısı

ABD kuvvetlerinin Orta Doğu bölgesinden çekilmesi veya sayısının azaltılması Körfez ülkelerinin güvenlik dengesini bozacaktır. Çünkü Körfez ülkelerinin İran'a karşı bir güvenlik dengesi sağlamak için ABD kuvvetlerine bağlı olduğu bilinmektedir. Barack Obama, Donald Trump ve Joe Biden'ın ABD ulusal güvenlik stratejisine göre ABD, Çin'in yayılmasına karşı Hint Okyanusu'ndaki kuvvetlerini yeniden konuşlandırması için, kuvvetlerini Orta Doğu'daki üslerden çekmeye ve azaltma çabasına girmiştir.[150] ABD dış politikasının Çin'e doğru kayması, Körfez ülkelerini, özellikle BAE'yi güvenlik sorunlarıyla karşı karşıya bırakmıştır. Bu da BAE'yi İran'la herhangi bir çatışmayı önlemek için stratejik riskten korunma politikasını benimsemeye sevk etmiştir.

ABD güçlerinin BAE'deki varlığı, şüphesiz İran'ın herhangi bir konvansiyonel askeri saldırı gerçekleştirmesini engellemektedir. Ancak İran'ın BAE'nin güvenliğini ve hayati önemdeki varlığını tehdit edebilecek hızlı askeri istihbarat operasyonları gerçekleştirmesini de engellememiştir. 13 Mayıs 2019'da BAE'nin Fujairah limanında dört petrol nakliye gemisi bombalanmış, bu olayın ardından BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Şeyh Tahnun bin Zayed, gerilimi yatıştırmak için İran'ı ziyaret etmiştir. Aynı şekilde Abu Dabi Havaalanı Yemen'de

[150] Hernandez, 'US lawmakers introduce bill to pull troops from Saudi Arabia", UAE.

Husilerin İHA'larıyla sabotaj saldırılarına maruz kalmıştır. Çalışmanın bu bölümünde, İran'ın sahip olduğu İHA'lar ve Yemen ile Lübnan'daki müttefiklerine dağıtma tehdidi incelenmiştir. Bu bölümde, BAE'nin ABD ile ittifakı, ABD'nin Orta Doğu bölgesindeki politikalarının çoğuna ilişkin çekinceleri nedeniyle ulusal güvenliğinin sağlanmasını tam olarak garanti etmediği ortaya konmuştur. Bu nedenle BAE'nin ulusal güvenliğini korumak için uluslararası ittifakların bir başka tamamlayıcısı daha olmalıdır. Bu da riskten korunma stratejisinin uygulanması ile mümkündür. Bu bağlamda, stratejinin uygulanması sadece askeri ittifakların kurulması ile gerçekleşmemektedir. Bu strateji de BAE'nin stratejiye katılımı ve bu bağlamda yapacağı iş birliği ile mümkündür.

Bir başka deyişle BAE, ABD'nin kendisinin ve Körfez ülkelerinin güvenlik politikasına bağlılığı konusunda şüphe duymaktadır. Belirsizlik durumu BAE'yi İran'a karşı önlem almaya zorlamaktadır. Şayet, ABD BAE'ye karşı bağlılığını açıkça ihlal etmiş olsaydı, BAE İran ile daha önceden iş birliğine dayalı ilişkiler kurmuş olacaktı. Bu da BAE'nin İran'dan maruz kalabileceği tehditleri azaltabilirdi.

1.4. BAE'nin İran'a Yönelik Riskten Korunma Stratejisini Uygulaması

Çalışmanın ilk bölümünde açıklandığı gibi, bir ülkenin stratejik riskten korunma teorisini benimsemesi, o ülkenin uygulaması gereken belirli davranışlara dayanmaktadır. Stratejik korunma kavramını geliştiren tüm teorisyenlere göre, riskten korunma durumu, yumuşak denge ile katı denge arasında bir orta strateji uygulamaya dayanmaktadır. Bu, riskten korunan devletin tehdit altındaki devlete siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda katılması anlamına gelmektedir. Örneğin Kuik, ASEAN ülkelerinin Çin ile ekonomik ilişkiler kurarak dikkate alındığını, bu ülkelerin ayrıca büyük finansal kazanım sağlayan ekonomik işbirliğini gerçekleştirdiğini doğrulamıştır. BAE de kuruluşundan bu yana iki ülke arasındaki ilişkileri geren birçok olaya rağmen İran ile ticari ilişkilerini sürdürerek İran ile yumuşak bir denge uygulamıştır. BAE, Basra Körfezi bölgesindeki istikrarsızlık politikasına rağmen İran ile her zaman diplomatik ilişkileri sürdürmüştür. ASEAN ülkeleri gibi, BAE de İran için düşman sayılabilecek ABD, Suudi Arabistan ve İsrail ile ittifaklar kurmuştur. BAE ayrıca askeri yeteneklerini sürekli olarak geliştirmek için çalışmıştır. Tüm bu hususlar katı bir denge politikasını gerçekleştirmenin altında

yatan temellerdir. Bu bölümde, BAE'nin stratejik koruma teorisini İran'a nasıl uyguladığı tartışılacaktır.

1.4.1. BAE'nin Bölgesel Ve Uluslararası İttifakları

Stratejik korunma teorisini uygulayan devlet, tehdit eden ülkeler karşısında sağlam bir dengeye dayanmaktadır. Bu denge, tehdit kaynağı olan ülkelerin rakip güçleri ile siyasi veya askeri ittifaklar kurma sayesinde gerçekleşmektedir. İttifaklara girmenin amacı tehdit edilen ülke ile karşı karşıya gelmek değil, tehdit edilen ülke ile herhangi bir çatışmadan kaçınmaktır.

Büyük ülkelerle çevrili küçük bir ülke olarak sınıflandırılan BAE, ulusal güvenliğini tek başına koruyamamaktadır. Bu nedenle ulusal güvenliğini korumak ve her türlü saldırıya karşı koymak için bölgesel ve uluslararası ittifaklar kurma yoluna gitmiştir. Çalışmada, BAE'nin süper güç olan ve Körfez ülkelerinde üsleri bulunan ABD ile ittifakı ve BAE'nin üyesi olduğu Körfez İşbirliği Konseyi ile ittifakı incelenmiştir. Bu konseyin kurulma amacı başta İran olmak üzere potansiyel dış tehditlere karşı koymaktır. Uluslararası güçlerle bu ittifakların kurulması, stratejik korunma teorisinin bir parçasıdır. Çünkü teori, koruma sağlayan devletin, tehdidin kaynağı olan ülkenin rekabet halindeki güçleriyle siyasi veya askeri ittifaklar kurması gerektiğini varsaymaktadır.

1.4.1.1. BAE-ABD İttifakı

Stratejik korunma teorisine göre, korunan ülke, kendisine karşı korunulan ülkeye dost olmayan bir ülke ile siyasi veya askeri ittifaklara girmelidir. Bu noktada BAE'nin güçlü bir ülke olan Amerika Birleşik Devletleri ile ittifak kurduğunu ve bu tezin yazıldığı tarih itibariyle İran ile düşmanca ilişkiler içinde olduğunu belirtmek gerekir.

1971'de kurulan BAE,[151] büyük ve saldırgan ülkeler tarafından çevrelenmiştir. İran üç stratejik BAE adasına el koymuştur. Bölge, 1980 yılında İran-Irak savaşına da tanık olmuştur. Şahit olduğu en önemli hadise ise 1990'da Irak'ın

[151] **History of the country** - The official portal of the UAE Government, https://u.ae/ar-AE/about-the-uae/history (Erişim: 03 Mayıs 2023).

Kuveyt'i işgal etmesidir.[152] Bu savaş önemli bir dönüm noktasıdır zira Körfez ülkelerinin komşu bir ülkenin askeri saldırısına karşı savunmasızlığının boyutunu ve kendisini korumaktan aciz olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle BAE, Temmuz 1994'te ABD ile ikili bir güvenlik anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşma uyarınca, ABD, BAE'de askeri üsler kurma ve özellikle de Cebel Ali Limanı olmak üzere BAE'deki önemli üs ve limanlara uzun vadeli erişim sağlama sözü vermiştir. Bu da BAE'yi dolaylı olarak dışarıdaki düşmanlara karşı koruma sözü olarak algılanmıştır. BAE, Orta Doğu'da ABD'nin önemli bir ortağı haline gelerek, stratejik ilişkiler kurmuştur. Ancak bu, ABD'nin Orta Doğu politikası hakkında BAE'nin çekincelerini yok etmeye yetmemiştir. Nitekim BAE, ABD'nin 2003 Irak işgalini büyük bir hata olarak değerlendirmiştir.[153] Zira bu savaş, İran'a yakın Şii İslamcıların 2005'teki parlamento seçimlerinde Irak'ta iktidara gelmelerini kolaylaştırmıştır. Ayrıca BAE, güvenlik açığına yol açacağı için ABD'nin Irak'tan erken çekilmesinden yana olmamıştır. Bu nedenle ABD yönetimini 2006'da Baker-Hamilton Komisyonu tarafından önerildiği gibi hızlı bir geri çekilmeden kaçınması için çaba göstermiştir.[154]

1971'deki kuruluşundan sonra BAE kendisini büyük ve zaman zaman saldırgan ülkeler tarafından çevrelenmiş halde bulmuştur. İran, BAE'nin üç stratejik adasını (Büyük Tunb, Küçük Tunb ve Abu Musa) ele geçirmiş ve 1979'da İran'daki İslam Devrimi'ni komşu ülkelere ihraç etmeye çalışmıştır.[155] Arap Körfezi bölgesi, 1980'de tüm Ortadoğu'yu etkisi altına alan Irak-İran savaşına da tanık olmuş, ve en önemli olay 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgali olarak tarihe geçmiştir.[156] Bu olay, Körfez ülkelerinin büyük bir ülkenin askeri saldırısına karşı savunmasızlığını göstermiştir. Bu nedenle BAE, geçen 90'lı yıllardan beri Batı ülkeler ve özellikle de ABD ile

---

[152] Hajjar Ami, "U.S. military presence in the Persian Gulf: Challenges and prospects," **Strategic Studies Institute** 2019, .:https://ssi.armywarcollege.edu/2002/pubs/u-s-military-presence-in-the-persian-gulf-challenges-and-prospects/ . (Erişim: 17-Jan-2023).

[153] The Washington Post.: https://www.washingtonpost.com/people/rajiv-chandrasekaran/ (Erişim: 17-Jan-2023).

[154] Gemile Alaka, "Iranian positioning in the Middle East region between the limits of role and threat", 2019,https://www.researchgate.net/publication/355680544_altmwq_alayrany_fy_mntqt_alshrq_alawst_byn_hdwd_aldwr_walthdyd | **Request PDF**. (Erişim: 17-Jan-2023).

[155] İbid.

[156] Çakı C, "iran-irak savaşı'nda Kullanılan iran propaganda Posterlerinin Göstergebilimsel Analizi", **Semantic scholar, İran Çalışmaları Dergisi** https://www.semanticscholar.org/paper/İran-Irak-Savaşı'nda-Kullanılan-İran-Propaganda-Çakı/97cc4cf4f7d58b96fa72b4ef11d7c8b8517d5f86 (Erişim: 03 Mayıs 2023).

askeri ittifaklar yapmak için çalışarak ulusal güvenliğini güçlendirmek ve kendisini İran veya diğer ülkelerden gelebilecek olası dış saldırılardan korumayı amaçlamıştır.

BAE, 1994 yılında Amerika Birleşik Devletleri ile bir savunma işbirliği anlaşması imzalamıştır. Buna göre ABD, BAE'de, El Zafra askeri üssünü kurmuştur. Bu üste 99 keşif uçağından oluşan bir filo bulunmaktadır. 3500 ila 3800 Amerikan askeri ile AWACS uçakları, yakıt ikmal uçakları, F-15 filosu ve F-22 uçakları dahil 60'tan fazla uçak bu filoda yer almaktadır. ABD sınırları dışındaki bu tür gelişmiş savaş uçaklarını içeren tek askeri üs ez-Zafra'dır. Nisan 2019'da ABD, F-35 savaş uçağını ez-Zafra bölgesine konuşlandırmış; bu, ABD'nin söz konusu uçağı Orta Doğu'ya ilk konuşlandırması olmuştur.[157]

İki ülke arasındaki savunma iş birliği, BAE'ye bir saldırı olması durumunda ABD ile BAE arasında ortak planlamayı kolaylaştıracak bir savunma planının geliştirilmesini de içermektedir. 56 ABD kuvvetleri, Jebel Ali limanı ve Fuceyre'deki birçok BAE tesisinde konuşlandırılmış durumdadır. 2000 yılından bu yana BAE, ABD güçlerinin erken uyarı, hava ve füze savunması ve lojistik alanlarında ortak tatbikatlar yaptığı Hava Müşterek Harp Merkezi'ne (AWC) ev sahipliği yapmaktadır. ABD, her yıl yaklaşık 600-800 BAE kuvvetini eğilmektedir.[158]

BAE, her türlü askeri teçhizatı ABD'den satın almıştır. BAE'de Amerikan kuvvetlerinin varlığı, şüphesiz İran'ın herhangi bir konvansiyonel askeri saldırı gerçekleştirmesini engellemektedir. ABD, 1979'daki İslam Devrimi'nin kendi müttefiki olan Şah rejimini devirmesinden bu yana İran'la düşmanlık içindedir. O dönemde İranlı öğrenciler Tahran'daki Amerikan büyükelçiliğini basmış ve onlarca diplomat ve çalışan 444 gün boyunca gözaltında tutulmuştur. ABD 1980'de İran'la diplomatik ilişkilerini kesmiş, İran'ın ABD'deki varlıklarına el koymuş, ticari ilişkilerini kesmiş ve çoğu malın İran'a ihracatını yasaklamıştır. 1984'te ABD, İran'ı "teröre sponsor olan devlet" olarak sınıflandırmıştır. 2002'de ABD Başkanı George

---

[157] Katzman Kenneth, "The United Arab Emirates (UAE)" Issues for U.S. policy – Congress, 2020, :https://crsreports.congress.gov/product/pdf/RS/RS21852/129 (Erişim: 03 Mayıs 2023).

[158] John M, "Newton, Major, USAF, US-UAE relations:" , A partnership threatened by **differences regarding. air command and staff college air university,** 2010, https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1020149.pdf (Erişim: 03 Mayıs 2023).

W. Bush, Irak, İran ve Kuzey Kore'ye "şer ekseni" nitelemesi yapmış ve İran'ı nükleer silah üretmek için gizli bir programa sahip olmakla suçlamıştır.[159]

ABD, nükleer programını geliştirmesinin ardından İran'a azami yaptırımlar uygulamıştır ve bu çalışmanın yazıldığı tarih itibariyle İran'a yönelik yaptırımlar halen uygulanmaktadır. 2020'nin başlarında ABD, İran Devrim Muhafızları tugaylarından Kudüs Gücü komutanı ve Dini Lider Humeyni'ye yakın bir siyasi ve askeri figürü olan Kasım Süleymani'yi bir İHA saldırısında öldürmüştür.[160] Bu gelişmeler, BAE'nin ABD ile olan ittifakının, BAE'nin ulusal güvenliğini sağlamasını büyük ölçüde garanti ettiğini göstermektedir.

BAE, ABD ile ittifakına ek olarak, üç ülke ile üç askeri anlaşma imzalamıştır. BAE, İngiltere, Fransa ve Avustralya ile 3 savunma anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmalar BAE'ye yüksek düzeyde güvenlik sağlayarak, Abu Dabi'yi Tahran ile doğrudan çatışmaktan uzak tutmuştur. Birinci anlaşma; Fransa ile 2009 yılında imzalanan bu anlaşmaya göre Fransa, BAE'de 500 askeri ile bir deniz üssü, bir eğitim kampı ve istihbarat toplama tesislerini içeren askeri tesislerini kurmuştur. Tesislerin açılışında, iki ülke arasında Fransız Dassault tarafından üretilen Rafale uçaklarının satın alınmasına ve nükleer enerjiye yönelik anlaşmalar imzalanmıştır.[161]İkinci anlaşma ise 2008 yılında BAE'nin Avustralya ile 500 askerinin konuşlandığı Al-Minhad Hava Üssü'nü kurmak için imzaladığı anlaşmadır. Avustralya hükümeti, 2014 yılında 200'ü özel kuvvetlerden, 400'ü hava kuvvetlerinden olmak üzere 600 askerden oluşan bir savunma gücünün üste konuşlandırılacağını duyurmuştur. Ayrıca üste, Avustralya'ya ait C-130 ve C-17 uçakları ile 'super hornetler', yakıt ikmal uçağı, erken uyarı uçağı ve kurtarma uçağı bulunmaktadır.[162] Üçüncü antlaşma; 1996'da BAE ve İngiltere arasında

---

[159] Iran warns it will 'destroy aggressors' after US troop announcement (2019) **BBC News.** https://www.bbc.com/news/world-middle-east-49781350 (Erişim: 14 Ocak 2023).

[160] Krizlerle Anılan isim: Kasım Süleymani (2023) Anasayfa. https://www.trthaber.com/haber/dunya/krizlerle-anilan-isim-kasim-suleymani-735353.html (Erişim: Mayıs 3, 2023).

[161] Drozdiak W, France and the UAE: A deepening partnership in **Uncertain Times, Brookings,** 2022, https://www.brookings.edu/articles/france-and-the-uae-a-deepening-partnership-in-uncertain-times/ (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[162] Greene A, Australia pushes close military ties with United Arab Emirates despite war crime concerns, **ABC News**. 2021. https://www.abc.net.au/news/2021-07-09/australia-military-ties-united-arab-emirates-war-crime-concerns/100279162 (Erişim: 04 Ağustos 2023).

imzalanmıştır. Bu anlaşma, Birleşik Krallık'ın NATO ülkeleri dışındaki en önemli savunma taahhütlerinden biri olarak kabul edilmektedir.[163]

1.4.1.2. Körfez İşbirliği Konseyi İttifakı

Körfez İşbirliği Konseyi'nin kuruluşu, 25-26 Mayıs 1981'de Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Bahreyn ve Umman liderlerinin BAE'nin başkenti Abu Dabi'de düzenlediği toplantıda ilan edilmiştir. KİK'in en önemli hedeflerinden biri İran İslam devrimiyle ve İran'daki iç durumun gelişmesiyle karşı mücadele etmektir. 1978'de Şah yönetiminin düşmesi ve Şubat 1979'da İran İslam Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ilan edilmesiyle beraber bölge büyük gelişmelere tanık olmuştur. Bu gelişmeler, İran'daki Şah rejiminin çöküşünden sonra bu konseyi kurmak için Körfez ülkeleri açısından önemli bir motivasyonu teşkil etmiştir. Ancak İran'daki bu dinamik dönüşüm, Şah rejimi korkularının yerini Şii nüfuzunun genişlemesine bırakmıştır. İran'ın Şii yayılmacılığı, Körfez ülkelerine yönelik bir tehdit oluşturmuş ve Kuveyt, Bahreyn ve Suudi Arabistan gibi ülkeler bu tehditten doğrudan etkilenmiştir.[164] Ayrıca, 1980 yılında başlayan İran-Irak savaşı, Körfez ülkeleri için güvenlik sorunlarına yol açmış, Körfez ülkelerinin konsey kurma eğilimlerini güçlendirmiştir. Kendilerini bölgenin iki ana gücü olan Irak ve İran arasında seçim yapmak durumunda bulan Körfez ülkeleri, savaşın yol açabileceği büyük tehlikeleri idrak etmiş, böyle bir çatışmanın sadece karşı karşıya gelen iki tarafa değil, tüm bölge ülkelerine zarar vereceğinin bilincine varmıştır.[165]

KİK'i askeri ve siyasi olarak başarısızlığa uğratan iki nokta bulunmaktadır. Askeri açıdan bakıldığında, Körfez İşbirliği Konseyi, Irak'ın Kuveyt'i işgal ettiği sırada, üyesi olan bir ülkeyi komşu bir ülkenin saldırısından koruyamamıştır. Siyasi açıdan bakıldığında ise KİK üyesi olan küçük ülkeler, dış politikalarında Suudi Arabistan'ın dış politikasına tabi kalmışlardır. Ancak 1994 yılından sonra başta Katar ve BAE olmak üzere bir dizi Körfez ülkesinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. İki

---

[163] United Kingdom, "United Arab Emirates joint communiqué" A partnership for the future (2021) **GOV.UK.:**https://www.gov.uk/government/news/united-kingdom-united-arab-emirates-joint-communique-a-partnership-for-the-future (Erişim: 04 Ağustos 2023).

[164] Syed Ibrahim ve Al-Desouki, "The Gulf Cooperation Council: An Analytical Legal Study in Light of the General Rules of International Organizations"***, (Cairo: Dar Al-Nahda Al-Arabiya, 2004),*** 2004, ss. 36-38.

[165] The General Secretariat of the Cooperation Council for "**the Arab States of the Gulf."** https://www.gcc-sg.org/ . (Erişim: 17-Jan-2023).

ülke Suudi Arabistan'dan bağımsız bir dış politika yürütmeye çalışarak özellikle İran'ın tutumuyla yüzleşme ilkesine sarılan Suudilerden ayrışmıştır. Katar'da Hamad Al Sani iktidara geldiğinde Suudi Arabistan'dan bağımsız bir dış politika benimsemiştir. Bu politika, Suudi Arabistan tarafından reddedilmiştir. Öyle ki, Suudi Arabistan Hamad Al Sani'ye karşı 1995, 1996 ve 2005 yıllarındaki darbe girişimlerini desteklemiş ancak hepsi de başarısızlıkla sonuçlanmıştır. O dönemde Katar-Suudi Arabistan ilişkileri bozulmuştur. Suudi Arabistan, Katar'ın politikasından derinden rahatsızlık duymuş, Katar Emiri'nin politikasını ve İran'la yakınlaşmasını reddetmiştir. Katar'ın İran'a yaklaşımı, iki büyük bölge ülkesi arasındaki ilişkilerde denge sağlamaya yöneliktir. Dolayısıyla Katar'ın İran'a yönelik politikası, Suudi Arabistan'ın İran'a yönelik politikasıyla aynı çizgide değildir.[166]

Umman Sultanlığı, tarihten bu yana İran ile Körfez ülkelerinin ilişkilerinden farklı ilişkiler tesis etmiştir. Tahran'la her zaman temas halinde olan Umman, çok kez İran ile Arap ülkeleri ve İngiltere ve ABD gibi Batılı güçler arasında arabuluculuk rolü üstlenmiştir. Irak-İran savaşında Maskat, çatışan iki taraf arasında ateşkes için gizli görüşmelere öncülük etmiş, 1987 yılında İran'ı boykot etme ve diplomatik ve ekonomik olarak tecrit uygulama çağrısını reddetmiştir. Ebu Musa, Büyük Tunb ve Küçük Tunb adalarına yönelik saldırılarda Irak topraklarının kullanılmasını kabul etmemiş ve bu savaşın sona ermesinin ardından İran ile Suudi Arabistan ve İran ile Birleşik Krallık arasındaki ilişkilerin yeniden kurulması için arabuluculuk yapmıştır. Umman, İngiltere ve Kanada gibi İran'ın herhangi bir diplomatik temsilciliğinin bulunmadığı bazı Batılı ülkelerde de İran'ın çıkarlarını temsil etmektedir.[167] İran ile Batı arasındaki nükleer anlaşmazlığın yaşandığı dönemde Umman, İran'ın nükleer dosya meselesini çözmek ve Körfez bölgesini savaş tehlikesinden kurtarmak için barışçıl bir çözüme ve tüm taraflar arasında doğrudan diyaloğa ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır. Umman Sultanlığı'nın Körfez İşbirliği Konseyi'nde yer alması İran'a karşı herhangi bir davranışı desteklediği anlamına gelmemektedir.[168] Kuveyt, İran'ın bölgedeki davranışını sınırlayan tüm projeleri desteklemiştir, İran-Irak savaşında Irak'ı mali olarak desteklemiştir, ancak küçük bir ülke olan Kuveyt, KİK ülkelerine

---

[166] Marwan Kabalan, "Actors Structures and Qatari Foreign Policy"***, Arab Center for Research & Policy Studies,*** 2019, .ss.61-81 https://www.jstor.org/stable/pdf/10.31430/almuntaqa.2.2.0061.pdf, (Erişim: 17-Jan-2023).
[167] The General Secretariat of the Cooperation Council for the "**Arab States of the Gulf".**
[168] Ibid.

askeri fark yaratabilecek bir askeri güce sahip değildir. KİK ülkelerinin İran'a karşı ortak bir dış politika benimsemediği aşikardır. Bu da konseyin askeri konumunu zayıflatmaktadır. Bununla birlikte, BAE'nin Körfez İşbirliği Konseyi'nde İran'a karşı neredeyse İsrail kadar sert bir tutum sergileyen Suudi Arabistan ile güçlü bir ittifakı olan bulunduğu da aşikardır.[169]

BAE'nin bölgedeki en önemli müttefiki Suudi Arabistan'dır. İki ülke arasındaki ilişkiler, bölgeyi istikrarsızlaştırma ve İran'ı güçlendirme tehdidine temel hazırladığı gerekçesiyle 2003 Irak savaşını reddetmesiyle güçlenmiştir.[170] 2011'de yaşanan Arap Baharı döneminde ise Suudi Arabistan ve BAE, Arap ülkelerindeki protestoların Körfez ülkelerine yansımaması için çaba göstermiştir. İki ülke, 2012 sonrasında bu olaylardan en çok Müslüman Kardeşler'in fayda sağladığı konusunda hemfikir olmuş ve örgütün iktidara gelmesinin önüne geçilmesi için çalışmıştır.[171]

Birleşik Arap Emirlikleri bir blok olarak Körfez İşbirliği Konseyi'ne güvenemez. Zira Suudi Arabistan hariç; Kuveyt, Katar, Umman Sultanlığı ve Bahreyn gibi küçük nüfusa sahip bir grup küçük ülkeden oluşmakta ve bu ülkelerin etkin bir askeri gücü bulunmamaktadır. Bu nedenle BAE, büyük bir bölge ülkesi olan Suudi Arabistan ile ittifakını genişletmeye çalışmıştır. Suudi askeri yetenekleri Tablo 2'de gösterildiği gibi etkileyici bir düzeydedir.

Aralık 2017'de BAE ve Suudi Arabistan, Körfez devletlerinin bir alt grubu olarak bir "Ortak İşbirliği Komitesi" kurulduğunu duyurmuştur. BAE ile Suudi Arabistan arasındaki ittifakın güçlenmesi, iki ülkenin 2003'te Irak savaşını bölgede istikrarı bozmakla tehdit ettiğine ve İran'ın Irak üzerindeki nüfuzunu genişletmesine izin verdiğine inanarak reddetmesiyle başladı. 2011 yılındaki Arap Baharı döneminde Suudi Arabistan ve BAE, Arap Baharı protestolarının Körfez ülkelerine sıçrama korkusuyla yayılmasını durdurmaya çalışmış ve 2012'den itibaren olaylardan en çok Müslüman Kardeşler'in yararlandığı açıkça görülmüştür. Bir dizi Arap ülkesinde iktidarı ele geçirmesinin engellenmesi gerektiği yönünde bir teveccüh

---

[169] Guido Steinberg, **Religion und staat in Saudi-arabien,** Die Wahhabitischen Gelehrten, 1902-1953, .ss. 77-97.

[170] Choucair Shafik, "Reading of the Positions of Arab Countries on Iran" News | Al Jazeera Net. **Al Jazeera,** 2003, https://www.aljazeera.net/news/2003/3/25/Reading-in-the-positions-of-the-Arab-states-of-Iraq (Erişim: 03 Mayıs 2023).

[171] Guido Steinberg, "Leading the Counter-Revolution Saudi Arabia and the Arab Spring", 2014, https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2014_RP07_sbg.pdf (Erişim: 03 Mayıs 2023).

oluşmuştur. İki ülke arasındaki ittifak, daha sonra Bahreyn güvenliğini korumak için "Körfez Yarımadası Kalkan Kuvvetleri" adı altında iki ülkenin Bahreyn'e yönelik askeri operasyonuyla bir kez daha derinleşmiştir. İki ülke, 2015 yılında Yemen'de Husilerle savaşmak için Arap koalisyonunu da kurmuştur.

Tablo 2: Suudi Arabistan'a askeri yetenekleri.[172]

Güç Göstergesi	Suudi Arabistan
Nüfus	Yabancılarla dahil 35 milyon
Ordu mensubu	225 bin
Hava kuvvetleri	897
Savaş uçağı sayısı	283
Hücum uçağı	81
Kargo uçağı	49
Helikopter	258
Tank	1273
Füze savunma platformu	187
Deniz kuvvetleri	57 birlik
Silah bütçesi	75 milyar dolar (ortalama)

Küçük bir ülke olarak BAE, yakınında ulusal güvenliğini koruma ihtiyacı doğuran bölgesel savaşların patlak vermesinden büyük korku duymaktadır. BAE, stratejik riskten korunma teorisini, İran'la herhangi bir askeri çatışmadan uzak tutan araçlardan biri olarak görebilir. BAE'nin Suudi Arabistan ile ittifakını güçlendirmesi, İran'ın geldiği ülkeyle çatışmayı önlemek için ülkelerle ittifaklar kurmayı amaçlayan stratejik koruma teorisini uygulamanın bir parçasıdır.

1.4.1.3. BAE-İsrail İlişkilerinin Normalleşmesi

Çalışmanın ilk bölümünde açıklandığı gibi, Kuik ve Tessman'ın tartışmalarına göre, riskten korunma stratejisinin en önemli hipotezlerinden biri askeri ittifakların kurulması, katı denge ile yumuşak denge arasındaki dolaylı

[172] **Global Firepower.**com is an annually updated, statistics-driven website that tracks defense-related information for 145 countries and exists as a completely independent resource. https://www.globalfirepower.com

dengeyi oluşturmaktır. Önceki bölümlerde BAE'nin Suudi Arabistan ile ittifakının yanı sıra ABD ve bazı Batılı ülkelerle nasıl ittifaklar kurduğu anlatılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde çok önemli bir nokta; BAE'nin İran'a yönelik stratejik riskten korunma kapsamında İsrail ile ilişkilerini normalleştirmesi ele alınacaktır. Bu bölüm, BAE-İsrail ilişkisine iki ülkenin ortak tehditleriyle bağlantılı bir güvenlik bakış açısıyla ışık tutmaktadır.

Başlangıçta, BAE ve İsrail'in ABD ile güçlü savunma ortaklıkları olan iki ülke olduğunu belirtmek gerekir. BAE, sert güç geliştirmede etkili olduğu kanıtlanmış İsrail'den daha çok ABD'ye dayanmaktadır. Ancak yine de BAE, askeri destek için ABD'ye bel bağlamasına rağmen, kendi askeri sanayileşme kapasitesini büyük ölçüde geliştirmiştir. Eylül 2020'de Beyaz Saray'da İbrahim Anlaşmaları olarak bilinen normalleşme anlaşmaları imzalanmış ve İsrail, Bahreyn ve Birleşik Arap Emirlikleri arasındaki ilişkiler resmiyet kazanmıştır. ABD'li yetkililere göre, iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesi iki önemli olayın ardından başlamıştır: Birincisi Arap Baharı olayları ve bazı Arap ülkelerindeki İran çoğulculuğu. İkincisi, İran ile Çin, Fransa, Almanya, Rusya, Birleşik Krallık ve ABD'den oluşan P5+1 grubu arasında 2015 yılında imzalanan ve hem BAE hem de İsrail'in karşı çıktığı Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nın (KOEP) imzalanmasının ardından, her ikisi de bu anlaşmanın temel güvenlik çıkarlarını garanti etmediğine inanmıştır.[173] Bu, iki ülkeyi hükümet yetkilileri arasındaki toplantıları yoğunlaştırmaya sevk etmişti.[174] 2015 yılında İsrail'in ABD Büyükelçisi Ron Dermer, BAE'nin ABD Büyükelçisi Yousef Al Otaiba'ya KOEP planının ayrıntıları hakkında bilgi vermiş ve onu İsrail'in yanında yer almaya ve anlaşmaya aktif olarak karşı çıkmaya ikna etmeye çalışmıştır.

İsrail-BAE ilişkileri şu anda eksiksiz olarak tanımlanabilir, çünkü BAE Ortadoğu bölgesinde İsrail'in doğrudan rakibi olarak görülmemektedir. İki ülke ABD ve genel olarak Batı ülkeleriyle ittifaklarına ve ortak güvenlik tehditlerine karşı koyma yaklaşımlarında büyük ölçüde hemfikirdir. İki ülke de 1979 İran devriminden bu yana İran'a daimi tehdit gözüyle baktığı için, güvenlik çıkarları birbirine

---

[173] Chuck Freilich, "The United States, Israel, and Iran: Defusing an "Existential"" Threat, Arms Control Today, 2008, https://www.armscontrol.org/act/2008-11/iran-nuclear-briefs/united-states-israel-iran-defusing-%E2%80%9Cexistential%E2%80%9D-threat.

[174] Alexander Cornwell, "UAE says missiles, drones used in deadly Houthi attack, some intercepted", **Reuters**, 20 January 2022, https://www.reuters.com/world/middle-east/uae-says-missiles-drones-used-attack-some-intercepted-2022-01-20.

bağlanmıştır. Özellikle de İran, coğrafi yakınlığı nedeniyle BAE için en büyük güvenlik sorunudur. Ayrıca, BAE, çok gelişmiş askeri teknolojiye sahip İsrail'in aksine İran'ın tehditlerine karşı koyma kabiliyetine sahip değildir.[175] BAE de İsrail de balistik füzelere ve düşük maliyetli insansız hava araçlarına sahip olan İran'dan ve bu ülkenin elektronik saldırı gerçekleştirme kabiliyetinden kaynaklanan benzer tehditlerle karşı karşıya kalmıştır. İki ülke de İran'ın nükleer silahlara sahip olmasını kendi varlıkları için bir tehdit olarak görmektedir.[176] Her iki ülke de İran'ın aşırılık yanlısı gruplar aracılığıyla Yemen, Irak, Suriye ve Lübnan'a yayılarak doğrudan kendi ulusal güvenliklerini hedef aldığını düşünmektedir.

Hem İsrail hem de BAE, son zamanlarda Basra Körfezi ve Kızıldeniz'de saldırılara maruz kalmıştır. Doğrudan İsraillilere ait olan veya İsraillilerle bağlantılı olan gemilerin bir insansız hava aracı saldırısıyla vurulduğu kanıtlandı. 2021'deki Lori ve Mercer gemileri ile Kasım 2022'deki Zircon gemileri, saldırıya uğrayan gemilerdendir. Norveç'e ait dört ticari gemi daha saldırıya uğramış ve İran, ABD'nin resmi açıklamalarına göre Mayıs 2019'da dünyanın en büyük yakıt ikmal merkezlerinden biri olan Fujairah limanını hedef almıştır. ABD, İran ajanlarının su hattı altındaki gemilere fiber mayınları döşediğini iddia etmiştir.

BAE, İran'a karşı dolaylı bir denge sağlamak için İsrail ile ilişkilerini yoluna koymaya çalışıyor. Çünkü İsrail, ileri askeri teknolojiye sahip ve ABD'nin çok yakın bir müttefiki konumundadır. Tüm bunların yanı sıra İran'dan BAE ve İsrail'e yönelik ortak bir tehdidin varlığı da iki ülleyi yakınlaştırmaktadır. Askeri işbirliği, BAE'nin İsrail ile olan ilişkisinden en önemli arzusu olabilir. Birleşik Arap Emirlikleri merkezli savunma şirketi EDGE Group, Kasım 2021'de denizaltı karşıtı savaş ve mayın tarama gerçekleştirmek için otonom olarak çalışabilen insansız gemiler (USVs) tasarlamak ve üretmek için İsrail ile ortak girişim başlatmıştır. BAE ayrıca İran insansız hava aracı teknolojisiyle mücadele etmek için gözetleme ve keşif alanındaki yeteneklerini geliştirmeye çalışmaktadır. İsrail savunma sanayisi, bu

---

[175] Jeffrey Goldberg, "UAE's Ambassador Endorses an American Strike on Iran", **The Atlantic,** 6 July 2010,https://www.theatlantic.com/international/archive/2010/07/uaes-ambassador-endorses-an-american-strike-on-iran-contd/59257.

[176] "Sharp Israel's Qualitative Military Edge and Possible U.S.," **Arms Sales to the United Arab Emirates,** 2020.

alanda büyük bir teknik deneyime sahiptir.[177] Mart 2021'de EDGE Group, BAE pazarı ve MENA bölgesi için özel olarak hazırlanmış bir C-UAS (İnsansız Uçaksavar Sistemi) geliştirmek için İsrail merkezli bir havacılık ve uzay şirketi olan IAI ile bir mutabakat anlaşması imzalamıştır. BAE, İsrail'den gelişmiş füze savunma sistemleri ve kısa menzilli hava savunma sistemleri ithal etme arzusundadır. Eylül 2022'de İsrail şirketi Rafael Advanced Defence Systems, hava sahasını saldırı uçaklarından, seyir füzelerinden ve insansız hava araçlarından korumak için SPYDER hava savunma sistemini (karadan havaya Python ve DERby) BAE'ye satmayı kabul etmiştir. BAE'nin daha fazla İsrail savunma ekipmanı alması muhtemeldir.[178]

BAE ayrıca yapay zeka (AI), makine öğrenimi ve bulut ağları gibi teknoloji endüstrisinde İsrail ile işbirliği yapmaktadır. Nisan 2021'de BAE ve İsrail, araştırma ve geliştirme için bir ortaklık kurmak üzere bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşma sonrasında İsrail devletine ait Rafael ile birlikte İsrail'de uluslararası bir ofis açan ilk BAE şirketi Group 42 olmuştur. İki şirket, ilk etapta İsrail ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde sonra da dünya genelinde satılmak üzere bankacılık, sağlık ve kamu güvenliği sektörlerine yönelik ürünler geliştirmek için yapay zeka teknolojilerinin ve "büyük verilerin" ticarileştirilmesinde işbirliği yapmaktadır. G42 ve Rafael arasındaki ortaklık, iki ülkenin çıkarlarını birbirine yakından bağladığı için hem stratejik hem de ekonomiktir. Hem teknoloji hem de savunma sanayisi alanlarına uyumludur. G42'nin BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Şeyh Tahnoun bin Zayed Al Nahyan tarafından yönetildiği göz önüne alındığında, bu ortaklık, İbrahim Anlaşmalarından bu yana iki hükümet arasındaki ilişkilerin yakınlığının da açık bir göstergesidir.

BAE, İsrail ile ilişkilerini normalleştirerek, İran'la geleneksel bir denge sağlamak yerine, ittifaklar kurmayı ve kendini koruyabilecek bir askeri güç oluşturmayı içeren stratejik riskten korunma teorisini uygulamaktadır. İsrail, İran'ı kendisi için bir güvenlik tehdidi olarak gördüğü için BAE'nin önemli bir müttefikidir. İsrail, başta hava savunma sistemleri olmak üzere BAE ile paylaşabilecek gelişmiş askeri sanayilere sahiptir. Sonuç olarak BAE, İran ile işbirliğine dayalı ilişkilerini azaltmadan; İsrail ile ilişkilerini normalleştirerek İran'a yönelik riskten korunma

[177] Israel Aerospace Industries, "EDGE Announces Strategic Deal with IAI to Develop Advanced Unmanned Surface Vessels", press release, 2021. https://www.iai.co.il/edge-strategic-deal-with-iai-unmanned-surface-vessels.
[178] İbid.

stratejisini güçlendirmiştir. BAE, İsrail'i Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde kendine müttefik edinerek ilişkilerinde normalleşmeyi de sağlamıştır.

1.4.2. İran İle Dostane İlişkiler Kurma

Stratejik riskten korunma teorisinin temel varsayımlarından biri, riskten korunan ülke (BAE) ile tehdit altındaki veya kendisinden korunulan ülke (İran) ile ortaklık stratejisinin uygulanmasıdır. BAE, İran'la angajman stratejisini üç araçla uygulamıştır: Birincisi ekonomik işbirliği, ikincisi ise diplomatik ilişkileri güçlendirmek.

1.4.2.1. BAE, İran'a Yaptırım Uygulamaması

Stratejik riskten korunma teorisi, çalışmanın ilk bölümünde açıklanmıştır. Bu teorinin en önemli ilkesi, riskten korunan ülkenin, kendisini koruduğu ülke ile işbirliği ve ilişkilerini sürdürmesini sağlamaktır. Bu bağlamda, BAE, Tahran ile ticaretini genişletmiştir. İran ile açık ticari ilişkilerin sürdürülerek; İran ile doğrudan ilişkilerinin genişletilmesi ve karşılıklı güven tesis edilmesi BAE için bir sigorta niteliğindedir.[179]

2005'ten bu yana, Avrupa Birliği ülkeleri, ABD ve dünyanın birçok ülkesi, İran'a nükleer programını geliştirmesi ve uzun menzilli füze cephaneliği inşa etmesi nedeniyle bir dizi ekonomik yaptırım uygulanmaktadır. Başta petrol ve gaz olmak üzere İran'dan mal ithalat ve ihracatının yasaklanmasını da içeren uluslararası yaptırımlar, İran ekonomisinde gerilemeye yol açmış ve İran riyalinin değerininin düşmesine neden olmuştur. Dünyanın birçok ülkesi İran'a uygulanan yaptırımlara bağlı kalmış ancak BAE bu yaptırımlara uymamıştır. İran'ın uluslararası pazara açılan tek kapısı olarak yaptırımları kendi lehine değerlendirilmiştir.[180]

İran, Çin'den sonra yüzde 18'lik oran ile BAE'nin en büyük ikinci ithalatçısı olarak sınıflandırılmaktadır. Ekonomik ilişkiler her iki ülke için de önemli finansal kazanımlar sağlamıştır. İran, ihtiyacı olan ithal malları Dubai limanları aracılığıyla uluslararası piyasadan tedarik ederken, BAE limanları İran'la yaptığı ticaretten büyük

---

[179] Ayman El-Dessouki ve Ola Rafik Mansour, "Small states and strategic hedging: The United Arab Emirates" policy towards Iran. Review of Economics and Political Science, ***Discover Journals,*** 2020, https://doi.org/10.1108/reps-09-2019-0124

[180] "Economic sanctions policy and implementation - united states department of state," U.S. Department of.State,21-Jan-2021.:https://www.state.gov/economic-sanctions-policy-and-implementation/ . (Erişim: 18 Ocak 2023)

fayda sağlamaktadır. İki ülke arasındaki ticaret alışverişi, İranlı iş adamlarının mallarını Dubai'ye göndermesi ve daha büyük gemilere yükletilerek küresel pazarlara ihraç edilmesi yoluyla gerçekleşmektedir. Böylece İran, karşısında yer alan Dubai kıyıları üzerinden yaptırımları delmeyi başarmıştır.[181]

İran Gümrük İdaresi'nin (IRICA) verilerine göre İran ile BAE arasındaki yıllık toplam petrol dışı ticaret hacmi 2021 yılında 16,83 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. İki ülke arasındaki ilişkiler zaman zaman gerilse de ekonomik ilişkiler etkilenmemiştir. İran'da yayınlanan Ayandeh-Negar dergisi de bunu doğrulamıştır. Dergide yayımlanan bir yazıda "İran ile BAE arasındaki ticaret siyasi gerilimlere rağmen hala yüksek" ifadelerine yer verilmiştir.[182]

BAE'deki İran topluluğu, ekonomik ilişkilerin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. BAE'deki İranlıların sayısı şu anda 500 bin civarındadır ve ülke nüfusunun yüzde 10'undan fazlasını oluşturmaktadır. Bu da Amerika Birleşik Devletleri'ndeki İran topluluğundan sonra ikinci büyük topluluk anlamına gelmektedir. BAE'de sermayesi 200 milyar doları aşan 8 bin İranlı şirket, iş adamı ve bazı İranlı kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynakların 300 milyar dolar değerinde olduğu tahmin edilmektedir.[183] BAE ile İran arasındaki ekonomik ilişkiler incelendiğinde; Abu Dabi yönetiminin İran'ın Dubai limanlarına bağımlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bundan ekonomik fayda elde eden BAE, İran'ı tahrik etmemek için uluslararası yaptırımlara bağlı kalmamıştır. Bu, BAE'nin riskten korunma politikalarının en belirgin özellikleri arasında yer almaktadır.[184]

1.4.2.2. BAE'nin İran İle İstikrarlı Diplomatik İlişkilerini Koruması

Stratejik riskten korunma teorisinin açıklamasında aktardığımız gibi, tehdit altındaki ülkeler (BAE) tehdit eden ülkelerle (İran) ortaklık stratejisini diplomatik ilişkiler yoluyla uygulamaktadır. Bu noktada BAE'nin Arap Körfezi bölgesinin

---

[181] Karim Sadjadpour, "The Battle of Dubai: The United Arab Emirates and the U.S.-Iran Cold War", 2011, :https://carnegieendowment.org/2011/07/27/battle-of-dubai-united-arab-emirates-and-u.s.-iran-cold-war-pub-45193 (Erişim: 03 Ağustos 2023).

[182] K, Sadjadpour.

[183] "Iran UAE to bolster a secured economic cooperation", En irna ,https://en.irna.ir/news/83606973/Iran-UAE-to-bolster-a-secured-economic-cooperation (Erişim: 18 Ocak 2023).

[184] Otium Nabil Ali, **Iran and the Promised Shiite Empire, 1st edition** (London, Al-Asr Center for Strategic and Future Studies, 2013) .ss. 35-40.

yaşadığı zorlu krizlerde İran ile diplomatik ilişkilerini nasıl sürdürdüğünü açıklamak gerekir.

İran ile diplomatik ilişkilerini farklı düzeylerde sürdüren BAE, İran-Irak savaşı başta olmak üzere en karmaşık dönemlerde dahi diplomatik ilişkilerini koparmamıştır. Eski İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad, 2006 yılında BAE'yi ziyaret etmiş ve İran devriminden sonra BAE'yi ziyaret eden ilk İran cumhurbaşkanı olmuştur. Aynı yıl, BAE yetkilileri, nükleer programını geliştirme konusundaki uygulamalarıyla ilgili İran'la herhangi bir askeri çatışmaya karşı olduklarını açıklamıştır. 2016'da Suudi Arabistan'ın Tahran'daki büyükelçiliğine saldırıldığında BAE ile İran arasındaki ilişkiler gerilemiştir. Ancak Suudi Arabistan, Bahreyn ve diğer birçok ülkenin Tahran'la diplomatik bağlarını kesmesine rağmen BAE, İran'daki diplomatik misyonunu sürdürmüştür.[185] BAE, pandeminin patlak verdiği 2020'de İran'a tıbbi yardım göndererek bir dizi acil tıbbi uçuş gerçekleştirmiştir.

1.4.2.3. İran-Irak Savaşı

Krizler, savaşlar ve istikrarsızlık dönemleri, büyük ülkelerin küçük ülkelerin iç ve dış politikalarına doğrudan veya dolaylı müdahale etme arayışını tetiklemektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlığını kazanan pek çok Orta Doğu ülkesi, BAE, Katar ve Kuveyt gibi Körfez ülkelerinin aksine yaşanan gelişmelerden geri kalarak siyasi istikrarsızlık ortamına girmiştir. Nitekim Orta Doğu ülkelerinde fikri, ekonomik ve dini saiklerden kaynaklanan birçok savaş ve çatışma yaşanmıştır. Bu faktörler arasında daha geniş topraklara hükmetme ve iktidarı ele geçirme arzusuyla yaşanan iç çatışmalar da dâhildir. BAE dış politikasının oluşumunu etkileyen en belirgin savaşlar ve çatışmalar arasında İran-Irak Savaşı yer almaktadır.

1980 yılında Irak ile İran arasında başlayan savaş 1988 yılında sona ermiştir. Savaş, sadece Irak ve İran'a değil, Ortadoğu ülkelerine de siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan zarar vermiştir. Irak ordusunda eski bir mareşal olan Abd Al-Halim Abu-Ghazala'ya göre, iki ülke arasında savaşın çıkmasının en belirgin nedenlerinden biri, İran'ın İran devriminin fikirlerini Arap ülkelerine ihraç etme çabası; ikincisi petrol zengini Basra Körfezi'ne bakan Şattülarap bölgesindeki sınırların çizilmesi

[185] "UAE recalls Iran envo downgrades diplomatic ties", **A France-Presse**, 2016, UAE Recalls Iran Envoy, Downgrades Diplomatic Ties . (Erişim: 18-Jan-2023).

konusundaki anlaşmazlık, üçüncüsü ise; iki ülke arasında zaman zaman cereyan eden askeri çatışmalardı. Sınırların çizilmesine ilişkin anlaşmazlık, eski dönemlere kadar uzanan en önemli konulardan biri olarak sınıflandırılmaktadır. Osmanlı dönemi boyunca, Osmanlı ile İran arasındaki anlaşmazlık, 1913'te imzalanan İstanbul Anlaşması'na kadar devam etmiştir. Bu anlaşma; İran egemenliğinin Şattülarap'ın doğusundaki bölgeler ve Mezopotamya'nın yanı başındaki bazı adalarla sınırlı kalmasını öngörmüştür. İki ülke, Irak'ın Şattülarap sınırını tanıması karşılığında, İran'ın kuzey Irak'taki Kürtlere verdiği desteği bırakmasını içeren Cezayir Anlaşması'nı imzalamıştır.[186]

Suudi Arabistan, Kuveyt ve Katar, savaş döneminde Irak'a askeri ve mali açıdan tüm Arap ülkelerini İran'ın yayılmacılığından korumak için destek vermiştir. Bunda, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in savaşın asıl amacının İran'ın devrim ihracatını durdurmak olduğunu açıklaması etkili olmuştur. Ancak Birleşik Arap Emirlikleri'nin konumu, diğer Körfez ülkelerinden farklıdır. BAE, savaş konusunda tarafsız bir pozisyon almış ve Irak'a önemli bir destek sağlamamıştır. BAE'nin savaşa ilişkin tutumunu ülkenin eski devlet başkanı Şeyh Zayed bin Sultan dile getirmiştir. Şeyh Zayed, "İran-Irak savaşı bölgeyi uçurumun kenarına sürükleyecek, Körfez bölgesindeki çatışmaları artıracaktır" ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca BAE, o dönemde İran ile ticari ilişkilerini de kesmemiştir.[187] BAE'nin diğer Körfez ülkeleri gibi Irak'ı desteklememe kararını İran'a karşı stratejik riskten korunma mantığıyla açıklamak mümkündür. Şayet BAE, Irak'ın yanında yer alma kararı alırsa bu İran'la ilişkilerinin çökmesine, dolayısıyla İran'la ticaretini kaybetmesine, iç güvenliğine yönelik bir tehdidin oluşmasına yol açacaktır. BAE'nin Irak'ı desteklemesi; o dönemde İran ile doğrudan bir çatışmaya girmesi anlamına geliyordu ki BAE de bundan uzak durmak istemektedir.[188]

---

[186] Ebu G. Abdul Halim. **"Irak-İran Savaşı "**- Noor Bookshop. 1994, ss. 25- 46.
[187] Fadel Al Nuaimi. Ve Abdul Karim**, (العلاقات الإماراتية - الإيرانية بعد 2003.)** 2012. y.y. ss. 48- 74.
[188] Ebu Gazle., 142.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAE'NİN RİSKTEN KORUNMA STRATEJİSİNDEN KAZANIMLARI

Bu bölüm, stratejik korunma teorisinin, korunan ülke ekonomisinin büyümesini ve askeri gücünü artırmasını kolaylaştırdığı; tehdit eden ve daha güçlü olan ülke ile karşı karşıya gelmemeye teşvik ettiği varsayımına dayanmaktadır. BAE, askeri gücünü artırma yoluna gitmiştir ancak İran ile doğrudan karşı karşıya gelmemiştir. Bu süreci yorumladığımızda karşımıza önemli bir sonuç çıkmaktadır ki o da teoriyi uygulayan devletin ekonomik ve askeri gücünü askeri denge düzeyine ulaşmayacak şekilde arttırmasıdır. Bu, BAE'nin askeri ve ekonomik gücünün, İran'la doğrudan herhangi bir çatışmaya girmeden istikrarlı bir şekilde büyümesi anlamına gelmektedir. Bu da BAE'ye Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki diğer Arap ülkelerinin dış politikasında geniş roller oynamasına izin vermektedir.

Bu bölümde, BAE'nin bölgesel dış politika davranışı ile içeride ve dışarıda elde ettiği kazanımlar tartışılacaktır. Burada; BAE'nin elde ettiği kazanımların küçük ülke düzeyini aştığı dikkat çekmektedir. BAE, petrol ve gaz kaynakları gibi büyük finansal kabiliyetlere sahiptir. Ancak bu kaynaklar, BAE'nin aktif bir dış politika uygulaması için yeterli değildir. Ancak BAE, bazı ülkelerde varlığını sürdürmeyi ve bölge ülkeleri ile bazı alanlarda rekabet ederek çıkarlarını gerçekleştirmeyi başarmıştır. BAE, bu kaynakları iç ve dış kazanımlar için kullanmayı başarmıştır. Elbette içerde göreli istikrarlı bir siyasi yapıya sahip olan BAE, bazı Arap ülkelerini derinden etkileyen siyasi boşluktan ve güvenlik ve ekonomi alanlarındaki istikrarsızlıktan da yararlanmıştır. Ancak 2010-2020 arasında Suudi Arabistan ile BAE'nin tutumu karşılaştırılırsa, BAE'nin daha aktif bir politika izlediğini ve birçok kazanım elde ettiğini görmek mümkündür.[189] Suudi Arabistan'ın İran'ı kendi ulusal güvenliği için bir tehdit olarak gördüğünü ve onunla geleneksel bir denge kurmaya çalıştığını belirtmek gerekmektedir. Bu da Suudi Arabistan hükümetinin İran ile dengeyi sağlamak için enerji kaynaklarını seferber etmesini gerektirmektedir. Sonuç

[189] Karam Shahrour, "The evolution of Emirati foreign policy (1971-2020): The unexpected rise of a small state with boundless ambitions"**, foreign-policy,** 2021, .https://www.sciencespo.fr/kuwait-program/wp-content/uploads/2021/02/Shahrour-Karam-The-evolution-of-Emirati-foreign-policy-1971-2020.pdf (Erişim: Mayıs 4, 2023).

olarak, BAE'nin ulusal güvenliğine yönelik en büyük tehdit olan İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulaması, BAE'nin elini rahatlatmış onu dış politikada daha güçlü hale getirmiştir.

2.1. BAE Dış Politikasını Oluşturan Temel Faktörler

Bu çalışma, BAE dış politikasının etkinliği üzerinde etkili bir araç olarak kullanılan stratejik riskten korunma teorisine odaklanmaktadır. Bunu kanıtlamak için, bu bölümde stratejik riskten korunma teorisinin BAE dış politikasının temel faktörlerini nasıl geliştirdiği ve desteklediği ele alınacaktır. BAE dış politika inşası aşağıdaki faktörlere dayanmaktadır: Birincisi ve en önemlisi, BAE'nin turizm ve emlak başta olmak üzere hizmet sektörüne olan bağlılığının yanı sıra, büyük petrol ve gaz rezervlerinden elde ettiği ekonomik güçtür. İkinci faktör, BAE'nin büyük ve bölgesel güçlerle kurduğu askeri ve siyasi ittifaklardır. Üçüncü faktör, BAE'nin insani yardım kullandığı yumuşak güç stratejisini benimsemesidir. Dördüncü faktör, askeri gücün büyümesidir.

Çalışmanın bu bölümünde, BAE dış politikasının ana faktörleri ile stratejik riskten korunma teorisinin uygulaması arasındaki ilişki ortaya konmaktadır. Bu hipotezin geçerliliğini kanıtlamak için, bölümün ikinci kısmında BAE'nin dış politika etkinliği ile bölgesel bir ülke olarak sınıflandırılan Suudi Arabistan'ın pratik bir karşılaştırması sunulmuştur.

2.1.1. Güçlü Ekonomi

Ekonomik güç; çeşitli enerji kaynakları, dış ticaret, yatırım vb. kaynaklarıyla ülkelerin davranışlarını değiştirmede etkili bir araç olarak kullanılmasına dayalı dış politika yapım sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Ülkelerin çıkarlarını karşılamada ve hedeflerini gerçekleştirme noktasında önemli bir unsurdur. Doksanlı yılların başında uluslararası ticaret hareketinin hız kazanmasına ek olarak, uluslararası toplumda bazen küçük ülkelerin etkisine eşdeğer etkiye sahip çok uluslu şirketlerin ortaya çıkmasıyla ekonomik güç, dış politika ve uluslararası ilişkilerde önemli hale gelmiştir. Uluslararası yatırımın yayılması, pazarların açılması ve Almanya ve Japonya gibi uluslararası toplum üzerinde etkisi olan ekonomik ülkelerin ortaya çıkmasıyla bu durum daha belirgin hale gelmiştir. Ekonomik güç, genellikle ekonomik yaptırımların uygulanması yoluyla çatışma yönetimi için bir

araç haline gelmiştir. Mali güç, belirli konularda desteğini kazanmak için ikinci bir ülkeye bir yardım biçimi olarak hibe ve kredi sağlayarak olumlu bir şekilde kullanılabilecek bir araçtır. Öte yandan, ülkenin ekonomik güce sahip olması, başta uluslararası yatırımlar ve dış ticaret olmak üzere ekonomik gücünü kaybetmesine ve yerel para biriminin değer kaybetmesine neden olacak her türlü çatışma ve çekişmeden uzak durma güdüsünü beraberinde getirmektedir. Diğer bir deyişle ekonomik araçlar ülkeler için en önemli dış politika araçlarından biri haline gelmişti.[190]

BAE, en önemlileri enerji kaynakları, hizmet sektörü, dış ticaret ve yeniden ihracat olan bir dizi sektöre dayanarak ekonomik bir güç oluşturmayı başarmıştır. BAE için ticaret, devletin önemli temellerinden biri olarak görülmektedir. Petrol ve gazın keşfinden önce Dubai ve limanları, Birleşik Krallık'ın Basra Körfezi kıyılarını kolonileştirmesi sırasında kullandığı önemli bir ticaret merkezi konumundaydı.

Çalışmanın birinci bölümünde, stratejik riskten korunma teorisinin uygulama koşulları ve ülkenin güçlü bir ekonomiye sahip olma gerekliliği ele alınmış ayrıca BAE'nin küçük bir ülke olarak güçlü ve çeşitlendirilmiş bir ekonomiye sahip olduğu delillendirilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde BAE'nin dış politika sektörünü etkileyen en önemli finansal güç kaynakları şu şekilde ele alınmıştır:

2.1.1.1. Enerji Kaynakları

Enerji kaynakları, sahip olduğu ülkeye ekonomik ve siyasi bir güç olarak bölgesel ve uluslararası ortamda aktif rol oynama yeteneği vermekte ve ülkeye diğer ülkelerin dış politikalarını etkileme olanağı sağlamaktadır. 2020'de yayınlanan Oil and Gas dergisinin tahminlerine göre BAE, 98 milyar varil olarak tahmin edilen dünyanın en büyük yedinci kanıtlanmış petrol rezervine sahip ve rezervlerine sahiptir. 2019'da Abu Dabi günde ortalama 3,5-4 milyon varil petrol üretmiş ve BAE dünyanın en büyük yedinci petrol üreticisi olmuştur. BAE, 2030 yılında ham petrol üretim kapasitesini günde 5,0 milyon varile çıkarmayı planlamaktadır. BAE, artan iç talebi karşılamaya ve ihracatı artırmak için önümüzdeki yıllarda doğal gaz üretimini yükseltmeyi planlamaktadır. EIA'nın tahminlerine göre BAE, 215 trilyon fit küp

[190] Manhal A. Al Manhal, https://www.almanhal.com (Erişim: 10 Ocak 2023).

(Tcf) ile dünyanın yedinci en büyük kanıtlanmış doğal gaz rezervine sahiptir.[191] Petrol ve gaz ticaretinin katkısı şu anda ülkenin toplam ihracatının yüzde 30'unu oluşturmaktadır. (Bu yüzde, dünya petrol fiyatlarındaki değişikliklerle dalgalanmaktadır.[192] BAE, petrol ticaretinden elde ettiği mali kaynakları, devletin dahili ve harici yapısında önemli bir araç olarak kullanmaktadır. Petrol gelirleri, dış politikanın oluşturulmasına, özellikle yumuşak güç stratejisinin uygulanmasına yatırılacak büyük mali kaynakların tahsis edilmesine ek olarak, devletin inşasına ve devletin askeri gücünün inşa edilmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.[193]

2.1.1.2. Dış Ticaret

Tarihsel olarak, İran'ın Basra Körfezi'ndeki daha küçük devletlerle olan ilişkisi ticaret merkezlidir ve Dubai, İran'ın Basra Körfezi'ndeki en önemli ticaret ortağı konumunda yer almıştır. BAE'de büyük miktarlarda petrol keşfedilmeden önce devlet, Dubai üzerinden dış ticarete dayanmakta idi ve Dubai'nin toplam ticaretinin en büyük bölümünü İran ile ticaretten oluşmaktaydı. Bunun en temel nedeni, Dubai ve Abu Dabi'de yaşayan ve ülke ekonomisinde önemli rol oynayan İranlı tüccarlardır. Ayrıca, BAE kurulmadan önce Dubai'de "İran Saderat Bankası", "İran Milli Bankası" ve "İran Kredi ve Kooperatif Bankası" isimleriyle 3 İran bankası bulunmakta idi. 1971'de BAE'nin kurulmasından sonra BAE, İran'ın üç BAE adası üzerindeki kontrolüne rağmen İran ile ekonomik ilişkilerini sürdürmüştür. 1974'te İran'ın BAE'ye ihracatı yaklaşık 1055 milyon doları bulurken, BAE'den ithalatı ise yaklaşık 884 milyon dolara ulaşmıştır. İran'da İslam devriminin kurulmasının ardından ABD, İran ile olan tüm ticari işlemlerinden çekilmiş ve o dönemde İran ticaret yollarını BAE üzerinden gerçekleştirmiştir. 1981'de İran, Batı Almanya'dan sonra BAE'nin ikinci ticaret ortağı olmuştur. İran-Irak savaşı ve uluslararası toplumun İran'a yaptırımlar uygulaması sırasında İran kurumlarının BAE'deki ticari faaliyetleri yoğunlaştırılmış, ticaretin hızı artmış, BAE'ye gelen İranlı göçmenlerin

---

[191] "United Arab EmiratesInformation Administration. independent statistics and analysis", **U.S. Energy Information Administration - EIA** -(2021) , https://www.eia.gov/international/analysis/country (Erişim: 10 Ocak 2023).

[192] "United Arab Emirates", **World Bank Open Data**،.https://data.worldbank.org/country/AE (Erişim: Mayıs 3, 2023).

[193] Musa Bahi, ve Rawianiyya Kamal, "Economic diversification as a strategic option for achieving sustainable development in oil-producing countries" ,The case of Arab oil-exporting countries. ***ASJP Journal.*** 2016, https://www.asjp.cerist.dz/en/article/5162 (Erişim: 10 Ocak 2023).

oranı artmış ve ülkedeki nüfuzu ilerleme kaydetmiştir.[194] BAE ekonomisi ve İran, Dubai'yi ticari arabulucu olarak benimsemiş, böylece İran, teknik, endüstriyel ve teknolojik malların çoğunu BAE aracılığıyla ithal etmeye başlamıştır. İran-Irak savaşı sırasında BAE, İran için liman rolünü oynamış ve Sharjah ile Dubai'deki BAE limanları İran'ın mülkiyetinde kalmıştır, mallar burada depolanıp İran'a nakledilmiştir. İran ile ticaretten büyük fayda sağlayan BAE'nin ticari ilişkilerinin genişlemesinin sebebi bu gördüğü ekonomik faydadır.[195]

İran-Irak savaşı sırasında BAE, İran'la ilişkilerini koparmamış, bilakis iki ülke arasındaki doğrudan ilişkiler genişlemiştir. BAE'nin İran danışmanı Rashid Abdullah'ın 1985'te Tahran'a yaptığı ziyaret, belki de bir BAE yetkilisinin savaş sırasında İran'a yaptığı en önemli ziyaret olarak tarihe geçmiştir. İran dini lideri Hamaney ve devlet başkanı da dahil olmak üzere İranlı yetkililerle bir araya gelmiştir. İranlı yetkililer, Raşid Abdullah'ı iki ülke arasındaki ilişkileri genişletmeye ve Arap Körfezi'nde güvenlik ve istikrarı tesis etmeye çağırmıştır. BAE, 1987'de Tunus'taki Arap Birliği zirvesinde İran'la Arap ilişkilerinin kesilmesine karşı çıkmış ve Körfez İşbirliği Konseyi ülkelerinin, dış güçlere yaptığı Basra Körfezi'ndeki gemiciliği koruma çağrısına muhalefet etmiştir.

Dış ticaret, BAE ekonomisinin en önemli sektörlerinden biri olarak sınıflandırılmaktadır. Tarihte de Dubai bir ticaret merkezi olarak ünlenmiştir. BAE dış ticaret hacmi her yıl artmaktadır. Ekonomi Bakanlığı'nın 2022 yılında yayınladığı son petrol dışı dış ticaret raporuna göre, Ticaret Bakanlığı'na göre dış ihracat hacmi rekor bir şekilde artarak 366 milyar dirheme yükselmiştir. Petrol dışı ihracatın BAE'nin toplam dış ticaretine katkısı yüzde 16,4 olarak gerçekleşmiştir. Buna ek olarak, ithalat ve yeniden ihracat, 2022'de 600 milyar dirhemi aşan yeniden ihracatın toplam değeri ile önemli bir büyüme kaydetmiştir.[196]

Dış ticaretin büyümesi birkaç faktöre dayanmaktadır: Yollar ve limanlar gibi altyapının varlığı, BAE'nin coğrafi konumu, bu ülkeyi uluslararası pazarların merkezi haline getirmektedir. Ülkenin yaşadığı istikrara ek olarak ve bir önceki

---

[194] Mustafa Pirmaradian, "He role of economic relations in the level of political commitment of the United Arab Emirates to Iran from 1980 to 1988", **AD historical researches,** 2017, http://jhr.ui.ac.ir/article_21789.html (Erişim: 13 Ocak 2023).

[195] İbid.

[196] التجارة الخارجية غير النفطية لدولة الإمارات تواصل تسجيل مستويات قياسية غير مسبوقة محققةً 2.233 تريليون درهم في 2022 لأول مرة في تاريخها (**Ministry of Economy UAE : https://t.ly/0Tgys (Erişim: 10 Ocak 2023).**

noktada tartışıldığı gibi, hizmet ve gayrimenkul sektörünün başarısı için BAE'nin İran'a yönelik stratejik korunma uygulamasının önemi, BAE'nin dış ticareti ve İran'daki yatırım için de geçerlidir. İran, BAE limanlarındaki ticareti gemilere el koyarak veya ticari limanlarda patlamalar yaparak, Fujairah limanı açıklarında gemilerden biri saldırıya maruz kalmıştır. Bu da limandaki çalışmaları durdurmuştur.[197] Bununla kalmamış, BAE'nin dış ticaret hacmi, güven kaybı ve piyasalarıyla ilişkilerde belirsizliğe yol açmıştır.

BAE'de sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanmasının yüksek düzeyde istikrar ve güvenlik gerektirdiği çok önemli bir noktaya dikkat çekmek gerekmektedir. Devletin herhangi bir baskıya veya kendisini tehdit edecek operasyonlara maruz kalmasının önüne geçmek; BAE'nin İran'la olası herhangi bir çatışmadan veya BAE'nin kamu güvenliğini bozabilecek herhangi bir operasyondan kaçınması için stratejik riskten korunma teorisini uygulaması önemi burada ortaya çıkmaktadır. Nihayetinde, BAE'nin dış politikasının temel sütunlarından biri olan ekonomik gücünün büyük bir kısmı, BAE'nin İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulamadaki etkinliğine bağlıdır.

2.1.1.3. Hizmet Sektörü (Turizm ve Gayrimenkul)

BAE, başta turizm olmak üzere hizmetler sektörünün gelişmesiyle ekonomisinin kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve gayri safi yurtiçi hasılayı artırmayı başarmıştır. BAE'deki turizm sektörü son on yılda tüm göstergelerde büyük bir sıçramaya tanık olmuştur. Oxford Economics tarafından hazırlanan bir rapora göre, seyahat ve turizm sektörünün BAE'ye toplam katkısı, GSYİH'nın %12,1'ini temsil eden 43,3 milyar doları buldu. Yıllık yüzde 4,9 artarak (72 milyar dolara yükselmiş) seyahat ve turizm sektörünün ise (7,1 milyar dolar) olarak kaydedilerek toplam yatırımların yüzde 7'sini temsil etmektedir. Önümüzdeki 10 yıl içinde yıllık yüzde 11 artarak 2027'de 20,3 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.[198]

---

[197] **Al Jazeera** (2019) تفجيرات الفجيرة.. أميركا تشارك بالتحقيقات وإيران تحذر من مخطط للحرب, أخبار سياسة | الجزيرة نت.. **(Erişim: 10 Ocak 2023).** **https://t.ly/JTkn :**

[198] "Travel and tourism The Official Portal of the UAE government", **Travel and tourism | The Official Portal of the UAE Government,** 2023, https://u.ae/en/information-and-services/visiting-and-exploring-the-uae/travel-and-tourism (Erişim: 05 Ağustos 2023).

Turizm sektörü, BAE ekonomisinin güçlenmesine ve çeşitlenmesine katkıda bulunmaktadır. BAE, dünya çapında bir dizi küresel rekabet gücü göstergesinde 2021'de turizm, seyahat ve otelcilik sektöründe dünyanın ilk 10 ülkesi arasında yer aldığı için en önemli uluslararası turizm destinasyonlarından biri olarak sınıflandırılmaktadır.[199] BAE, turizm sektörünün geliştirilmesinde aşağıdaki stratejileri temel almıştır: Expo 2020 gibi uluslararası sergilere ev sahipliği yapmak ve lüks pazarlar oluşturmak. Dubai, çok sayıda lüks pazar oluşturmayı başarmıştır. BAE, doğal turizm destinasyonlarının, özellikle de deniz turizminin gelişimine tanık olmuştur. Yabancı turistlerin yanı sıra, film ve dizi çekimleri için önemli bir turizm merkezi haline gelen ülkede, dünyanın en yüksek binası olan Burj Khalifa'nın inşası gibi modern yüksek binaların inşaatı da bu sektöre katkı sunmuştur.[200]

BAE ekonomisinde, turizm, petrol ve gaza ek olarak, inşaat ve emlak gayri safi yurtiçi hasılaya önemli bir katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda gayri safi milli hasılanın ana sektörleri arasındadır. Emlak ve inşaat sektörü BAE ekonomisinin yüzde 13'üne katkıda bulunmaktadır.[201] Hizmet ve gayrimenkul sektörünün başarısı, iç ve dış istikrarın sağlanmasına bağlıdır. BAEr'deki hizmet ve turizm sektörünün gelişimi, büyük ölçüde iç güvenlik ve istikrar sağlanmasıyla ilişkilendirilebilir. BAE'de istikrarın sağlanması, öncelikle istikrarsızlığa yol açan doğrudan veya dolaylı çatışmalardan kaçınılmasıyla mümkündür.

İkinci bölümde ele alındığı gibi İran, birçok BAE yetkilisine göre "düşman" olarak sınıflandırılan ve komşu ülkelerde istikrarsızlığı destekleyen bir ülkedir. Bu nedenle İran'a karşı korunma ve onunla yüzleşmekten kaçınma seçeneği BAE'de istikrarın sağlanması için önemli bir husustur ve hizmet sektörünü, özellikle turizm ve gayrimenkulü; BAE ekonomisine kayda değer bir katkı sağlayan önemli bir sektör haline getirmektedir. Çünkü bu ekonomik sektörlerin çalışmaları istikrara dayalıdır ve yüksek derecede güvenlik gerektirmektedir, elbette bu istikrarın tek faktör olduğu anlamına gelmemektedir, ancak kesinlikle ana faktördür. Eğer BAE'nin İran'a

---

[199] "Visiting and exploring the UAE", **the official portal of the UAE Government** https://u.ae/en/information-and-services/visiting-and-exploring-the-uae (Erişim: Mayıs 3, 2023).
[200] Home Ministry of Economy UAE. https://www.moec.gov.ae/en/home (Erişim: 10 Ocak 2023).
[201] The upward momentum in the national economy, the growth of the non-oil sector, the results of the Expo, and Report: The real estate sector in the UAE will witness rapid growth during the second half of 2022 (2022) Report: Emirates Today.:https://www.emaratalyoum.com/business/local/2022-07-17-1.1650640 (Erişim: 10 Ocak 2023).

yönelik stratejik korunma teorisini uygulamayı bıraktığını varsayarsak, bu da büyük bir ticaret alışverişinin olmaması anlamına gelmektedir. Aynı şekilde, üst düzey diplomatik ilişkiler tesis edilmeyecektir ve sonrasında, iki ülke tartışmalı bir konuda karşı karşıya geldiğinde, İran, BAE içinde ve deniz kıyılarında istikrarsız bir ortam yaratma eğilimine girecektir. İran'ın sahip olduğu gelişmiş insansız hava araçlarıyla Dubai ve Abu Dabi'deki önemli bölgeleri vurma seçeneği dahi gerçekleşebilir. BAE ile İran arasındaki yakın coğrafi konumun, BAE'nin tüm bölgelerini İran'ın İHA saldırılarına açık hale getirdiğini belirtmek önemlidir. Bu durumda da BAE turizm ve emlak piyasası için güvenli bir ülke olmaktan çıkacaktır.

2.1.2. Bölgesel Ve Uluslararası Ülkelerle Savunma Ve Siyasi İttifaklar Kurmak

Çalışmanın ikinci bölümünde de açıklandığı üzere BAE, aralarında ABD, Fransa, İngiltere ve Suudi Arabistan'ın da bulunduğu büyük ve bölgesel ülkelerle siyasi ve askeri ittifaklar kurmuştur. Bu ittifaklar BAE'ye dış politika etkinliği sağlamaktatır; zira dış tehditleri önlemekte, ülkeye bir tür iç istikrar sağlamakta ve İran karşısında bir tür denge unsuru oluşturmasına olanak tanımaktadır. İttifakların kurulması, stratejik riskten korunma teorisinin uygulanmasının önemli bir parçasıdır ve bu çalışmanın ikinci bölümünde BAE'nin uluslararası askeri ve siyasi ittifaklar kurması bölümünde açıklanmıştır.

Bu bölümde sadece BAE'nin Arap-İsrail çatışması çemberinden çıkmış olması nedeniyle İsrail ile ilişkilerinin normalleşmesi ile birlikte dış ilişkiler düzeyinde yaşanan önemli bir gelişme eklenmektedir.[202] Bölgesel ve uluslararası ülkelerle savunma ve askeri ittifaklar kurmak, riskten korunan ülke için stratejik korunmanın en önemli gerekliliklerinden biridir. Çünkü ittifaklar, korunan ülkeye (BAE) kendisinden korunan ülkeye (İran) karşı bir tür denge sağlamaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak uluslararası bölgesel ittifakların kurulması bölümünde "BAE, Birleşik Krallık, Fransa ve Avustralya ile askeri anlaşmaların yanı sıra ABD ve Suudi Arabistan ile askeri ve savunma ittifaklarını nasıl kurmuştur?" sorusu ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

---

[202] Author Joshua Krasna, "A tale of two Normalizations: Israeli normalization with the United Arab Emirates (UAE) – part I"**, Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies,** 2022, https://dayan.org/content/tale-two-normalizations-israeli-normalization-united-arab-emirates-uae-part-i (Erişim: 10 Ocak 2023).

2.1.3. Askeri Güç

Waltz'a göre, realist uluslararası ilişkiler teorisi, uluslararası sistemi rekabetçi olarak yorumlamaktadır. Rekabet, ülkeleri dış politikalarında askeri güç kullanmaya itebilecek, rakip ülkeler arasında çatışmaya yol açabilecek bir kavramdır. Mearsheimer'ın görüşüne göre, ülkeler sürekli olarak hayatta kalma endişesi taşımalıdır çünkü potansiyel rakipler onları her an ortadan kaldırmaya çalışabilir. "Devletler hem uluslararası siyasi ortamda hem de uluslararası ekonomik ortamda faaliyet gösterirler ve ikisinin çatıştığı durumlarda birincisi ikincisine hakim olur." Bu, ülkelerin, dış politikalarını desteklemek için silahlı zorlama yeteneklerini kullanmak için büyük ölçüde askeri stratejiye güvenecekleri anlamına gelmektedir. Bu nedenle askeri güç, dış politika yapımında önemli araçlardan biri olarak sınıflandırılmaktadır.[203] Askeri güç, karşı tarafa tavizler verdirmek ve kabul edilebilir çözüm koşullarının benimsenmesi veya başka bir tarafı müzakereye zorlamak için bir baskı aracı olarak kullanılabilir.[204] Gelişmiş askeri teknolojilere ve silah sistemlerine sahip olunması, ülkenin dış politikasını desteklemede niteliksel bir avantajdır. Askeri güç genellikle dış politikalarına veya hayatta kalmalarına doğrudan tehdit oluşturan devletlere karşı kullanılır. Askeri güce sahip olmak, devleti ve halkını iç tehditlerden korumak için de gereklidir.[205]

Çalışmanın ilk bölümünde BAE'nin askeri bir güce sahip olması gerektiğine dair stratejik korunma teorisini uygulama koşulları ilişkin bölümde ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde BAE ile İran arasında bir karşılaştırmaya yer verilmiştir. "Tablo-1: İran ile BAE arasındaki askeri yeteneklerin karşılaştırılması" Globalfirepower web sitesine göre BAE askeri kuvvetlerinin yeteneklerini göstermektedir.[206] BAE askeri yeteneklerini, özellikle hava kuvvetlerini büyük ölçüde geliştirmiştir. BAE dış politikasında Yemen ve Bahreyn'de doğrudan, Libya'da dolaylı olarak askeri güç kullanmıştır. BAE, ABD ile birlikte Suriye ve Afganistan'da teröre karşı birçok uluslararası askeri operasyona da katılmıştır.

---

[203] Stephen M. Walt **The Origin of Alliance. lthaca.** (1987) NY Cornell University. s. 43.
[204] Mearsheimer, John, **Rethinking America's Security Beyond cold war or new world order,** NY:W.W Norton, 1992, ss. 220-234.
[205] Waltz, **Theory of International Politics,** Reading, s. 45
[206] **Global Firepower.**com is an annually updated, statistics-driven website that tracks defense-related information for 145 countries and exists as a completely independent resource. https://www.globalfirepower.com

Çalışmanın ilk bölümünde gösterdiğimiz gibi, askeri güç oluşturmak, korunan devletin stratejik önleminin en önemli gerekliliklerinden biridir ve askeri güç oluşturmak, devletin stratejik riskten korunma teorisini uygulamasının koşullarından biridir. BAE, Katar gibi diğer küçük Körfez ülkelerinin aksine bir askeri güç inşa edebilmiştir. Dünya ülkelerinin askeri güç sıralamasına göre BAE, Katar'ın 15'ten fazla sıra önünde. Ayrıca Katar'ın askeri kuvvetleri; dünya ülkelerinin askeri güç sıralamasında BAE'nin askeri gücüne, özellikle hava, deniz ve füze kuvvetlerine kıyasla hala zayıftır.[207]

2.1.4. Yumuşak Güç Diplomasisinin Uygulanması

Teorisyen Joseph Nye, yumuşak gücü "Zorlama, askeri tehdit veya ekonomik baskı oluyla değil, başkalarının sizin istediğinizi istemesini sağlayarak çekme yeteneğidir" şeklinde tanımlamıştır.[208] Yumuşak gücün kullanımı, ülkelerin dış politika stratejilerinde geniş bir alana yayılmıştır ve birçok ülke, yumuşak gücü kullanarak hedef ve çıkarlarına ulaşmayı başarmıştır.[209] BAE, uluslararası kalkınma yardımı ve acil durum yardımı kullanarak dış politikasında geniş çapta bir yumuşak güç stratejisi uygulamıştır. BAE, yumuşak güç stratejisini, dış yardımın ülkenin dış politikasının önemli bir parçası olması gerektiğini her zaman vurgulayan BAE'nin kurucusu Şeyh Zayed bin Sultan Al Nahyan döneminden itibaren uygulamaya başlamış ve BAE'nin temellerini atmıştır.[210]

1971'de ülkenin kuruluşundan 2019'un sonuna kadar BAE, 80 milyar dolardan fazla dış yardım sağlamıştır. 2019'da BAE'nin dış yardımı toplam 8 milyar doları aşmıştır.[211] 2013'ten beri BAE, dünyanın en büyük dış yardım yapan bağışçısı haline gelmiştir. BAE, Uluslararası İnsani Şehiri (IHC) kurmuş ve dünyanın en

---

[207] "Qatar military size 1985-2023 MacroTrends". https://www.macrotrends.net/countries/QAT/qatar/military-army-size (Erişim: 13 Ocak 2023).
[208] Moawad Ali Jalal, "The Concept of Soft Power and Analysis of Foreign Policy"**, Alexandria, Center for Strategic Studies, Bibliotheca,** 2019, **Alexandrina**,.https://scholar.cu.edu.eg/?q=aligalalam%2Fpublications%2Fمفهوم-القوة-الناعمة-وتحليل-السياسة-الخارجية (Erişim: 10 Ocak 2023).
[209] Waltz, **Theory of International Politics,** Reading, s. 262-285.
[210] "Interview given by Sheikh Zayed to the New York Times", Full text transmitted by **Emirates News Agency, WAM,** 22 Ocak 1998
[211] Krzymowski Adam, "Role and Significance of the United Arab Emirates Foreign Aid for Its Soft Power Strategy and Sustainable Development Goals social sciences"**, International Affairs Department, Zayed University**, Abu Dhabi P.O. Box 144534, United 2022. Arab Emirates; :https://pdfs.semanticscholar.org/847e/99439f16eee2246cb5ba4ac53d12a2952371.pdf (Erişim: 10 Ocak 2023).

büyük insani yardım merkezi haline getirmiştir.[212] 2017 yılında, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı BAE'yi beşinci kez dünyanın en büyük resmi kalkınma yardımı bağışçısı olarak sıralamıştır. 2021 sıralamasına göre BAE, yumuşak güç açısından Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde birinci, dünyada ise 17. sırada yer almaktadır.

BAE, hibe alan ülkenin siyasi hedeflerine ve çıkarlarına ulaşmak için insani yardım veya hibe sağlamayı ve ülkenin konumunu güçlendirmeyi ve uluslararası düzeyde tanıtmayı amaçlamaktadır. BAE'nin yumuşak güç kullanmasının, ülkenin uluslararası toplum nezdindeki siyasi nüfuzunu güçlendirmeye katkı sağlayabileceği ve bu durumun BAE'nin dış politikasında etkili olmasını sağladığı sonucuna varmak mümkündür.[213]

BAE'yi uluslararası yardımlaşmanın önemli bir destekçisi olarak gören Avrupa Birliği ülkeleri ile siyasi ilişkilerinin güçlendirilmesine katkıda bulunan BAE, yoksul ülkelere sağladığı hibeler ile yumuşak güç kullanımı sayesinde uluslararası arenada birçok kazanım elde etmeyi başarmıştır.[214] BAE'nin stratejik riskten korunma teorisini uyguladığında, dış tehditleri azaltabildiği ve İran'la yüzleşmekten kaçınabildiği, dolayısıyla dış politikasını oluşturduğu temel faktörleri, yani ekonomiyi destekleyebildiği ve güçlendirme yeteneği bulunduğu ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak, BAE bu teorisinin uygulanması sayesinde askeri gücünü artırmış, bölgesel ve uluslararası askeri ve siyasi ittifaklara katılmıştır. BAE'nin İran'la stratejik korunmadan elde ettiği kazanımlar, BAE'nin başarısının temelini oluşturmuştur.

BAE'nin İran'a yakın coğrafi konumu, İran'ın BAE ve diğer Körfez ülkelerine yönelik tarihi tehditleri BAE'nin güvenliği üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Tarihsel olarak BAE, İran'dan büyük ekonomik kazanımlar elde etmiştir. Bundan, BAE'nin stratejik riskten korunma teorisi uygulamasının güvenlik tehditlerini azalttığı ve İran'la doğrudan karşı karşıya gelmekten kaçındığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda, teorinin gerekliliklerinden biri olan katılım ilkesini uygulayarak İran

---

[212] The website of the Humanitarian Aid City, which was established by the ruler of Dubai, Mohammed bin Rashid Al Maktoum, in the city of Dubai. The site shows the relief and urgent aid provided by the UAE to many countries of the world. https://www.ihc.ae/ar/

[213] Hellyer Peter, "the evolution of UAE foreign policy", **researchgate**. 2001 https://www.researchgate.net/publication/242563410_The_Evolution_of_UAE_Foreign_Policy (Erişim: 10 Ocak 2023).

[214] Krzymowski ،Adam, a. y.

ile olan ticari menfaatlerini ve ticaret mübadelesini korumuştur. Böylece BAE, İran'dan elde edebileceği maksimum kazanımları elde etmiş, İran'dan tüm tehditleri uzak tutmuş ve onunla köklü ticari ilişkilerini korumuştur. Büyük miktarlarda petrolün keşfinden önce BAE'deki kalkınma sürecinin başlamasında İran ile ticaretin büyük rol oynadığını belirtmek önemlidir.

2.2. BAE Dış Politikası (Riskten Korunan) ile Suudi Dış Politikası Arasında Karşılaştırma

Birinci bölümde ülkelerin stratejik korunma teorisini uygulama şartları ve üçüncü bölümün başında ise BAE dış politikasının temel faktörlerinin detayları incelenmiştir. Karşılaştırma amacıyla bu bölümde Suudi dış politikasının temel faktörleri kısaca ele alınmaktadır, çünkü araştırmamızın konusu bu değildir. Tartışma sadece 2010-2020 yılları arasındaki dönemde BAE dış politikası ile karşılaştırma amaçlıdır. Sonuca ulaşmak için; stratejik riskten korunma teorisinin BAE dış politikasının temel faktörleri ve dış faaliyetini güçlendirmeye nasıl katkıda bulunduğu ele alınacaktır.

Çalışmada, Suudi Arabistan'ın stratejik korunma teorisini İran'a uygulamadığına dikkat çekilmiştir. Birinci bölümde ele alınan ülke tasnifine göre Suudi Arabistan bir bölgesel ülkesidir ve İran'la denge arayışı içindedir. Aynı zamanda Suudi Arabistan, İran'la sürekli çatışma halinde olup İran'la önemli bir ekonomik ilişkisi bulunmamaktadır. İran'la doğrudan çatışmaya girdiği için stratejik korunma teorisini uygulamadığı görülmekte, bu da İran'a karşı katılım ilkesini uygulamadığı anlamına gelmektedir. Körfez ülkelerinin iç ve dış politikalarının inşasında birinci faktör olması nedeniyle BAE ve Suudi Arabistan'ın ekonomiye ve enerji kaynaklarına (petrol ve gaz) odaklandığına dikkat çekmek önemlidir.

2.2.1. Suudi Dış Politikasını Oluşturan Temel Faktörler

Suudi dış politikası üç temel kurala dayanmaktadır:

Birincisi, ülke ekonomisi petrole bağımlıdır. Suudi Arabistan'ın sahip olduğu 266 milyar varil olarak tahmin edilen devasa petrol rezervleri Suudi dış politikasının oluşturulmasında en etkili faktörlerden biridir. Uluslararası piyasaya günlük 6,5 milyon varil ihracat yapan Suudi Arabistan, dünyada ikinci, ihracatta ise dünya

birincisidir.[215] Petrol, Suudi Arabistan'a enerji piyasalarını ve küresel ekonomiyi etkileme kabiliyeti nedeniyle özel bir uluslararası ağırlık kazandırmış; aynı zamanda ülkeye çok büyük bir iç mali finansman kaynağı sağlamıştır.[216] Suudi ekonomisi hala yüzde 73 oranında petrol ve petrol ürünleri ithalatına bağımlıdır.[217] Suudi GSMH'sı yıl içinde 833 milyar dolara ulaşmıştır.[218] Suudi Arabistan, dünyanın en büyük 20 ekonomisini içeren Yirmiler Grubu (G20) ülkelerinden biridir. Petrol ve türevlerinin ticareti, Suudi ekonomisine hâlâ hakim durumdadır ve devlet hazinesine ilk ve en önemli katkıyı sağlamaktadır. Önümüzdeki yıllarda da böyle kalması beklenmektedir. Petrole bu şekilde bağımlı olmak ekonomik olarak sağlıklı değildir. Zira ülke ekonomisi petrol fiyatlarına endekslidir ve akademik alanda "rantiye ekonomisi" olarak adlandırılmaktadır.[219] Suudi Arabistan, petrole bağımlılık ikilemini çözmek için 2021 yılından bu yana, ülkenin ekonomik kaynaklarını çeşitlendirmeyi amaçlayan bir strateji benimseyen "2030 Vizyonu" kapsamındaki projeleri hayata geçirmek için çalışmaktadır ve Suudi Arabistan'ın bunu gerçekleştirmek için 3,2 trilyon dolardan fazlasına ihtiyacı vardır. Vizyonun hedefleri arasında yatırım çeken bir sanayi ekonomisine ulaşmak da yer almaktadır. Bu hedefler arasında en önemlileri şunlardır; İHA üretimi 4 fabrika, elektrikli araba üretimi için 2 fabrikanın yanı sıra birçok sanayi üretim tesisi kurmak. Suudi Arabistan'ı küresel tedarik zincirlerinin merkezi haline getirebilecek altyapının yanı sıra ileri teknoloji endüstrilerinde uzmanlaşmış 15 fabrikanın kurulması da bu hedefler arasındadır. Ayrıca Suudi Arabistan, ülkeyi hava ve deniz ana "lojistik merkezi" yapmak için 147 milyar dolarlık bir fon ayırmıştır. Bu bağlamda ülkeyi uluslararası bir ticaret ve ulaşım merkezi haline getirmek için yüksek hızlı bir demiryolu hattı, yeni bir havayolu ve genişletilmiş liman hizmetlerinin inşası yoluyla

---

[215] "Independent statistics and analysis to Saudi Arabia 2021 primary energy data in quadrillion Btu", **U.S. Energy Information Administration – EIA,** https://www.eia.gov/international/overview/country/SAU (Erişim: 10 Ocak 2023).

[216] Bahi Musa ve Rawianiyya Kamal, "Economic diversification as a strategic option for achieving sustainable development in oil-producing countries".

[217] "Independent statistics and analysis to Saudi Arabia 2021 primary energy data in quadrillion Btu", **U.S. Energy Information Administration EIA,** https://www.eia.gov/international/overview/country/SAU (Erişim: 10 Ocak 2023).

[218] "Gross Domestic Product" (present value in US dollars) - saudi arabia World Bank Open Data. https://data.albankaldawli.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=s a (Erişim: 11 Ocak 2023)

[219] Hasan Alshaghel,, "Holland Syndrome - Dutch disease", **Political Encyclopedia,** 2019, .:https://political-encyclopedia.org/dictionary/هولندا%20متلازمة (Erişim: 11 Ocak 2023).

Orta Doğu bölgesinin merkezi haline getirmek amaçlanmaktadır.[220] Suudi Arabistan ayrıca birçok turistik bölgeyi rehabilite ederek ülkedeki turizmi (inanç turizmi dışında) teşvik etmeye çalışmaktadır.[221] Suudi Arabistan ayrıca Riyad, Jazan, Ras al-Khair ve Cidde'de dört ekonomik şehir kurmaya başladığını duyurmuştur.[222] Suudi Arabistan'ın ekonomisini ve altyapısını geliştirmekte gecikmesinin İran'la devam eden çatışmadan kaynaklandığını varsayımıyla hareket edildiğinde; tarihsel olarak Suudi Arabistan'ın 1979'daki İran İslam Devrimi'nden bu yana İran'la siyasi, dini, güvenlik ve askeri bir çatışmaya girdiğini vurgulamak gerekmektedir. Birçok resmi Suudi yetkilinin ifadelerine göre Suudi Arabistan, İran ile her zaman bir çatışma halinde olmuştur. Veliaht Prens Muhammed bin Selman, 2017 yılında Suudi kanalına verdiği röportajlardan birinde "Suudi Arabistan, Mekke ve Medine şehirlerinin hakimiyeti elinde olduğu için İran'ın büyük hedeflerinden biridir." Aynı şekilde şu ifadeleri kullanmıştır: "İran, Suriye, Irak, Yemen ve Lübnan'daki Arap ülkelerinde genişlemekte ve genişleme politikasını sürdürerek bölgeyi istikrarsızlığa sürükleyecektir".[223] O dönemde Suudi Arabistan ile İran arasındaki çatışmanın yoğunluğu özellikle Yemen'de doruk noktasındadır. Aslında iki ülke ilişkilerinde sürekli bir sakinlik hali görülmemiştir. 1980-1988 yılları arasında Suudi Arabistan'ın İran'a karşı savaşında Irak'ı güçlü bir şekilde desteklemesi, Suudi Arabistan'ı savaşa ortak olmakla suçlayan İran hükümetini kızdırmıştır.[224] 1984'te Suudi Arabistan, Suudi hava sahasına giren iki İran uçağını düşürmüştür. 1987 yılında Mekke'de çıkan çatışmalarda 275'i İranlı olmak üzere 402 hacı Mekke'de hayatını kaybetmiş, Tahran'daki protestocular Suudi büyükelçiliğini işgal ederek Kuveyt büyükelçiliğini ateşe vermiştir. Tahran'da bir Suudi diplomat hayatını kaybetmiş, Kral Fahd ilişkileri kesmiştir. 1991 yılında ilişkiler yeniden başlamıştır.[225] 2016 yılında bir grup İranlı, Tahran'daki Suudi büyükelçiliğine saldırmış ve iki ülke arasındaki diplomatik

---

[220] Nereim Vivian, "Saudi Arabia plans $147 billion expansion for transport secto", **Bloomberg**.com, 2021.:https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-05/saudi-arabia-plans-147-billion-expansion-for-transport-sector#xj4y7vzkg (Erişim: 11 Ocak 2023).

[221] "Person Four new special economic zones to be established in Saudi Arabia", **Arab News.** (2023). https://www.arabnews.com/node/2286446/business-economy (Erişim: 11 Ocak 2023).

[222]) Visas tourism and entertainment in the Kingdom of Saudi Arabia. https://www.my.gov.sa/wps/portal/snp/aboutksa/tourism/?lang=en (Erişim: 11 Ocak 2023).

[223] An interview with Saudi Crown Prince Mohammed bin Salman on the official **Saudi news channel,** published in 2016, https://www.youtube.com/watch?v=uaP5PuV6ejU, last entry 10.06.2023

[224] "the Gulf States and the Iran-Iraq War", **researchgate**, https://www.researchgate.net/publication/304752686_The_Gulf_States_and_the_Iran-Iraq_War_Pattern_Shifts_and_Continuities (Erişim: 10 Ocak 2023).

[225] **Al Jazeera** (2015) تسلسل زمني للحوادث في مكة المكرمة, أخبار | الجزيرة نت **: https://t.ly/7Z-62**

ilişkiler kopmuştur.[226] İran, Suudi Arabistan'ı onlarca balistik füzeyle hedef alan Yemen'deki Husi grubunu desteklemiş ve Suudi Arabistan, en sonuncusu 2019'da olmak üzere petrol tesislerini hedef alan çok sayıda İHA saldırısına maruz kalmıştır.[227] Bu tehlikeli durum, Suudi Arabistan'ın ulusal güvenliğini tehlikeye atmaktadır. İran'ın Suudi Arabistan'ı sürekli olarak hedef alması, ülkeyi istikrarsız bir duruma sokmuş ve Suudi Arabistan'ın politikalarının çoğu, İran'ın genişlemesine karşı koymaya ve Suudi Arabistan'ı hedef almasını durdurmaya dayanmıştır. Buna ek olarak, Suudi Arabistan askeri gücünü büyük ölçüde artırmak için çalışmıştır. Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı'nın yaptığı açıklamaya göre, ülkesi 2021 yılında İran'la diyalog kurmuştur.[228] 2021'de bir Suudi kanalında yayınlanan programda, Veliaht Prens Muhammed bin Selman "İran komşu bir ülkedir. İran'la iyi bir ilişkimiz olmasını arzuluyoruz ve İran'ın zor durumda olmasını istemeyiz, müreffeh olmasını arzu ederiz. Çünkü İran'la çıkarlarımız var, bu nedenle bölge ülkelerinin büyümesi ve refaha erişmesi bölgedeki barış için gerekli. İran'la sorunumuz nükleer dosyada, balistik füzelere sahip olmasında ve onun Arap bölgesindeki bazı ülkelerde yasadışı milislere destek vermesinden kaynaklanmaktadır ve bu sorunları çözmek için uluslararası toplumdaki ortaklarımızla birlikte çalışıyoruz" ifadelerini kullanmıştır.[229] 2 Mart 2023'te Suudi Arabistan ve İran, Çin'in himayesinde ilişkileri normalleştirmek için bir anlaşma imzalamış ve anlaşmanın ardından Suudi Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan, "Anlaşma, iki yıllık diyalogdan sonra geldi ve ülkelerin birbirlerinin politikalarına ve iyi komşuluk ilişkilerine saygı gösterilmesi ve tüm bölgesel güvenlik sorunlarının ele alınması konusunda uzlaşı sağlandı" şeklinde konuşmuştur.[230] Suudi Veliaht Prensi'nin açıklamalarına göre, Suudi Arabistan'ın İran ile çatışması hipotezinin Suudi Arabistan'daki gelişme sürecinin önünde büyük bir engel olduğu ve İran'ın Suudi Arabistan ve bölgedeki iç istikrarı

---

[226] "Saudi Arabia Expands Anti-Iran Strategy Beyond Middle East", (2016). Reuters. at: https://www.reuters.com/article/oegtp-saudi-iran-dr2-idARAKCN0YR0FG (Erişim: 11 Ocak 2023).

[227] Koalisyon sözcüsü Turki el-Maliki, "Saudi Aramco saldırısı İran silahlarıyla Yemen dışından yapıld", **Anadolu Ajansı,** 2019.https://www.aa.com.tr/tr/dunya/koalisyon-sozcusu-turki-el-maliki-saudi-aramco-saldirisi-iran-silahlariyla-yemen-disindan-yapildi/1585345 (Erişim: 10 Ocak 2023)

[228] Statement by Saudi Foreign Minister Faisal bin Farhan on the official Saudi news channel, published in Mayıs 2023, https://www.youtube.com/watch?v=CmGDstKX35w , (Erişim: 11 Ocak 2023).

[229] An interview with Saudi Crown Prince Mohammed bin Salman on the official Saudi news channel, published in 2021, https://www.youtube.com/watch?v=xfIgxo81gPE ,(Erişim: 11 Ocak 2023)

[230] Statement by Saudi Foreign Minister Faisal bin Farhan on the official Saudi news channel, published in Mayıs 2023, the following link https://ww.youtube.com/watch?v=uaP5PuV6ejU , (Erişim: 11 Ocak 2023)

istikrarsızlaştırdığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Suudi Arabistan'ın Mart 2023'te İran ile imzaladığı son anlaşmanın, kalkınma sürecini tamamlamak için gerekli güvenlik koşullarını oluşturmasına izin verdiği açıktır.

Suudi Arabistan'ı, İran'la stratejik bir koruma uygulayan ve 40 yılı aşkın bir süredir gerekli istikrarı sağlayabilen, onunla herhangi bir doğrudan çatışmadan kaçınan ve böylece iç güvenliğini koruyan BAE ile karşılaştırıldığında, bu stratejinin BAE'ye yüksek bir güç kattığı görülmektedir. Öyle ki BAE'nin istikrar ve güvenlik seviyesi artmış; turizm, hizmet, emlak ve dış ticaret sektörlerinin katkısıyla ekonomisini geliştirmesine izin vermiştir. BAE ve Suudi ekonomileri arasındaki gelişmişlik düzeylerini sağlık verimliliği açısından karşılaştırdığımızda, riskten korunma teorisinin ülkeleri içeriden inşa etme ve geliştirmedeki önemini ortaya koymaktadır. Diğer bir deyişle, devlet ekonomisinin "rantiye" ekonomisinden kaçındırarak çeşitlendirilmiş gelire dayalı bir ekonomiye dönüştürmede rolü büyüktür.

İkincisi, birinci bölümde ele alınan askeri güç kıstasına göre, Suudi Arabistan bölgesel bir ülkedir. Suudi Arabistan, İran'la çatışma durumunda olduğu için, teknolojik olarak gelişmiş silahlara dayanan güçlü bir ordu kurarak askeri bir denge sağlamaya çalışmıştır.[231] Suudi silahlı kuvvetleri, Orta Doğu'daki en eğitimli ve modern kuvvetler arasındadır. Küresel Silah Ticareti Raporu'na göre (SIPRI, 2018)[232] 2018'de Suudi Arabistan, 58 milyar doları bulan savunma harcamaları açısından dünyada ikinci sırada yer almış ve yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'ni aşamamıştır. Tablo-3, Suudi ordusunun büyüklüğünü ve gücünü göstermektedir. Suudi Arabistan'ın, İran ile askeri bir denge sağlamaya çalışması İran ile arasında bir tür gerilim ve istikrarsızlığa neden olabilir. Ülkelerin stratejik riskten korunma teorisini uygulama koşulları ile ilgili çalışmanın ilk bölümünde aktarıldığı gibi, BAE'nin İran'la askeri bir denge sağlamaya çalışmaması; BAE'nin İran ile gerilim

---

[231] Mabo Wastnidge, "Saudi Arabia and Iran: Resilient Rivalries and Pragmatic Possibilities SEPED", **Saudi Arabia, Iran and de-escalation in the gulf - researchgate**. https://www.researchgate.net/profile/Cinzia-Bianco/publication/342510750_KSA-Iran_rivalry_an_analysis_of_the_Saudi_strategic_calculus/links/5ef877a5458515505078bfe8/KSA-Iran-rivalry-an-analysis-of-the-Saudi-strategic-calculus.pdf (Erişim: 10 Ocak 2023).

[232] "Military spending and arms imports by Iran, Saudi Arabia, Qatar", **SIPRI**. https://sipri.org/sites/default/files/2019-05/fs_1905_gulf_milex_and_arms_transfers.pdf (Erişim: 10 Ocak 2023).

ortamı yaratmaktan uzak durarak ve denge arayışına işaret eden bir davranış izlemeden askeri gücünü artırmaya çalıştığı görülmüştür.

Üçüncüsü, tüm dünyadaki Müslümanların mukaddes mekanı olan "Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere"nin bu topraklarda yer alması, Suudi Arabistan yönetimine İslam dünyasının lideri rolünü oynaması için kalıcı bir motivasyon sağlamıştır.[233]

Dördüncüsü, uluslararası ittifaklar kurmak: Suudi Arabistan, İran'a karşı askeri denge stratejisinin bir parçası olarak uluslararası ittifaklar kurmaya çalışmıştır.[234] Diğer Körfez ülkeleri gibi Suudi Arabistan da ABD ile bir askeri ve güvenlik ittifakı anlaşması imzalamıştır. Suudi topraklarında Amerikan askeri üsleri bulunmaktadır. ABD aynı zamanda Suudi Arabistan'ın temel silah ihracatçısıdır.[235]

Çalışmanın bu bölümünde, devletin kaynaklarını dış politikada iyi bir şekilde kullanma açısından mercek altına alındığında BAE'nin daha iyi bir performans sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni BAE'nin stratejik riskten korunma teorisini uygulaması ve İran'la dolaylı ya da doğrudan çatışmadan kaçınmasıdır. Nitekim Suudi Arabistan, uzun yıllar İran ile bir çatışmanın içinde yer almıştır. Bu da Suudi Arabistan'ın kalkınmasını etkilemiştir.

BAE, İran'a karşı stratejik korunma teorisini uygulamayı başarmış ve geçtiğimiz on yıllar boyunca, İran'la arasındaki siyasi, ideolojik ve güvenlik farklılıklarına rağmen, ekonomik ilişkileri sürdürürken güvenlik tehditlerini azaltmayı ve herhangi bir çatışmadan kaçınma ilkesini gerçekleştirmiştir. BAE'nin stratejik korunma teorisini uygulamasının başarısı, Suudi Arabistan'ın İran'a yönelik dış politikasıyla karşılaştırılarak görülebilir. Suudi Arabistan ve BAE, İran'a yönelik aynı yönelime sahiptir, ancak Suudi Arabistan çatışmaya girmiş ve İran'dan birçok askeri ve güvenlik tehdidine maruz kalmıştır. Ancak BAE, İran ile anlaşmazlığına rağmen, İran ile çatışmanın yoğunluğunu azaltabilmiştir. İran'dan ekonomik olarak büyük ölçüde yararlanmıştır.

---

[233] Kamel Alpoaouh, "Religious and political authority in the kingdom of saudi arabia: challenges and prospects", **MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi,** 2017, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/577854 (Erişim: 10 Ocak 2023).

[234] Nun ،André Figueiredo**, Saudi arabia: strategic environment and nuclear security**. t.y. y.y. ss.512-518.

[235] Military spending and arms imports by Iran, Saudi Arabia, Qatar . **SIPRI**.

2.3. BAE ve Suudi Arabistan'ın Dış Politikalarının Etkinliğinin Karşılaştırılması

Suudi dış politikasının temel faktörlerinin ardından bu bölümde BAE dış politikasının etkinliği ile Suudi dış politikasının etkinliği karşılaştırılacaktır. Karşılaştırma, çevrelerinde siyasi veya güvenlik boşluğu oluşan ülkeler bağlamında yapılacaktır. Bu ülkeler, Sudan, Libya ve Somali'dir

BAE'nin 2011-2020 dönemindeki politikası, özellikle komşu ülkelerle ilişkilerinde büyük bir hareketliliğe tanık olmuştur. Nitekim, BAE bazı ülkelere müdahalede bulunmuştur. Bu müdahaleler; siyasi, mali destek ve askeri destek olmak üzere çeşitli biçimlerde gerçekleştirmiştir. BAE dış politikasının ulaşmak istediği hedefleri ve çıkarları bulunmaktadır. Bazı Arap ülkelerinde siyasal İslam'a karşı savaş açmış, bazı ülkelerde ise jeostratejik hedeflere ulaşmaya çalışmıştır. Bu çalışmada, öncelikle BAE dış politikasının hedeflerine odaklanmak yerine, BAE dış politika tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Buradan hareketle çalışmanın bu bölümünde BAE dış politikasının aşağıdaki ülkelere yönelik tutumu incelenmiştir.[236]

Çalışmanın bu bölümünde şu soru irdelenmektedir: BAE, İran'la kalıcı bir çatışma içinde olsaydı, Libya'nın doğusunda Halife Hafter'i destekleyebilir miydi veya Babülmendep Boğazı'nın kontrolü için savaşabilir miydi? Buna dayanarak, BAE'nin çeşitli ülkelerde oynadığı rolleri aşağıdaki bölümlerde açıklanacaktır. BAE'nin oynadığı rolün İran'la herhangi bir askeri veya güvenlik çatışmasından uzak durma yeteneğinden kaynaklanması kuvvetle muhtemeldir. Kendisine birçok mali ve askeri kaynak sağlayan bu kazanımlar, BAE'ye fırsat verildiğinde dış politikasında çok aktif olması için geniş alan sağlamıştır.

2.3.1. Libya

Çalışmanın bu bölümünde BAE'nin Libya'daki çatışmanın taraflarından birini askeri olarak desteklemedeki rol vurgulanacaktır. BAE'yi bölgesel ve uluslararası ülkelerin bulunduğu bir çatışmaya sokmak kolay bir mesele olmamasına rağmen, Libya'da uluslararası taraflar arasında çatışmaya girmiştir. BAE'nin benimsediği bu

[236] Karam Shahrour, "The evolution of Emirati foreign policy (1971-2020): The unexpected rise of a small state with boundless ambitions", **Sciences Po**, 2020, https://www.sciencespo.fr/kuwait-program/wp-content/uploads/2021/02/Shahrour-Karam-The-evolution-of-Emirati-foreign-policy-1971-2020.pdf (Erişim: Mayıs 4, 2023).

politika ve askeri gücü ona müttefiklerine askeri destek verme gücünü sunmuştur. Bu bölümün amacı Libya'nın içeride ve dışarıdaki çatışmasını ya da farklı tarafların kazanımlarını tartışmak değildir. 2014 yılı, BAE'nin Libya politikasında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Öyle ki, BAE Zintan grubu dışında yeni bir ortak arayışına girmiş ve BAE sunduğu mali destek ve silah tedariki açısından Halife Hafter'in en önemli müttefiki haline gelmiştir. Halife Hafter, Kaddafi'nin eski subaylarından biridir ve 1980'lerin sonunda Kaddafi'den ayrılmıştır. Şubat 2014'te yeniden ortaya çıkan Hafter, bu tarihlerde askeri bir güç oluşturmaya başlamıştır. Doğu Libyalı aşiret gruplarını ve Kaddafi rejiminin eski birimlerini Libya Ulusal Ordusu'na entegre eden Hafter, güçlerini "İslamcılara karşı mücadele" şiarı etrafında toplamış ve kendisini Libya'nın yeni güçlü adamı olarak tanıtmıştır. Mayıs 2014'te, "Onur Operasyonu" adlı bir saldırı başlattı.[237] Bu saldırı, Hafter'in muhaliflerini, Libya devrimini savunma amacında olan "Fecr" koalisyonunu kurmaya sevk etmiştir. Haziran 2016'da BAE, ülkenin doğusunda Hafter kontrolündeki topraklarda hava üssü kurarak Libya Ulusal Ordusu'nun havadan ilerlemesine destek vermiştit.[238] BAE özel kuvvetleri de Hafter safındaki çatışmalara müdahale etmiştir.[239]

BAE'nin Libya çatışmasının taraflarından hiçbirine silah tedarik etmemek için Güvenlik Konseyi tarafından uygulanan silah ambargosunu ihlal ettiğini vurgulayan Birleşmiş Milletler raporuna göre, BAE'nin Hafter'i çeşitli askeri teçhizatla desteklediği ortaya çıkmıştır. Bu teçhizatlar arasında; zırhlı personel taşıyıcıları, saldırı helikopterleri, uçaksavar füzeleri bulunmaktadır. BAE, kuzeydoğudaki Marj şehri yakınlarında yer alan Al-Khadim Hava Üssü'nde askeri tesisler inşa etmiştir. Üste, F-16 ve Rafale gibi gelişmiş uçakları karşılayabilecek kapasitededir.[240] Üs ayrıca Çin yapımı Wing Loong insansız uçaklarını konuşlandırmak için de kullanılmıştır. Bu uçaklar, Hafter'in Bingazi ve Derna şehirlerindeki askeri başarılarında ve Libya'nın doğusundaki Petrol Hilali'nin kontrolünü sürdürme çabalarında rol oynamıştır. Bu uçakların, Hafter'in Trablus askeri operasyonuna

---

[237] Jean Marc Rickli, "The Political Rationale and Impli-cations of the United Arab Emirates' Military Involvement in Libya", in Political Rationale and International Consequences of the War in Libya, ed. Dag Henriksen and Ann Karin Larssen, 2016.

[238] "UN Team: UAE Is Developing Its Air Base in Eastern Libya", **Middle East Monitor,** 2 March 2018, http://bit.ly/38jqrZl (Erişim20 January 2020).

[239] Kirkpatrick, and Schmitt, a. y.

[240] Lacher W, "Fault lines of the revolution, Stiftung Wissenschaft und Politik" **(SWP)** 2013, .https://www.swp-berlin.org/en/publication/libya-fault-lines-of-the-revolution/ (Erişim: 05 Ağustos 2023).

başlamasının ardından BAE ile doğu Libya arasında silah taşımış olması ihtimaller dahilindedir. Wall Street Journal, BAE'nin BM silah ambargosunu ihlal ederek Hafter'e silah sevkiyatını artırdığını ve en fazla sevkiyatın 2017'de yapıldığını böylece Hafter'in Libya'daki birçok şehri ele geçirmesini kolaylaştırdığını duyurmuştur.[241] BAE'nin Hafter'e verdiği askeri destek 2019-2020 yıllarında zirveye ulaşmış ve BAE, Hafter'in başkent Trablus'a düzenlediği saldırı sırasında yüzlerce insansız hava aracı saldırısı gerçekleştirmiştir. BAE ayrıca Hafter ile birlikte savaşan Sudanlı paralı askerleri de finanse etmiştir. Tüm bu desteklere rağmen Hafter'e bağlı güçler, 2020-2021 arasında üst üste yenilgiler yaşamış ve Libya'nın başkenti Trablus'un sınırlarına kadar uzanan geniş bir alanı kontrol altına aldıktan sonra, toprakların kontrolünde önemli bir düşüş yaşamıştır. Trablus'taki meşru hükümete bağlı güçler Türkiye'den askeri destek almış ve ülkenin kuzeybatı bölgesinin tamamının yeniden kontrol altına almayı başarmıştır. Pandeminin patlak vermesi ile dönemin ABD Başkanı Trump'ın görevden çekilmesiyle askeri operasyonların sonu eş zamanlı gerçekleşmiştir.[242]

Birleşmiş Milletler raporuna göre BAE, Libya ihtilafında savaşan Sudanlı silahlı gruplarla Halife Hafter'in yanında vekaleten temaslar kurmuştur. Rapora göre Darfurlu liderler, Libya'nın Bingazi kentinde BAE subaylarıyla düzenli toplantılar yapmıştır. Bu toplantılarda, BAE'nin Libya'daki grupların lojistik ve finansal ihtiyaçlarını nasıl destekleyebileceği tartışılmıştır. Rapor, Abu Dabi'nin Halife Hafter'in ordusuyla birlikte savaşmak amacıyla üst düzey liderlerle nasıl yakın ilişkiler geliştirmeye çalıştığını ayrıntılarıyla ortaya çıkarmıştır. ABD Savunma Bakanlığı'nın Afrika'daki Terörle Mücadele Operasyonları Genel Müfettişi tarafından 2019 yılında yayınlanan bir başka raporunda ise BAE, Rus paralı asker grubu Wagner'in Libya'daki faaliyetlerini finanse etmiş olabileceği ifade edilmiştir.[243] Kasım 2020'de İnsan Hakları İzleme Örgütü, "Black Shield Security Services" adlı bir BAE güvenlik şirketinin BAE'de güvenlik görevlisi olarak çalışma bahanesiyle 390'dan fazla Sudanlıyı işe aldığını ve ardından onları petrol zengini doğu Libya'daki Hafter tarafından kontrol edilen Ras Lanuf'a transfer ettiğini

---

[241] İbid.
[242] "The Conflict in Libya Is Getting Even Messier as U.N.", Report Alleges UAE Has Established Contact With Sudanese Armed Groups https://foreignpolicy.com/2021/02/04/libya-conflict-un-report-uae-haftar/ (Erişim: Mayıs 4, 2023).
[243] İbid

bildirmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan rapora göre BAE'nin Libya savaşında önemli bir rolü olduğu ve müttefiki Halife Hafter'i mali ve askeri olarak finanse ettiği görülmüştür. Bir başka deyişle, BAE riskten korunma stratejisinin uygulanması yoluyla İran'la yüzleşmekten kaçınarak istikrarını olabildiğince korumaya çalışmıştır.[244]

BAE'nin Libya politikası Suudi Arabistan'ın Libya politikası ile karşılaştırılınca Riyad'ın daha sakin ve hareketsiz bir tutum izlediği görülecektir. Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan bir başka raporda, Suudi Arabistan'ın Hafter'e veya Libya'daki çatışmanın herhangi bir tarafına askeri bir destek sağladığından bahsedilmemiştir. Suudi Arabistan'ın Libya'daki rolü BAE'ninkine kıyasla çok daha sınırlıdır, ancak "Al Monitor" sitesinin bir raporuna göre Suudi Arabistan, 2019'da Halife Hafter güçlerine on milyonlarca dolarlık mali yardımda bulunmuştur.[245]

BAE'nin Libya politikasının Suudi Arabistan'ın politikasıyla karşılaştırılması mümkün değildir. Zira BAE Halife Hafter'e askeri ve mali destek sağlarken Suudi desteği milyon dolarlarla sınırlı kalmıştır. İki devletin politikasının farklı olmasının, BAE'nin kendi ulusal güvenliğine en büyük tehdit olan İran'a yönelik riskten korunma stratejisini benimsemesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bu da BAE'yi dış politikasında daha özgür kılarak, İran'la karşı karşıya gelme pahasına dışarıya yönelik tutumlarını daha fazla finanse edebilir hale getirmiştir.

2.3.2. BAE'nin Sudan Politikası

BAE'nin Sudan'daki dış politika faaliyeti, Mısır ve Libya'daki faaliyetlerine benzememektedir. Bölgedeki birçok ülkenin aksine BAE'nin Sudan politikasının etkileri oldukça nettir. BAE; Mısır, Yemen, Tunus ve Bahreyn'de meydana gelen Arap devrimlerini şiddetle reddeden ve Mısır'daki karşı devrimleri destekleyenler arasında olmasına rağmen,[246] Sudan'daki protesto hareketlerine bakış açısı farklılık

---

[244] "The Conflict in Libya Is Getting Even Messier as U.N.", Report Alleges UAE Has Established Contact With Sudanese Armed Groups

[245] Samuel Ramani, "Saudi Arabia steps up role in Libya", **Al-Monitor: Independent**, trusted coverage of the Middle East ‹, 2020 https://www.al-monitor.com/originals/2020/02/saudi-arabia-role-liyba-gna-hifter.html (Erişim: 04 Mayıs 2023).

[246] Forstenlechner Rutledge ve Ra shed A, "The UAE, the "Arab Spring" and Different Types of Dissent", **Middle East Policy,** 2012,

göstermiştir. BAE, eski Sudan Devlet Başkanı Ömer El Beşir'i Müslüman Kardeşler'in kollarından biri olarak görmüştür.[247]

BAE, Sudan kara kuvvetlerinin de katılımıyla Sudan'ı Yemen savaşında Suudi Arabistan liderliğindeki Arap koalisyonuna katılmaya ikna etmiştir. BAE, Sudan'a mali yardım sağlama karşılığında onu tarafına çekmiştir. Nitekim Sudan yönetimi Güney Sudan'ın ayrılmasından sonra petrol rezervlerinin çoğunu kaybettikten sonra büyük bir mali sıkıntı içine girmiştir. Sudan güçleri, BAE'nin Sudan askerlerinin maaşlarını ödemesi, devlet hazinesine doğrudan mali mevduat sağlaması ve temel malları desteklemesi karşılığında Suudi Arabistan ve BAE'nin yanında savaşa katılmıştır. 2018 itibariyle BAE'nin Sudan'a pompaladığı miktarın yaklaşık 7 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir.[248] Mart 2018'de Ömer El Beşir, Katar'dan 2 milyar dolarlık bir kredi almış ve buna yanıt olarak BAE, Sudan'a yakıt ihracatını durdurmuştur. Bu da ülkenin yaşadığı bir dizi sorunu beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar yakıt kıtlığı, döviz, ticaret dengesinde büyük bir açık ve ağır borçlardır. Tüm bunlar Sudan'da gösterilerin başlamasına yol açmıştır.[249]

Sudan'daki durum, 2019'da eski Devlet Başkanı Ömer El Beşir'e karşı ordu tarafından devrilmesiyle sonuçlanan birçok protesto düzenlendiğinde alt üst olmuştur.[250] BAE, El Beşir rejiminin devrilmesinde en belirgin rolü oynamıştır.[251] BAE, özellikle Katar krizinde tarafsız bir tutum benimseyen Sudan'da koalisyon liderliğinde katılan Sudanlı askerlerin maaşlarını ödemeyi kesmiştir. El Beşir'in devrilmesinden sonra devlet yönetimine General Abdülfettah El Burhan liderliğindeki askeri konsey el koymuştur. El Burhan, Suudi Arabistan liderliğindeki Arap koalisyonunda; Sudan ordusunun Yemen'deki operasyonlarını koordine eden isimdir.

---

https://www.researchgate.net/publication/261534150_The_UAE_the_Arab_Spring_and_Different_Types_of_Disse nt (Erişim: Mayıs 4, 2023).

[247] "The Great Game of the UAE and Saudi Arabia in Sudan", **Project on Middle East Political Science** https://pomeps.org/the-great-game-of-the-uae-and-saudi-arabia-in-sudan (Erişim: Mayıs 4, 2023).

[248] Sima Aldardri, "The Politics of Gulf Aid to Sudan**", Arab Gulf States Institute in Washington,** 2020, https://agsiw.org/the-politics-of-gulf-aid-to-sudan/ ،(Erişim: Mayıs 4, 2023).

[249] "The Great Game of the UAE and Saudi Arabia in Sudan", Project on Middle East Political Science

[250] "Ten pivotal events since the overthrow of Omar al-Bashir in Sudan" **Euronews** https://arabic.euronews.com/2021/10/25/sudan-most-10-important-events-since-omar-al-bashir-fall

[251] "The Roots of Revolution in Sudan: Successes, Setbacks, and the Path Forward", **United States Institute** of **Peace**، https://www.usip.org/events/roots-revolution-sudan-successes-setbacks-and-path-forward (Erişim: Mayıs 4, 2023

BAE, bir dönem Yemen'de "Hızlı Destek Kuvvetlerinin" başı olarak bulunan Sudanlı grup "Muhammed Hamdan Dagalo" tugayları ile hızlı bir şekilde iletişim kurmuş ve 3 milyar dolar değerinde yardım sözü vermiştir.[252] Ayrıca BAE, 2021'de Sudan'da Kızıldeniz'de yeni bir limanın inşasını finanse etmiştir. Abu Hamad'da 1.6 milyar dolar değerinde bir tarım projesinin geliştirilmesini sağlamış ve 500 kilometrelik bir yolun inşası için 4 milyar dolarlık bir maliyet sunmuştur. Abu Hamad projesinden tarım ürünlerinin yeni liman yoluyla ihracını kolaylaştırmak için Sudan Merkez Bankası rezervlerine 300 milyon ABD doları yatırmış bunun yanı sıra serbest ticaret bölgesi ve havaalanı kurulmasını da sağlamıştır.[253] Bu darbe BAE'ye Sudan'ı nihayet kendi eksenine çekme fırsatı vermiş ve Hamdan Dagalo'yu askeri geçiş konseyinin dayandığı güç unsuru haline getirmiştir.

Suudi Arabistan ile BAE'nin Sudan'a yönelik dış politikası birbirinden farklılık göstermektedir. Suudi Arabistan, Beşir rejimine karşı Sudan ordusunu desteklemiştir, Veliaht Prens Muhammed bin Selman, Kasım 2022'de Sudan Askeri Konseyi başkanı Muhammed el-Burhan ile bir araya gelmişti. Suudi Arabistan, o dönemde Sudan'a 3 milyar dolarlık yatırım yapmıştır ancak BAE'nin sağladığı petrol ve finansal hibe gibi herhangi bir destek sunmamıştır.

Libya'daki askeri gruplara destek sağlayan BAE, Sudan'da da askeri rejimin arkasında durmuştur. BAE'nin herhangi bir askeri çatışmadan durarak İran'a karşı riskten korunma stratejisini benimsemesi; BAE'nin çabalarını ve mali kaynaklarını kurtarmış ve bu sayede Sudan'da önemli bir rol oynamasına yol açmıştır.

2.3.3. BAE'nin Afrika Boynuzu'ndaki İzi

Uzun süredir yaşadığı siyasi bölünmüşlük nedeniyle istikrarsız bir ülke olan Somali, jeostratejik konumu sayesinde BAE için büyük önem taşımaktadır. Mayıs 2015'te Somali ile güvenlik ortaklığını genişleten BAE, Mogadişu'da kendi finanse ettiği yeni bir eğitim merkezini açmıştır. Aynı günlerde BAE, Geçici Juba İdaresine

---

[252] "Who is Abdel Fattah al-Burhan al-Askari, who assumed power in Sudan", (2021) **euronews.** https://arabic.euronews.com/2021/10/25/who-is-abdel-fattah-al-burhan-the-military-who-took-power-in-sudan (Erişim: Mayıs 4, 2023).

[253] WAAL, A.D. (2019) Sudan - **sites.tufts.edu.** https://sites.tufts.edu/reinventingpeace/files/2019/07/Sudan-A-political-market-place-analysis-final-20190731.pdf (Erişim: 05 Ağustos 2023).

RG-31 Mk ve V MRAP tipi askeri araçlar sağlamıştır.[254] Aynı yılın Haziran ayında Somali Federal Hükümeti İç Güvenlik ve Polis Bakanlığı için Reva Mk zırhlı personel taşıyıcıları, su tankerli kamyonlar ve polis motosikletlerinin sevkiyatı yapılmıştır. Ekim 2015'te BAE, Somali federal hükümetinin güvenlik güçlerinin maaşlarını dört yıl boyunca ödeme sözü vermiştir.

Mayıs 2016'da DP World, Somali'nin Berbera limanını yönetmek ve burayı bölgesel bir lojistik merkez haline getirmek için 30 yıllık bir sözleşme imzalamıştır. Alternatif bir lojistik rota olarak Somali-Etiyopya ortak Berbera Koridoru'nu geliştirdikten sonra Cibuti'nin Etiyopya nakliye rotalarındaki tekelini kırmıştır.[255]

Al-Nadawi tarafından yapılan bir araştırmaya göre, BAE'nin 'Afrika Boynuzu'na yönelik dış politikası ile Suudi dış politikasıyla karşılaştırıldığında; Suudi Arabistan'ın bölgeye coğrafi olarak yakın olmasının, bölge üzerinde etkili bir ülke olması için bir öncelik olmadığını ortaya koymuştur. Küresel ticaret yollarındaki önemine rağmen BAE coğrafi olarak Afrika Boynuzu'ndan uzakken Suudi Arabistan'a kıyasla bölgede daha büyük bir nüfuza sahiptir.

BAE, kuzeydoğu Somali'de özerk bir bölge olan Puntland'da polis güçlerini korsanlıkla mücadele için eğiterek askeri destek sağlamıştır. BAE ayrıca Puntland'a üç Ayers S2R Thrush uçağı ve bir Alouette III helikopteri göndermiştir. Tüm bunlar sayesinde BAE, Babülmendep Körfezi'nin her iki yakasında nüfuz sahibi ve Afrika Boynuzu, Doğu Afrika ve Batı Hint Okyanusu'nda güçlü bir oyuncu haline gelmiştir.[256]

---

[254] Almeida Alex, "West of Suez for the United Arab Emirates", **The Washington Institute,** 2016. https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/west-suez-united-arab-emirates (Erişim: Mayıs 4, 2023).
[255] İbid.
[256] Staff Reuters, "UAE ends programme to train Somalia's military", 2018. https://www.reuters.com/article/us-emirates-somalia-military-idUSKBN1HM0Y5 . (Erişim: Mayıs 4, 2023).

SONUÇ

Bu çalışma, realizm teorisyenlerinin bahsettiği güç kaynaklarına sahip olmadıkları için politikaları genellikle pasif olan küçük devletlerin dış politikasının etkinliğinin geliştirilmesi ile ilgilenmiştir. Teorisyenlere göre en önemli güç kaynakları şunlardır; nüfus, askeri güç, gayri safi yurtiçi hasıla, kaynaklar, ülkenin yüzölçümü büyüklüğü. Ülkeler bu kaynaklara sahip değil ise, küçük olarak olarak nitelendirilmektedir ve etkileme yeteneğine sahip değildir. Bu nedenle, küçük devletler Büyük güçlerin dış politikalarının etkisine ve ulusal güvenliğini tehdit eden dış tehditlere karşı savunmasız hale gelmektedir. Bu çalışmada küçük ülkelerin dış tehditlere karşı denge sağlamak için uyguladıkları stratejiler ele alınmıştır. Mesela; ittifak kurma stratejisi. Bu, sadece küçük devletlerin değil bölge devletlerinin bile uyguladığı bir stratejidir. Bu strateji, küçük ülkelerin tehdit kaynaklarına karşı koruma ve denge sağlama gücüne sahip bir ülke veya bir grup ülke ile ittifak kurmasına yardımcı olmaktadır. Ancak ittifaklar her zaman ülkeler için denge sağlamamaktadır. Bunun en yakın örneği BAE'nin İran tarafından limanlarına ve ticari gemilerine yönelik bir dizi askeri saldırıya maruz kalmasıdır. Ancak BAE'nin müttefiki olan ABD, askeri üslerinin varlığına rağmen BAE kıyılarını koruyamamıştır. Ayrıca, devletler arasında çıkabilecek çatışmalardan kaçınmak, ulusal güvenliği dış tehditlerden korumak ve herhangi bir taraf olarak çatışmaya girmemek gibi devletlerin uyguladıkları tarafsızlık stratejisi de ele alınmıştır. Ancak kaotik bir dünyada devletlerin siyasetindeki belirsizlik ve şüphe, tarafsızlık politikasını etkisiz kılmaktadır. Yakın tarihli bir tarafsızlık örneği şudur; Rusya'nın Ukrayna'ya savaş açmasının ardından Finlandiya ve İsveç tarafsızlıklarını sona erdirdiklerini ilan ederek NATO'ya katılmıştır. İki ülkenin tarafsızlığını sona erdirmesinin altında yatan sebep, Rusya'nın askeri genişlemesinden korku duymalarıdır.

Kaotik bir dünyada büyük ülkelerin politikalarının belirsizliği ve öngörülemezliği, küçük ülkeleri en çok rahatsız eden unsurdur. Buna dayanarak, bir grup düşünür, ASEAN ülkeleri tarafından yükselen bir güç olarak Çin'e yönelik yaygın bir şekilde uygulanan stratejik riskten korunma teorisini geliştirmiştir. Kuik ve Tessman'ın araştırmalarına göre, belirsizlik ASEAN ülkelerinin Çin'i kendi güvenlikleri için bir tehdit olarak görmelerine neden olmuştur. ABD ile ittifak yapan

ASEAN ülkeleri, ekonomik anlamda Çin'i önemli gördükleri için Pekin ile ekonomik ortaklıklar kurmuş ve dolayısıyla ASEAN ülkeleri stratejik tedbirler uygulamıştır. Bu sayede güvenliklerini korumuş ve Çin ile olan ilişkilerinde ekonomik kazanımlar elde etmiş, bu ülkeden gelebilecek potansiyel tehditleri de engellemiştir.

Bu çalışmada BAE'nin stratejik riskten korunma teorisini uygulaması tartışılmış ve çalışma soruları şunlara odaklanmıştır: Çalışmanın ilk sorusu, BAE'yi İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulamaya iten sebeplerin neler olduğu ile ilgilidir. İkinci soru, BAE'nin stratejik korunma teorisinin hipotezlerini İran'a karşı nasıl uyguladığı ile ilgilidir. Üçüncü ve en önemli soru ise "Stratejik riskten korunma teorisinin, BAE'nin yaşadığı gelişme ve istikrar sürecine katkıda bulunup bulunmadığı, İran'a karşı kendini koruyan küçük bir ülke olarak tanımlanan BAE'nin dış politikasının etkinliğini artırmaya nasıl katkıda bulunduğu" sorusudur.

Çalışma aşağıda yazılan hipotezlere ulaşmıştır. Dünya ülkelerini yüzölçümü, nüfus, askeri güç ve kaynaklara sahip olma kriterlerine göre tasnif eden nicel ölçütlere göre BAE, küçük bir ülke olarak sınıflandırılır. Zira nüfusu az ve komşu ülkelere göre yüzölçümü küçüktür. Morgenthau gibi realist düşünürler, nüfus ve devlet büyüklüğünün devletlerin gücü için önemli kriterler olduğunu vurgulamıştır. Küçük bir güç olan BAE, bahsettiğimiz niceliksel kriterlere göre bölgesel bir güçtür ve İran'a karşı stratejik riskten korunma teorisini uygulamaktadır. 1971'de BAE'ye ait 3 adayı işgal eden İran, nükleer silahlara sahip olduğu için de bu ülke için tehdittir. İran, bölgede istikrarsızlaştırıcı bir dış politika izlemektedir, BAE'nin bazı kıyı kesimlerine insansız hava araçlarıyla saldırmıştır. BAE'de istikrar ve güvenliğin sağlanması, tehdit oluşturan ülke olan İran'la yüzleşmek ve İran'dan gelen tehditleri azaltmaktan geçmekte bu da riskten korunma teorisini uygulamakla mümkündür. BAE, stratejik riskten korunma teorisini uygulayarak İran'dan kaynaklanan tehditleri azaltmayı ve İran ile çatışmadan kaçınmayı başarmıştır. Bu teorinin uygulanması büyük ülkelerle askeri ittifaklar kurmak, ülkenin askeri ve ekonomik gücünü artırmak ve aynı zamanda İran ile ekonomik ve siyasi ilişkiler tesis ederek gerçekleştirilmiştir. BAE dış politikasının oluşturulmasında en önemli faktör ülke ekonomisinin büyümesidir. Bu da BAE'nin ileri düzeyde sürdürülebilir güvenlik elde etmesiyle bağlantılıdır. Dolayısıyla devletin maruz kalabileceği tehditlerin önlenmesi gerekmektedir; zira BAE dış politikasının etkinliği iç istikrarına bağlıdır. Bu bağlamda, potansiyel bir tehdit oluşturabilecek bir ülke olan İran'a yönelik stratejik

riskten koruma uygulaması; ekonomik ve askeri büyümenin derecesi ile bağlantılıdır. BAE'nin riskten korunma stratejisinin uygulaması, dış politikasının etkinliği ile ilgilidir. Çünkü BAE, İran'a yönelik geleneksel dengeyi sağlamaktan uzaklaşmakta ve İran ile doğrudan çatışmaktan kaçınmaktadır. Bu politika, BAE'ye; dış politikasında İran ile geleneksel bir denge kurma arayışında olan Suudi Arabistan'ın dış politikasına kıyasla daha etkili olma fırsatı vermiştir.

Stratejik korunma teorisi, uluslararası ilişkiler alanında yeni bir teoridir. Teorinin, olgunlaşmamış olmasına rağmen pratikte etkili olduğu kanıtlanmıştır. Teorideki temel hipotez, en önemlileri katılım, savunma ittifaklarına girme, askeri ve ekonomik gücün büyümesi ve korunan ülke ile dolaylı çatışmaya girmenin önüne geçmektir. Çalışma, BAE'nin teorinin hipotezlerinin çoğunu uygulayarak stratejik korunma teorisini İran ile ilişkilerine uyguladığı sonucuna varmıştır. BAE, İran ile askeri bir denge aramadığı için askeri gücünün büyümesini abartılı bir düzeyde değil ulusal güvenliğini koruyabileceği ölçüde gerçekleştirmiştir.

BAE, İran'ın 1979'daki İran devriminden bu yana gergin ilişkiler içinde olduğu süper güç olan ABD ile askeri ittifaklar kurmayı başarmıştır. Bu ittifakın yanı sıra, Avustralya, Fransa ve İngiltere gibi büyük güçlerle ittifaklar kurmuştur. Ayrıca, Körfez İşbirliği Konseyi'nin kurulmasından sonra Suudi Arabistan ile de bölgesel bir ittifak kurmuştur. 2020'de BAE, İsrail ile ilişkilerini normalleştirmiştir. BAE'nin İsrail ile ilişkilerini normalleştirmesi stratejik riskten korunma teorisinin hipotezi kapsamına dahil edilebilir. Çünkü iki ülke İran'ı kendi güvenlikleri için bir tehdit olarak görmektedir. BAE ittifakların yanı sıra, ABD ve Avrupa ülkelerinden silah ithal ederek, askeri yeteneklerini geliştirmek için çalışmış ve yerel askeri sanayisini geliştirmek için çabalamıştır. Böylece BAE, dolaylı denge stratejisini uygulamıştır. Bu strateji de Kuik ve Tessman tarafından tartışılan; riskten korunan ülkenin askeri yeteneklerini ve kendisine yönelik tehditleri ortadan kaldırmak için uluslararası ittifaklarını geliştirmesine yardımcı olan stratejik korunma hipotezlerinin bir parçasıdır. Bununla birlikte, BAE'nin İran'a karşı, dolaylı dengeyi sağlamasının geleneksel denge düzeyine ulaşmadığını belirtmek önemlidir.

BAE, riskten korunma teorisinin hipotezlerinden biri olan, diplomatik ilişkilerin güçlendirilmesi ve ekonomik iş birliğinin güçlendirilmesine dayanan katılım ilkesini de uygulamıştır. BAE, İran uluslararası yaptırımlara tabi olmasına

rağmen, Tahran ile yıllık ortalama 18 milyar dolara ulaşan ekonomik ilişkilerini sürdürmüştür.

BAE, riskten korunma stratejisinin açık bir örneğini; İran-Irak savaşı sırasında göstermiştir. Nitekim BAE, savaş döneminde İran ile ticari çıkarlarını korumak istediği için bu ülke ile siyasi ve diplomatik ilişkilerini sürdürmüştür. Böylece BAE, İran-Irak savaşı sırasında İran'dan gelebilecek olası tehditleri ortadan kaldırmak için riskten korunma stratejisini uygulamış; bu sayede de birçok güvenlik ve ekonomik kazanım elde etmiştir. İran'ın, ABD ve Avrupa ülkeleri yerine ilk ekonomik ortağı olan BAE, birçok finansal kazanım elde etmiştir.

İran ile herhangi bir doğrudan askeri çatışmadan kaçınan BAE'nin bu tutumu; İran-Irak savaşındaki tarafsızlığında açıkça görülmüştür. Suudi Arabistan, Kuveyt ve Katar ise Irak'ı mali ve askeri olarak desteklemiştir. Çalışma ayrıca BAE'nin doğrudan ve dolaylı nedenlere dayalı olarak İran'a yönelik stratejik korunma teorisini uyguladığını da ortaya koymuştur. Dolaylı sebepler, büyük bir orduya ve muazzam bir kara kuvvetine sahip olan İran'ın askeri gücünün yanı sıra balistik füzeler ve İHA gibi gelişmiş yerli askeri endüstrilere ek olarak nükleer silah edinme arayışıdır. Bölgeyi istikrarsızlaştıran yayılmacı bir dış politika izleyen İran, Irak, Suriye, Yemen ve Bahreyn'e müdahale etmiştir ve bu ülkeler BAE'nin bölgesel alanı içinde yer almaktadır. Doğrudan nedenler, BAE'nin İran'dan maruz kalabileceği hayati tesislerin vurulması gibi doğrudan tehditlere dayanmakla birlikte, iki ülke arasında Basra Körfezi sularında bulunan 3 ada üzerinde uzun süredir devam eden anlaşmazlık da doğrudan nedenler arasında yer almaktadır.

BAE, stratejik riskten koruma teorisini uygulamaktan birçok kazanım elde etmiştir. İçeride, BAE ordusunun askeri yetenekleri ve silahlanma düzeyi arttığı gibi; ekonomi ve kalkınma açısından komşu ülkelere kıyasla hızlı bir büyüme yaşamıştır. BAE; turizm, ulaşım, gayrimenkul gibi sektörleriyle güç kazanmış; başta uluslararası limanlar olmak üzere çeşitli yatırımlarıyla da ekonomide çeşitliliği sağlamıştır. Nitekim Dubai'de serbest ticaret bölgeler kurulmuştur. Dışarıda ise BAE aktif bir rol üstlenmiş; Orta Doğu bölgesindeki birçok ülkede, özellikle Mısır, Libya, Yemen, Sudan ve Afrika Boynuzu'nda askeri üsler inşa etmiştir.

Çalışmada, BAE'nin stratejik riskten korunma teorisi uygulamasının önemini ve iç ve dış güvenlik ve istikrarını korumadaki rolünü ve bu strateji sayesinde aktif bir dış politikasının aktarıldığı ek yazılmıştır.

Tüm bunlar, BAE'nin stratejik riskten korunma teorisini uygulayarak dış politikasını etkin bir hale getirdiğini ortaya koymaktadır. Stratejik riskten korunma teorisinin test edilmesi bağlamında, izleyen çalışmalar için şu soruyu sormak önemlidir: Stratejik riskten korunma teorisinin tüm küçük ülkeler tarafından uygulanması mümkün müdür? Salman ve Geeraerts tarafından geliştirilen 6 gösterge göz önüne alındığında; riskten korunma stratejisini benimseyen ülkede mevcut olması gereken ve BAE'de mevcut olan ancak, örneğin, Lübnan gibi başka bir küçük ülkede mevcut olmayan bir tablo olduğunda bu teorinin uygulanması söz konusu olabilir mi?

KAYNAKÇA

Kitaplar

Annette, Fox: **The Power of Small States: Diplomacy in World War II, Chicago**: The University of Chicago Press, 1959.

Carter, N. Little, C. Torney, D**: Climate politics in small European states,** Climate Politics in Small European States, 2020.

Ebu G, Abdul Halim: **Irak-İran Savaşı.** Y,y, 1994.

Fadel, Al Nuaimi. and Abdul Karim: **العلاقات الإماراتية - الإيرانية بعد** 2003**, 2012, y,y.**

Fendius, Miriam: **The Foreign Policies of Small States: Challenging Neorealism in Its Own Backyard,** Published by: Cambridge University Press. Source: British Journal of Political Science, Vol. 25, No. 2 (Apr. 1995), 2013.

Fox, William. and Annette Baker: **NATO and the Range of American Choice**, New York: Columbia University, 1967.

Le Hong, Hiep: **Vietnam's Hedging Strategy against China Since Normalization,** Contemporary Southeast Asia, 35 (3), 2013.

Krzymowski, Adam: **Role and Significance of the United Arab Emirates Foreign Aid for Its Soft Power Strategy and Sustainable Development Goals**, Journal Social sciences, International Affairs Department, Zayed University, Abu Dhabi P.O. Box 144534, United Arab Emirates, 2022.

Kuik, Cheng- Chwee: **How Do Weaker States Hedge ? Unpacking ASEAN States ' Alignment Behavior towards China How Do Weaker States Hedge ?** Unpacking ASEAN States, 2012.

Lieber, Keir A. ve Alexander, Gerard: **Waiting for Balancing: Why the World Is Not Pushing Back**, International Security, 30 (1), 2005.

Liska, George: **Nations in Alliance: The Limits of Interdependence,** Baltimore, Md.: Johns Hopkins University, 1962.

Nunes، André Figueiredo: **Saudi arabia: strategic environment and nuclear security**, T,y, y,y.

John J. Mearsheime: **Disorder Restored In Graham Allison and Gregory F,Treverton,** (eds). Rethinking America's Security Beyond cold war or new world order, NY:W.W Norton, 1992.

Miriam, F. Elman: **The Foreign Policies of Small States: Challenging Neorealism in Its Own Backyard*, British Journal of Political Science,*** Vol.25, 1995.

Otium, Nabil Ali: **Iran and the Promised Shiite Empire, 1st edition**, (London, Al-Asr Center for Strategic and Future Studies, 2013), 2013.

Özlük, Erdem: **Dengeleme mi Peşine Takılmak mı? Dış Politika Stratejilerini Yeniden Düşünmek,** Akademik Bakış, 10 (20), 2017.

Par, Han S: **North Korean Perceptions of Self and Others Implications for Policy Choices,** journal Pacific Affairs), 2000.

Robert, Rothstein: **Alignment, Non-alignment, and Small Powers: 1945-1965,** International Organization, Vol.20, No,3, 1966.

Rothstein, Robert L: **Alliances and Small Powers, Institute of War and Peace Studies**, of the School of International Affairs of Columbia University,

New York: Columbia UP, 1968.

Tessma, Brock. ve Wolfe, Wojtek: **Great Powers and Strategic Hedging: The Case of Chinese Energy Security Strategy,** *International Studies Review*, 13 (2), 2011.

Tessma,Brock**: System Structure and State Strategy,** Adding Hedging to the Menu System Structure and State Strategy, 2012.

Ting, M. Hwa: **Singapore's Foreign Policy: Beyond Realism**, This thesis is submitted to the University of Adelaide as a requirement for the degree of Doctor of Philosophy Centre for Asian Studies North Terrace Campus, the University of Adelaide, 2010.

Walt, Stephen M: **The Origins of Alliances,** Ithaca, NY: Cornell University, 1987.

Walt, Stephen**: Alliances: Balancing and Bandwagoning,** Robert J. Art ve Robert Jervis (Eds.), International Politics: Enduring Concepts and Contemporary Issues içinde. (6.Baskı), New York: Longman, 2003.

Waltz, Kenneth: **Theory of International Politics,** Reading, MA: Addison-Wesley, Wendt, Alexander, 1987. "The Agent-Structure Problem in International Relations Theory" International Organization 41(3), 1979.

Wolfer, Arnold: **Alliances In David L. Sills,** ed. International Encyclopedia of the Social Sciences, New York: Macmilla, 1968.

Wu, Charles Chong-Han: **Taiwan's Hedging against China The Strategic Implications** of Ma Ying-Jeou's Mainland Policy Asian Survey, 56 (3), 2016.

Makaleler

Abozaid, Ahmed M: "He Rise of Small States in the Arabian Gulf: The Case of UAE and Qatar" A Historical Sociology Perspective, ***Journal of Rising Powers and Global Governance***, 1 (2), 2020.

Admin: "The security of the Arab Gulf in light of the challenge", Generation **Journal of Political Studies and International Relations**, 2010.

Ali, G. Hasan: "The Dispute Over the Three Islands (Lesser Tunb, Greater Tunb and Abu Musa Has Affected Uae-Iran Relations", ***Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities Volume***, 2022.

Alli, Çağatay: "Hürmüz Boğazi'ndaki Abu Musa ve Tunb Adalari Üzerindeki Anlaşmazliklar", ***International Journal of Afro-Eurasian Research*** / issue: 2, 2016.

Badie, Dina**:** "Upping the Ante: Chinese Encroachment, US Entrenchment, and Gulf Security", ***Strategic Studies Quarterly***, 7 (2), 2013.

Baldu, T. and Sverrir: "Small state foreign policy",Published by ***Oxford Research Encyclopedias of Politics,*** 2017.

Cheng, Chwee, Kuik: "How Do Weaker States Hedge ? Unpacking ASEAN States ' towards China", ***Journal of Contemporary China,*** 2016.

David , Vital: "The Inequality of States. A Study of the Small Power in International Relations", (***Oxford: Clarendon Press,*** 1967) .

El-Dessouki, Ayman. and Mansour, Ola Rafik: "Small states and strategic hedging: the United Arab Emirates", policy towards Iran. Department of Political Science, ***Cairo University,*** Giza, Egypt, 2019.

Hamdi, Sofie and Salman, Mohammed: "The Hedging Strategy of Small Arab Gulf States", ***Journal Asian Politics and Policy,*** 2020.

Hendershot, Gerry, E.: "Population size, military power, and Antinatal policy Demography", 10(4), 1973.

Jeanne, Hey: "Introduction of Small States Foreign Policy in Small States in World Politics: Explaining Foreign Policy Behaviour", Colorado: **Lynne Rienner Publishers,** 2003.

Kabalan, Marwan: "Actors, Structures and Qatari Foreign Policy", **Arab Center for Research and Policy Studies in Qatar.Retrieved,** 2020.

Katzenstein, PETER J.: "Small States in World Markets. Ithaca", NY: ***Cornell University Press,*** 1985.

Kim, Seong, Kim: "Characteristics of concrete pavement performance depending on heavy vehicle group-axle types", ***International Journal of Highway,*** 2022.

Kuik, Cheng Chwee: "The Essence of Hedging: Malaysia and Singapore's Response to a Rising China", Contemporary Southeast Asia: A ***Journal of International and Strategic Affairs,*** 30 (2), 2008.

Kuik, Cheng, Chwee: "How do weaker states hedge? Unpacking ASEAN states' alignment behaviour towards China"***, Journal of Contemporary China,*** 25 (100), 2016.

Kuik, Cheng, Chwee: "How do weaker states hedge? Unpacking ASEAN states' alignment behaviour towards China", ***Journal of Contemporary China,*** 25 (100), 2016.

Kuik, Cheng, Chwee: "Getting hedging right: a small‐state perspective", ***China International Strategy Review***, 3, 2021.

Krzymowski, Adam: "Role and Significance of the United Arab Emirates Foreign Aid for Its Soft Power Strategy and Sustainable Development Goals social

sciences", International Affairs Department, **Zayed University**.(Erişim: 10 June 2023).

Maha, H.and Sami, El: "The impact of the Arab Spring on the US foreign policy towards the Hashemite Kingdom of Jordan", Public Policy and Administration Research, 2020.

Mansour, Ola. and Al-Desouki Ayman: "Strategic hedging in Iranian policy towards the United States of America", ***Arab Center for Research and Policy Studies***, Retrieved January 16, 2023.

Marleku, Alfred: "Small States Foreign Policy: The Case of Kosovo" Mediterranean ***Journal of Social Sciences,*** Published by MCSER-CEMAS-Sapienza University of Rome, 2013.

Martin, C. and Randall, W: "Why is China growing so fast?", Economic Issues**,** ***Journal The Review of International Organizations***, 1997.

Mason, Ropert: "Breaking the mold of small state classification?" The broadening influence of United Arab Emirates foreign policy through effective military and bandwagoning strategies, ***Journal Canadian Foreign Policy* ,** 2018.

Mohammad, Salman and Geeraerts, Gustaaf: "The Impact of Strategic Hedging on the Foreign Politics of Great Powers", **The Case of Chinese Energy Strategy in the Middle East,** 2013.

Rangsimaporn, Paradorn: "Southeast Asia in Kazakhstan's Omnidirectional Hedging Strategy**", Problems of Post-Communism, v.**

Ryan, Yu-lin Liou: "Philip Szue-chin Hsu, "The Effectiveness of Minor Powers ' Hedging Strategy", **Comparing Singapore and the Philippines**.

Roy, Dennis: "Southeast Asia and China: balancing or bandwagoning?", ***Contemporary Southeast Asia***, 27 (2), 2005.

Salman, Mohammad, and Moritz, Geeraerts, Gustaff**:** "Hedging in the Middle East and China-U.S. Competition", ***Asian Politics&Policy,*** 7 (4), 2015.

Sara, Beth. Hower: "Küçük Devletler Kötü Müttefikler mi Yaratır?", (PhD diss, Schools of Arts and Sciences of the **Catholic University of America,** 2008.

Sharifi, F. Cyrus: “Arab-Iranian Rivalry in the Persian Gulf Territorial Disputes and the Balance of Power in the Middle East”, Britain’s withdrawal decision and its impact on the Bahrain and Abu Musa and tunbs disputes, Arab-Iranian Rivalry in the Persian Gulf, 2015.

Suorsa, Olli ve Thompson, Mark R: Choosing Sides? Illiberalism and Hedging in the Philippines and Thailand, Panorama: Insights into Asian and European Affairs, 2, 2017.

Sweeney, Kevin ve Fritz, Paul: “Jumping on the Bandwagon: An Interest-Based Explanation for Great Power Alliances”, ***The Journal of Politics,*** 66 (2), 2004.

Syed, Ibrahim and Al-Desouki: “The Gulf Cooperation Council An Analytical Legal Study in Light of the General Rules of International Organizations”, **Cairo: Dar Al-Nahda Al-Arabiya,** 2004

Ismail, Numan ve Mehmet Rakioglu**:** Hedging as a survival strategy for small states: The case of Kuwait. All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace, All Azimuth: A ***Journal of Foreign Policy,*** 2021.

Wang, Dong: “Is China Trying to Push the US out of East Asia?”, ***China Quarterly of International Strategic Studies,*** 1 (1), 2015.

Živilė, Marija. Vaicekauskaitė: “Security Strategies of Small States in a Changing World”, **Journal on Baltic Securit ,** 2017.

Tunsjø, Øystein: “Geopolitical shifts, great power relations and Norway’s foreign policy”, **C*ooperation and Conflict***, 46 (1), 2011.

Tom Long: “Small States, Great Power? Gaining Influence Through Intrinsic, Derivative, and Collective Power**”, International Studies Review**, Vol.19, No.2), 2016.

Çakı, Caner: “iran-irak savaşı’nda Kullanılan iran propaganda Posterlerinin Göstergebilimsel Analizi”, **Semantic scholar, İran Çalışmaları Dergisi.**

Reçber, Sercan: “Uluslararası Hukuk Açısından yemen’e Yönelik Davetle müdahalenin değerlendirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** Uluslararası Hukuk Açısından Yemen'e Yönelik Davetle Müdahalenin Değerlendirilmesi, 2021.

Gök, Ali: "Vekâlet Savaşlarında İstihbarat Örgütlerinin Rolü: Kudüs Gücü Örneği"**,** **Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi,** 2021.

Rolenc, J. Martin: "The Relevance of Neutrality in Contemporary International Relations", Faculty of International Relations Working Papers.of **University of Economics in Prague, Faculty of International Relation,** 2008.

Nuri, Yeşilyurt**:** "Ürdün'ün Bölgesel Konumu Küçük Devlet Kavramı çerçevesinde Bir inceleme", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2015.

Açar, Dilaver Arıkan: "Small State Playing the Assymetric Game: Continuity and Change in Albanian Foreign Policy", 2008. Yayımlanmamış Doktora TeziAnkara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2008**.**

Al khazaleh, Shahrazad**:** "Oman foreign policy towards the arab spring in the framework of strategic hedging", Bursa uludag. university institute of social sciences department of international relations, 2020.

Kumek, Ibrahim: "Küçük Devlet Yaklaşimi Çerçevesinde Basra Körfezi Emirliklerinin Diş Politika ve Güvenlik Davranişlari (Kuveyt, Bahreyn, Katar, BAE, Umman)", yüksek lisans tez.Marmara Üniversitesi orta doğu ve islam ülkeleri araştirmalari enstitüsü, 2020.

Diğer Yayınlar

Goldberg, J. "UAE's Ambassador Endorses an American Strike on Iran", **The Atlantic,** 2020. 6July2010,https://www.theatlantic.com/international/archive/2010/07/uaes-ambassador-endorses-an-american-strike-on-iran-contd/59257. (Erişim: 18 Haziran 2023).

UN Team: "UAE Is Developing Its Air Base in Eastern Libya", **Middle East Monitor,** 2 March 2018, http://bit.ly/38jqrZl (Erişim: 20 Ocak 2023).

A. France-Presse: "UAE recalls Iran envo downgrades diplomatic ties", UAE Recalls Iran Envoy, Downgrades Diplomatic Ties, 2016. (Erişim: 18 Şubat 2023).

Ahıshalı,M. Melih: “İran'ın 'Hürmüz Boğazı'nı kapatma” **Anadolu Ajansı,** 2018. .https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iranin-hurmuz-bogazini-kapatma-tehdidi-yeni-degil/1196497. (Erişim: 18 Şubat 2023).

Al Jazeera: تسلسل زمني للحوادث في مكة المكرمة, أخبار | الجزيرة نت**, 2015. https://t.ly/7Z-62 (Erişim: 10 Şubat 2023).**

Al Jazeera: تفجيرات الفجيرة.. أميركا تشارك بالتحقيقات وإيران تحذر من مخطط للحرب, أخبار سياسة | الجزيرة نت**.** 2019 **:https://t.ly/JTkn_ (Erişim: 10 Şubat 2023).**

Alaaldin, Retal: “Shiite rivalries could break Iraq’s deceptive calm in 2023,” **Brookings**.https://www.brookings.edu/articles/shiite-rivalries-could-break-iraqs-deceptive-calm-in-2023/ (Erişim: 05 Ağustos 2023).

Al-Ahmadi, Muhammad: “from supporting legitimacy to undermining the features of the state,” **Al-Jazeera Center for Studies.** 2020. https://studies.aljazeera.net/ar/article/4659 . (Erişim: 18 Ocak 2023).

Alaka, Gemile: “Iranian positioning in the Middle East region between the limits of role and threat”, 2019. :https://www.researchgate.net/publication/355680544_altmwq_alayrany_fy_mntqt_alshrq_alawst_byn_hdwd_aldwr_walthdyd | Request PDF. (Erişim: 17 Ocak 2023).

Aldardri, Sima: “The Politics of Gulf Aid to Sudan.” **Arab Gulf States Institute in Washington,** 2020. https://agsiw.org/the-politics-of-gulf-aid-to-sudan (Erişim: 4 Mayıs 2023).

Almeida, Alex: “West of Suez for the United Arab Emirates”, **The Washington Institute,** 2016. .https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/west-suez-united-arab-emirates (Erişim: 4 Mayıs 2023).

Alshaghel, Hasan: “Holland Syndrome - Dutch disease”, **Political Encyclopedia,** 2019. **:**https://political-encyclopedia.org/dictionary/هولندا%20متلازمة (Erişim: 11 Ocak 2023).

Al-Zwairi: “The Iranian Nuclear File Negotiations from Geneva to Vienna: What Next?” 2014, :https://www.dohainstitute.org/ar/PoliticalStudies/Pages/Iranian_Nuclear_Program_Negotiations_Where_Next.aspx . (Erişim: 18 Ocak 2023).

Ami, G. Hajjar: "U.S. military presence in the Persian Gulf: Challenges and prospects," **Strategic Studies Institute,** 2019.:https://ssi.armywarcollege.edu/2002/pubs/u-s-military-presence-in-the-persian-gulf-challenges-and-prospects/ . (Erişim: 17 Ocak 2023).

An interview with Saudi Crown Prince: **"**Mohammed bin Salma", **on the official Saudi news channel,** published in 2021, https://www.youtube.com/watch?v=xfIgxo81gPE. (Erişim: 11 Ocak 2023)

Author، Joshua Krasna: "A tale of two Normalizations: Israeli normalization with the United Arab Emirates (UAE) – part I", **Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies,** 2022. https://dayan.org/content/tale-two-normalizations-israeli-normalization-united-arab-emirates-uae-part-i (Erişim: 10 Ocak 2023).

Azodi , S.A.: "Iran's nuclear program has a long history of advances setbacks and diplomatic pauses", **Stimson Center,** 2023. https://www.stimson.org/2023/irans-nuclear-program-has-a-long-history-of-advances-setbacks-and-diplomatic-pauses/ (Erişim: 05 Auğust 2023).

Bahi, Musa and Rawianiyya, Kamal: "Economic diversification as a strategic option for achieving sustainable development in oil-producing countries".

Bahrain: and the UAE affirm their categorical rejection of Iranian interference in the region, Kuwaiti **newspaper**. https://m.aljarida.com/articles/1540930872991535900/ (Erişim: 03 Mayıs 2023).

Choucair, Shafik: "A Reading of the Positions of Arab Countries on Ira", **Al Jazeera:** 2003. https://www.aljazeera.net/news/2003/3/25/Reading-in-the-positions-of-the-Arab-states-of-Iraq (Erişim: 03 Mayıs 2023).

Connell, B. Katulis, and K. Dawoud: "Drones are re-engineering the geopolitics of the Middle East," **Middle East Institute,** 2023. https://www.mei.edu/publications/drones-are-re-engineering-geopolitics-middle-east . (Erişim: 18 Ocak 2023).

Cornwell, A.: "UAE says missiles, drones used in deadly Houthi attack, some intercepted", **Reuters**, 20 January 2022,

https://www.reuters.com/world/middle-east/uae-says-missiles-drones-used-attack-some-intercepted-2022-01-20. (Erişim: 18 Ocak 2023).

Dehghan, S.K.: "Iran threatens to block strait of Hormuz over US oil sanctions", **The Guardian.** https://www.theguardian.com/world/2018/jul/05/iran-retaliate-us-oil-threats-eu-visit-hassan-rouhani-trump (Erişim: 04 Auğust 2023).

Delaney, D.: "Cutting, running, or otherwise? the US decision to withdraw from, Taylor and Francis", 2011. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0959231042000275551 (Erişim: 03 Auğust 2023).

Drozdiak, Wetal: "France and the UAE: A deepening**", partnership in Uncertain Times, Brookings,** 2022. https://www.brookings.edu/articles/france-and-the-uae-a-deepening-partnership-in-uncertain-times/ (Erişim: 04 Auğust 2023).

Elias, Firas: "Shia Geopolitics and the Iranian Geostrategic Imagination: Areas of Influence and Influence Building**," Al Jazeera Center for Studies,** 2019. https://studies.aljazeera.net/en/node/4505 . (Erişim: 04 Ağustos 2023).

England, A. and Kerr, S.: 'The Abu Dhabi royal at the nexus of UAE business and national security', **Financial Times**, 2021. https://www.ft.com/content/ce09911b-041d-4651-9bbb-d2a16d39ede7. (Erişim: 01 Ağustos 2023).

Forstenlechner, I. Rutledge, E. Rashed, A.: "The UAE, the "Arab Spring" and Different Types of Dissent" **Middle East Policy,** 2012. https://www.researchgate.net/publication/261534150_The_UAE_the_Arab_Spring_and_Different_Types_of_Disse nt_.(Erişim: 04 Şubat 2023).

Freilich, C.: "The United States, Israel, and Iran: Defusing an "Existential" Threat", **Arms Control Today**, 2008. https://www.armscontrol.org/act/2008-11/iran-nuclear-briefs/united-states-israel-iran-defusing-%E2%80%9Cexistential%E2%80%9D-threat. (Erişim: 04 Temmuz 2023).

“Saudi Arabia Expands Anti-Iran Strategy Beyond Middle East”, (2016). **Reuters**. https://www.reuters.com/article/oegtp-saudi-iran-dr2-idARAKCN0YR0FG (Erişim: 04 Temmuz 2023).

“Germany invades Norway and Denmark History**”, .com.** https://www.history.com/this-day-in-history/germany-invades-norway-and-denmark (Erişim: 03 Mayıs 2023).

Global Firepower: “is an annually updated, statistics-driven website that tracks defense-related information for 145 countries and exists as a completely independent resource”, https://www.globalfirepower.com. (Erişim: 04 Ağustos 2023).

Government Offices of Sweden: “Report from the Inquiry on Sweden’s International Defence Cooperation” **International Defence Cooperation Efficiency**, Solidarity, Sovereignty, 2013.

Greene, A.: “Australia pushes close military ties with United Arab Emirates despite war crime concerns”, **ABC News**, 2021. https://www.abc.net.au/news/2021-07-09/australia-military-ties-united-arab-emirates-war-crime-concerns/100279162 (Erişim: 04 Auğust 2023).

Gross Domestic Product: **“**(present value in US dollars) - saudi arabia” **World Bank Open Data.** https://data.albankaldawli.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=s a (Erişim: 11 Ocak 2023)

Guido, Steinber: “Leading the Counter-Revolution Saudi Arabia and the Arab Spring”, https://www**.swp-**berlin.org/publications/products/research_papers/2014_RP07_sbg.pdf. (Erişim: 11 Ocak 2023)

Hellyer، Peter: “the evolution of UAE foreign policy”, **researchgate.** 2001 https://www.researchgate.net/publication/242563410_The_Evolution_of_UAE_Foreign_Policy (Erişim: 10 Ocak 2023).

Hernandez, M.G.: “US lawmakers introduce bill to pull troops from Saudi Arabia” UAE, **Anadolu Ajansı**, 2022. :https://www.aa.com.tr/en/americas/us-

lawmakers-introduce-bill-to-pull-troops-from-saudi-arabia-uae/2704484 (Erişim: 03 Auğust 2023).

History of the country: **"The official portal of the UAE Government"** https://u.ae/ar-AE/about-the-uae/history (Erişim: 03 Mayıs 2023).

"Iran warns it will 'destroy aggressors after US troop announcement" (2019) **BBC News**. https://www.bbc.com/news/world-middle-east-49781350 (Erişim: 14 Ocak 2023).

"Iran, UAE to bolster a secured economic cooperation", En.irna.:https://en.irna.ir/news/83606973/Iran-UAE-to-bolster-a-secured-economic-cooperation. (Erişim: 11 Ocak 2023)

Israel Aerospace Industries: 'EDGE Announces Strategic Deal with IAI to Develop Advanced Unmanned Surface Vessels', **press release**,https://www.iai.co.il/edge-strategic-deal-with-iai-unmanned-surface-vessels. (Erişim: 22 Ocak 2023)

J, Mecklin: "Decades in the making: The Iranian drone program", **Bulletin of the Atomic Scientists,** 2018. https://thebulletin.org/2017/10/decades-in-the-making-the-iranian-drone-program/. (Erişim: 09 Ocak 2023)

Jean, Marc, Rickli: "The Political Rationale and Impli-cations of the United Arab Emirates' Military Involvement in Libya", in Political Rationale and International Consequences of the War in Libya, ed. 2016.

Jalil, Roshandel: "Islands and international politics in the Persian Gulf: Abu Musa and the tunbs in strategic perspective, **Iranian Studies,** 2014. https://www.academia.edu/2625868/Islands_and_International_Politics_in_the_Persian_Gulf_Abu_Musa_and_the_Tunbs_in_Strategic_Perspective . (Erişim: 11 Şubat 2023)

Karam, Shahrour: "The evolution of Emirati foreign policy (1971-2020): The unexpected rise of a small state with boundless ambitions", **Sciences Po.** https://www.sciencespo.fr/kuwait-program/wp-content/uploads. (Erişim: 03 Mayıs 2023).

Kaye, D. D.: ‘An Israeli Escalation Against Iran?’, The Rand blog, 15 July 2020, https://www.rand.org/blog/2020/07/an-israeli-escalation-against-iran.html. (Erişim: 03 Mayıs 2023).

Kenneth, Katzman: “The United Arab Emirates (UAE) Issues for U.S. policy – Congress” 2020. https://crsreports.congress.gov/product/pdf/RS/RS21852/129 (Erişim: 03 Mayıs 2023).

Kılıç, Hakan: “İran balistik füze programı, füze envanteri ve son gelişmeler” 2020. https://www.dunyabulteni.net/dubam/iran-balistik-fuze-programi-fuze-envanteri-ve-son-gelismeler-hakan-kilic-h427134.html. (Erişim: 03 Ocak 2023).

Koalisyon sözcüsü Turki el-Maliki: “Saudi Aramco saldırısı İran silahlarıyla Yemen dışından yapıldı”, **Anadolu Ajansı** .2019.https://www.aa.com.tr/tr/dunya/koalisyon-sozcusu-turki-el-maliki-saudi-aramco-saldirisi-iran-silahlariyla-yemen-disindan-yapildi/1585345. (Erişim: 10 Şubat 2023)

Lacher, W: “Fault lines of the revolution”, **Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP),** 2013. https://www.swp-berlin.org/en/publication/libya-fault-lines-of-the-revolution/ (Erişim: 05 Auğust 2023).

Mabon‹ S. Wastnidge: “Saudi Arabia and Iran: Resilient Rivalries and Pragmatic Possibilities SEPED”, Saudi Arabia, Iran and de-escalation in the gulf – research gatehttps ://www.researchgate.net/profile/Cinzia-Bianco/publication/342510750_KSA-Iran_rivalry_an_analysis_of_the_Saudi_strategic (Erişim: 10 June 2023).

Military: “spending and arms imports by Iran, Saudi Arabia, Qatar”, **SIPRI**. https://sipri.org/sites/default/files/2019-05/fs_1905_gulf_milex_and_arms_transfers.pdf. (Erişim: 10 Ocak 2023).

Moawad, Ali Jalal: “The Concept of Soft Power and Analysis of Foreign Policy” **Alexandria, Center for Strategic Studies**, 2019. Bibliotheca Alexandrina,.https://scholar.cu.edu.eg/?q=aligalalam%2Fpublications%2Fالخارجية-السياسة-وتحليل-الناعمة-القوة-مفهوم (Erişim: 10 Ocak 2023).

Mustafa, Pirmaradian: “he role of economic relations in the level of political commitment of the United Arab Emirates to Iran from 1980 to 1988 AD historical” **researches**. http://jhr.ui.ac.ir/article_21789.html (Erişim: 13 Şubat 2023).

Nereim, V.: “Saudi Arabia plans $147 billion expansion for transport secto”, **Bloomberg**, 2021. com.https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-05/saudi-arabia-plans-147-billion-expansion-for-transport-sector#xj4y7vzkg (Erişim: 11 Temmuz 2023).

Nicholas, Carl and Annika, Ganzeveld. and Zachary, Coles: “Iran crisis update, ” **Institute for the Study of War,** 2023. https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-crisis-update-january-17-2023 . (Erişim: 10 Şubat 2023)

Person Four**: “**new special economic zones to be established in Saudi Arabia”, **Arab News.** (2023). https://www.arabnews.com/node/2286446/business-economy (Erişim: 11 Ocak 2023).

Ramani, Samuel: “Saudi Arabia steps up role in Libya”, **Al-Monitor: Independent,** trusted coverage of the Middle East, 2020. https://www.al-monitor.com/originals/2020/02/saudi-arabia-role-liyba-gna-hifter.html (Erişim: 10 Şubat 2023).

“Abu Dhabi’s G42 forms big data JV with Israeli defence company Rafael”, **Reuters**. https://www.reuters.com/world/middle-east/abu-dhabis-g42-forms-big-data-jv-with-israeli-defence-company-rafael-2021-04-19. (Erişim: 03 Ağustos 2023).

Sadjadpour, K.: “The Battle of Dubai: The United Arab Emirates and the U.S.-Iran Cold War”. https://carnegieendowment.org/2011/07/27/battle-of-dubai-united-arab-emirates-and-u.s.-iran-cold-war-pub-45193 (Erişim: 03 Auğust 2023).

Seth j, Frantzman: “Iran’s Drones Are Transforming The Middle East”, **Book Excerpt**, 2022.:https://breakingdefense.com/2021/08/irans-drones-are-transforming-the-middle-east-book-excerp. (Erişim: 10 Şubat 2023)

Shaw, Malcolm: “Encyclopædia Britannica, inc International law” **Encyclopædia Britannica.** Retrieved (January 16, 2023) from https://www.britannica.com/topic/international-law. (Erişim: 10 Şubat 2023)

Smallest countries: “Wisevoter”, 2023 . https://wisevoter.com/country-rankings/smallest-countries/ (Erişim: 03 Auğust 2023).

“UAE ends programme to train Somalia's military”, **Staff Reuters,** 2018. https://www.reuters.com/article/us-emirates-somalia-military-idUSKBN1HM0Y5 . (Erişim: 03 Ağustos 2023).

“Statement by Saudi Foreign Minister Faisal bin Farhan on the official Saudi news channel”, **published in May 2023, available at the following link** https://www.youtube.com/watch?v=CmGDstKX35w. (Erişim: 11 Ocak 2023).

Sweeney, M.: “A plan for U.S. withdrawal from the Middle East, **Defense Priorities,** 2020. https://www.defensepriorities.org/explainers/a-plan-for-us-withdrawal-from-the-middle-east (Erişim: 03 Ağustos 2023).

“The Conflict in Libya Is Getting Even Messier as U.N.”, **Report Alleges UAE Has Established Contact With Sudanese Armed Groups** https://foreignpolicy.com/2021/02/04/libya-conflict-un-report-uae-haftar/ (Erişim: 03 Ağustos 2023).

“The Great Game **of the UAE and Saudi Arabia in Sudan”, Project on Middle East Political Science**. Ten pivotal events since the overthrow of Omar al-Bashir in Sudan | Euronews https://arabic.euronews.com/2021/10/25/sudan-most-10-important-events-since-omar-al-bashir-fall. (Erişim: 03 Ağustos 2023).

“The Roots of Revolution in Sudan: Successes, Setbacks, and the Path Forward”, **United States Institute of Peace**, https://www.usip.org/events/roots-revolution-sudan-successes-setbacks-and-path-forward (Erişim: 04 Temmuz 2023)

The United Arab Emirates (UAE): Issues for U.S. policy - **CRS reports,** 2019. https://crsreports.congress.gov/product/pdf/RS/RS21852 (Erişim: 03 Ağustos 2023).

"The US eyes tactical withdrawal from Middle East to focus on China" https://thearabweekly.com/us-eyes-tactical-withdrawal-middle-east-focus-china (Erişim: 03 Ağustos 2023).

"The website of the Humanitarian Aid City: which was established by the ruler of Dubai", Mohammed bin Rashid Al Maktoum, in the city of Dubai. The site shows the relief and urgent aid provided by the UAE to many countries of the world. https://www.ihc.ae/ar/. (Erişim: 03 Ağustos 2023).

Travel and tourism: The Official Portal of the UAE government (2023) Travel and tourism | **The Official Portal of the UAE Government.** https://u.ae/en/information-and-services/visiting-and-exploring-the-uae/travel-and-tourism (Erişim: 05 Ağustos 2023).

"U.S. Energy Information Administration**:** EIA United Arab EmiratesInformation Administration", **independent statistics and analysis.** https://www.eia.gov/international/analysis/country (Erişim: 10 Ocak 2023).

"United Arab Emirates" ,**World Bank** Open Data‹.https://data.worldbank.org/country/AE (Erişim: 15 Mayıs 2023).

"United Kingdom: United Arab Emirates joint communiqué: A partnership for the future", (2021) **GOV.UK**.:https://www.gov.uk/government/news/united-kingdom-united-arab-emirates-joint-communique-a-partnership-for-the-future (Erişim: 04 Ağustos 2023).

Visas tourism and entertainment in the Kingdom of Saudi Arabia. https://www.my.gov.sa/wps/portal/snp/aboutksa/tourism/?lang=en (Erişim: 11 Ocak 2023).

Visiting and exploring the UAE: the official portal of the **UAE Government** https://u.ae/en/information-and-services/visiting-and-exploring-the-uae (Erişim: 25 Mayıs 2023).

"Who is Abdel Fattah al-Burhan al-Askari: who assumed power in Sudan", (2021) **euronews**.https://arabic.euronews.com/2021/10/25/who-is-abdel-fattah-al-burhan-the-military-who-took-power-in-sudan (Erişim: 12 Mayıs 2023).

التجارة الخارجية غير النفطية لدولة الإمارات تواصل تسجيل مستويات قياسية غير مسبوقة محققةً 2.233 تريليون درهم في 2022 لأول مرة في تاريخها (Ministry of Economy UAE. https://t.ly/0Tgys (Erişim: 10 Ocak 2023).

المطلق، خالد. (2020). الميليشيات التي تديرها إيران في سورية. مركز حرمون المختص في الشؤون السورية. متوفر على الرابط التالي https://www.harmoon.org/reports/الميليشيات-التي-تديرها-إيران-في-سورية/ . (Erişim: 10 Ocak 2023).

الزويري، مطلق. 2013. جامعة قطر. "حدود الدور الإقليمي الإيراني: الطموحات والمخاطر. [جامعة قطر. مركز الجزيرة للدراسات. https://studies.aljazeera.net/ar/files/iranandstrengthfactors/2013/04/201344492330407430.html . (Erişim: 21 Ocak 2023).